

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

muzeum
narodowe
w kielcach

KONSERWACJA

WYDARZENIA

RAPORT

Muzeum Narodowego w Kielcach

2017/2018/2019

EDUKACJA

WYDAWNICTWA

NABYTKI

PRZYJACIELE MUZEUM

FREKWENCJA I FINANSE

RAPORT

Muzeum Narodowego w Kielcach

2017/2018/2019

Kielce 2021

Zespół redakcyjny

prof. dr hab. Robert Kotowski – redaktor naczelny
Joanna Kaczmarczyk
dr Agnieszka Kowalska-Lasek

Opracowanie redakcyjne

Aleksandra Sadowska

Korekta

Zespół

Fotografie

Muzeum Narodowe w Kielcach – dr Małgorzata Stępnik,
Paweł Suchanek
Archiwum Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku
Archiwum Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego
Archiwum Muzeum Dialogu Kultur
Archiwum Muzeum Archeologicznego w Wiślicy
Archiwum Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie
Muzeum Ceramiki w Bolesławcu – Michał Karpiński
Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza
w Chełmie – Grzegorz Zabłocki

© Copyright by Muzeum Narodowe w Kielcach, Kielce 2021

ISBN 978–83–62068-74-6

Wydawca

Muzeum Narodowe w Kielcach
pl. Zamkowy 1, 25–010 Kielce
tel. 41 344 40 14, faks 41 344 82 61
e-mail: poczta@mnki.pl
www.mnki.pl

Spis treści

	WYDARZENIA	7
	WYSTAWY	33
	NABYTKI.....	85
	WYDAWNICTWA.....	117
	DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA.....	147
	KONSERWACJA.....	173
	EDUKACJA	193
	FREKWENCJA I FINANSE.....	211
	PRZYJACIELE MUZEUM.....	221

WYDARZENIA

ZMIENIAMY SIĘ

W 2018 roku powstała nowa księga znaku Muzeum Narodowego w Kielcach. Nowy logotyp wyróżnia się nowoczesną typografią w postaci minuskuły, nawiązuje graficznie do skrótu nazwy MNKi, a bezpośrednią inspiracją jest charakterystyczna barokowa architektura Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich. Wszystkie te zabiegi, w połączeniu z granatową kolorystyką, podkreślają charakter Muzeum i niezmiennie wartości, którymi się kieruje: równowagę, tradycję, powagę instytucji, z drugiej strony dynamizm, rozwój, kreatywność czy nowoczesność.

... dla odmiany

Remont budowlano-konserwatorski elewacji budynków Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich

Po rewitalizacji najbliższego otoczenia Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich przed Muzeum stanęły kolejne wyzwania inwestycyjno-konserwatorskie. Prowadzone od wielu lat przygotowania do tych działań wynikły z autentycznych zdiagnozowanych potrzeb i obejmowały swym zakresem zadania, które stały się częścią projektu „Pałac w muzeum, Muzeum w Pałacu. Ochrona, zachowanie i udostępnienie na cele publiczne zabytków ruchomych i nieruchomych o znaczeniu ogólnopolskim”.

Kompleksowe prace związane z renowacją elewacji są wykonywane na podstawie dwóch dokumentacji budowlano-konserwatorskich: „Remont elewacji Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach z renowacją detali architektonicznych, scaleniem kolorystycznym tynków oraz częściowym remontem pokrycia dachowego z niezbędną wymianą obróbek blacharskich” oraz „Rekonstrukcja postaci posłów moskiewskich i szwedzkich na fasadzie wschodniej dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach”.

Prace związane z renowacją elewacji rozpoczęto wiosną 2018 roku od skrzydła północnego. W pierwszej kolejności wykonano renowację elewacji północnej i zachodniej z łącznikiem oraz bramą. Kolejny etap obejmował elewację południową z krużgankami o sklepieniach kolebkowo-krzyżowych z półkolistymi arkadami filarynymi z wymianą cokołów kamiennych na filarach. Prace renowacyjne odejmowały: konserwację kamieniarki, reperację tynków z usunięciem rys i spękań, renowację gzymsów tynkowanych i profili łukowych arkad, szpachlowanie i scalenie kolorystyczne z laserunkiem. Poddano renowacji obróbki blacharskie oraz rynny i rury spustowe. Zmodernizowano instalację odgromową.

W 2019 i 2020 roku przeprowadzono prace na zachodniej, południowej, północnej oraz centralnej części elewacji wschodniej korpusu głównego z wieżami. Pozostałe prace na elewacji frontowej, obejmujące ściany parawanowe z montażem postaci posłów oraz sklepienie i kamienny wystrój loggii, zaplanowano na 2021 rok. W ramach prac restauratorskich dokonano konserwacji wszystkich detali architektonicznych, występujących na

poszczególnych elewacjach korpusu głównego, tj. obramień okiennych i portali drzwiowych z piaskowca, cokołów, gzymsów wieńczących, fryzu z dekoracją wykonaną techniką sgraffita, występującego na wszystkich elewacjach w korpusie głównym pod gzymsem wieńczącym oraz na sześciobocznych wieżach pod gzymsem wieńczącym i pośrednim. Ważnym etapem prac konserwatorskich był też wystrój piaskowcowy loggii zachodniej (ogrodowej) ze schodami.

Prace budowlane wykonano w zakresie wymiany obróbek blacharskich z niezbędną częściową wymianą pokrycia dachu, modernizacją instalacji odgromowej i iluminacji. Renowacja tynków wraz z boniowaniem i malowaniem laserunkowym scalała ogrom prac renowacyjnych.

Prace na elewacjach skrzydła południowego z łącznikiem rozpoczęto w 2020 roku. Renowacją objęto elewację południową z bramą przejazdową i kamiennym portalem oraz elewację wschodnią i północną z krużgankami (o sklepieniach kolebkowo-krzyżowych z półkolistymi arkadami filarowymi).

Modernizacja aranżacji Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej

Na podstawie opracowanej przez Muzeum koncepcji w zakresie zmiany wystroju pomieszczeń Galerii i nowego scenariusza merytorycznego powstał projekt, którego założeniem plastycznym było stworzenie oszczędnej w kolorystyce i formie aranżacji, mającej na celu wzbogacenie walorów estetycznych ekspozycji w oparciu o prezentację na tle architektury stylowych wnętrz, cennych zbiorów malarstwa i rzemiosła artystycznego.

Prace modernizacyjne rozpoczęto od przeprowadzenia remontu zachowawczego pomieszczeń XVIII-wiecznego skrzydła północnego. W ramach tych działań, oprócz zmiany aranżacji wystawy, dokonano remontu i przebudowy pomieszczeń sanitarnych w tym dla osób niepełnosprawnych oraz przywrócono schody techniczne ułatwiające połączenie komunikacyjne ze skrzydłem południowym. Przestrzeń ekspozycyjną o łącznej po-

wierzchni 720 m², mieszczącą się w dziewięciu salach na parterze, ośmiu salach i korytarzu na piętrze skrzydła, oraz boczne klatki schodowe poddano renowacji. Istniejące posadzki ceramiczne na parterze i w klatce wschodniej zostały oczyszczone, wymieniono uszkodzone płytki oraz całą ich powierzchnię zabezpieczono, a cokoły drewniane, po uzupełnieniu ubytków, polakierowano w półmacie. W salach i korytarzu na piętrze parkiety drewniane, po wycyklinowaniu i uzupełnieniu ubytków, zostały poddane olejowaniu i woskowaniu. Ze ścian i sufitów we wszystkich salach i korytarzach zeskrabano i zmyto starą farbę, a po uzupełnieniu ubytków i przetrzaniu tynków, zagruntowano i pomalowano ściany pomieszczeń i sufitów farbami krzemianowymi, zgodnie z przyjętą w projekcie kolorystyką na kolor biały, szary, grafitowy lub niebieski.

Zgodnie z założeniami projektowymi część szyb została zabezpieczona folią przeciw promieniowaniu UV, a w oknach,

przed którymi zbudowano ekrany (ścianki ekspozycyjne), zostały zamontowane rolety wyciemniające. W trakcie wykonywania robót remontowych zachowawczych dokonano również wymiany

gniazd wtykowych, nawiązujących kształtem i kolorem do nowego oświetlenia sufitowego.

Jednym z elementów nowego wyposażenia wnętrz są ekrany ekspozycyjne, usytuowane w salach na parterze i piętrze, zamontowane na całej szerokości pomieszczeń i odsunięte od ścian zewnętrznych z otworami okiennymi, dostosowane do kolorystyki wnętrza. Wyposażone w ukryte drzwi, umieszczone symetrycznie po obu stronach ścianki, umożliwiają dostęp techniczny do okien. Ekrany w postaci ścianek zapewniają zwiększenie powierzchni wystawienniczej dla ekspozycji malarstwa.

Znaczącym elementem nowej ekspozycji są gabloty: w zabudowie, naściennych, wolnostojące i w formie przeszklonych szuflad. Wykonane są z atestowanych niepalnych lakierowanych w półmacie płyt i szyb ze szkła bezpiecznego. Wnętrza gablot wyposażone są w półki szklane oświetlone światłem ledowym lub światłowodowym z uwzględnieniem rodzaju gablot i prezentowanych w nich eksponatów. Dla podkreślenia wartości wielkogabarytowych eksponatów w nowej aranżacji zabytkowe meble ustawiono na wkomponowanych w prze-

strzeń ekspozycyjną podestach, a rzeźby zaprezentowano na nowych postumentach.

Miękkie tapicerowane siedziska w pięciu kształtach dają możliwość tworzenia dowolnych form przestrzennych dostosowanych do kompleksowej aranżacji wnętrz ekspozycyjnych na piętrze.

Do wydobywania i podkreślenia walorów całej ekspozycji w salach na parterze i na piętrze Galerii przyczynia się zainstalowany system oświetlenia ekspozycyjnego. Na białych szynoprzewodach podwieszonych do sufitu zamontowano projektory z regulowanymi strumieniem światła.

Nadrzędnym celem modernizacji było ujednolicenie całej ekspozycji z równoczesnym zaakcentowaniem nowo powstałych elementów. Kolorystyka i identyfikacja multiwizualna zostały opracowane na podstawie logo i księgi znaku Muzeum. Całość dzięki swym walorom artystycznym stanowi prostą, spójną i nowoczesną aranżację.

Modernizacja Muzeum Archeologicznego w Wiślicy

W ramach VIII osi Priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 Muzeum Narodowe w Kielcach realizowało projekt „Modernizacja Muzeum Archeologicznego w Wiślicy jako Oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach wraz z otoczeniem w celu zabezpieczenia i ochrony unikatowych obiektów dziedzictwa narodowego”. Pozwoli on na zwiększenie wykorzystania potencjału Muzeum na rzecz wzrostu uczestnictwa społeczeństwa

w kulturze, w tym osób niepełnosprawnych i wykluczonych.

W ramach projektu zostanie przebudowany pawilon archeologiczny, zmodernizowana ekspozycja archeologiczna w podziemiach kolegiaty, zaadaptowany budynek byłego posterunku energetycznego PGE dla potrzeb Muzeum Archeologicznego w Wiślicy, wykonane badania archeologiczne i prace konserwatorskie, a także dokonany zakup systemu multimedialnego na potrzeby ekspozycji oraz wykonana instalacja systemów zabezpieczających. Prace te realizowane będą w 2021 roku.

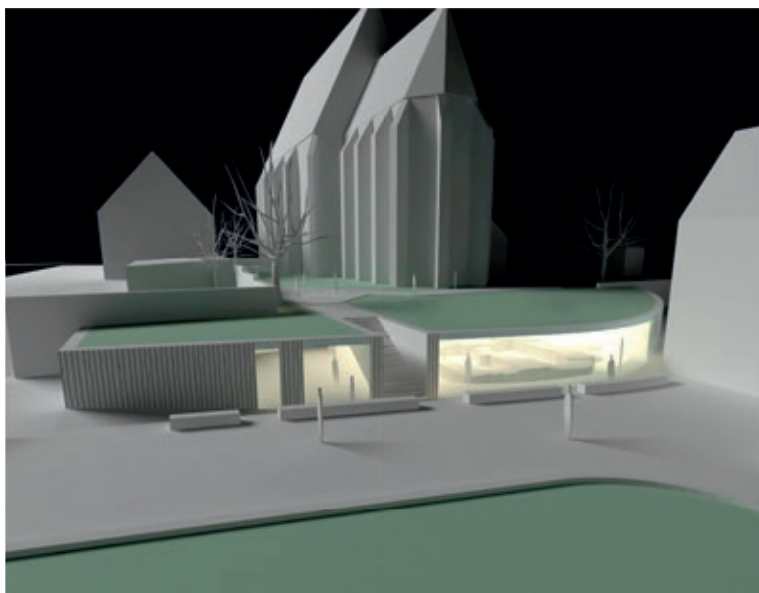

Projekt wpłynie znacząco na poprawę ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez modernizację obiektów wchodzących w skład kompleksu muzealnego, tj.: pawilonu archeologicznego, rezerwatu archeologicznego w podziemiach bazyliki mniejszej w Wiślicy oraz dzwonnicy.

Prace uatrakcyjnią najcenniejsze, unikatowe zabytki Wiślicy poprzez ich konserwację, restaurację oraz ekspozycję. Dzięki projektowi nastąpi zwiększenie bezpieczeństwa najcenniejszych zabytków narodowych poprzez montaż instalacji zabezpieczających przed kradzieżą i zniszczeniem. Znacząco poprawią się warunki eksponowania i propagowania kluczowych elementów dziedzictwa kulturowego poprzez zakup sprzętu ułatwiającego działalność kulturalno-edukacyjną. Realizacja projektu spowoduje rozwój kompetencji społecznych i wzrost integracji społecznej poprzez wdrożenie nowej oferty kulturalno-edukacyjnej, wykorzystującej nowe formy uczestnictwa w kulturze.

Pawilon archeologiczny, podziemia pod bazyliką i dzwonnica w ramach modernizacji zostaną połączone w jedną ścieżkę turystyczną, co przyczyni się do powstania unikatowego na skalę Polski i Europy szlaku łączącego wszystkie najważniejsze wiślickie zabytki w wyjątkowy muzealny kompleks.

Nowe Pomniki Historii

Pomnik Historii to jedna z form ochrony ważnych obiektów w Polsce, określonych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad nimi. Status ten przyznawany jest zabytkom nieruchomym o szczególnej wartości historycznej, naukowej i artystycznej, utrwalonym w powszechnej świadomości i mającym duże znaczenie dla dziedzictwa kulturowego Polski. W 2017 roku taki status otrzymał Dawny Pałac Biskupów Krakowskich wraz z zespołem katedralnym. 23 listopada 2017

roku, podczas uroczystości w Pałacu Prezydenckim w Warszawie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach prof. dr hab. Robert Kotowski odebrał z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy rozporządzenie, uznające te zabytkowe obiekty za Pomnik Historii.

W tym samym roku Muzeum Narodowe w Kielcach przygotowało kolejne dwa wnioski o nadanie swoim obiektom – Pałacowi Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

wraz z zabytkowym parkiem i aleją lipową oraz zespołowi kolegiaty pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny z reliktnami kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja i grodziskiem – rangi Pomników Historii. 10 grudnia 2018 roku, podczas uroczystej gali *100 Pomników Historii na Stulecie Odzyskania Niepodległości* w Teatrze Narodowym w Warszawie, Dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach odebrał dokumenty potwierdzające przyznanie tego zaszczytnego miana obu zabytkom.

Zakup Pałacyku Dyrektora Gimnazjum

W grudniu 2017 roku Muzeum Narodowe w Kielcach, dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zakupiło kompleks budynków znajdujący się *vis-à-vis* Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego. Najważniejszą częścią tego zespołu jest Pałacyk Dyrektora Gimnazjum Rządowego. Od 1886 roku mieszkali w nim dyrektorzy Męskiego Gimnazjum Rządowego, którzy nadzorowali rusyfikację w kierowanej przez nich placówce, do której w latach 1874–1886 uczęszczał Żeromski. Pałacyk odegrał także znaczącą rolę na początku XX wieku, w nim bowiem stacjonowali legionie Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Pałacyk został wybudowany według projektu, budowniczego guberni kieleckiej w latach 1867–1897, architekta Franciszka Ksawerego Kowalskiego. Wraz ze znajdującą się w południowo-wschodnim narożniku posesji oficyną, położony jest na południowym stoku Wzgórza Zamkowego, w obrębie układu urbanistyczno-krajobrazowego, będącego układem przestrzennym o najwyższej wartości zabytkowej, wpisanym 30 lipca 2009

roku do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod nr. A 321.

Zespół budynków wymaga obecnie wewnętrznych i zewnętrznych remontów, by przystosować go do potrzeb i standardów muzealnych. Finalnie pałacyk wraz z wewnętrznym dziedzińcem stworzą przestrzeń, która stanie się miejscem służącym do upowszechniania wiedzy o jednym z najznakomitszych polskich pisarzy, wziętym publicyście, pre-

tendencie do literackiej Nagrody Nobla, twórcy przekonanym o szczególnym posłannictwie literata i jego odpowiedzialności za kształtowanie losu narodu i Ojczyzny – Stefanie Żeromskim.

Odrestaurowane budynki wraz z otoczeniem zostaną przystosowane do nowych (wystawienniczo-edukacyjnych) funkcji. Nowe przestrze-

nie pozwolą na przygotowywanie spotkań o charakterze naukowym i imprez artystyczno-kulturalnych (pokazów filmowych czy spotkań literackich). Umożliwią również przechowywanie zbiorów w warunkach zapewniających pełne bezpieczeństwo oraz magazynowanie tak, by zapewnić do nich dostęp badaczom i naukowcom.

Nagroda Miasta Kielce dla Dyrektora MNKi

Dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach – prof. dr hab. Robert Kotowski – w 2018 roku został laureatem Nagrody Miasta Kielce. Wyróżnienia przyznawane są od 1995 roku osobom, które swoją postawą, pracą i działalnością przyczyniły się do promocji i rozwoju Kielc.

Konferencja dyrektorów instytucji podległych MKiDN

Od 27 do 29 czerwca 2018 roku Muzeum Narodowe w Kielcach gościło dyrektorów muzeów i instytucji kultury prowadzonych i współprowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Odbывające się w cyklu półrocznym narady służą wymianie informacji, doświadczeń i inspiracji, podnoszeniu standardów i praktyk w zarządzaniu instytucjami w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego.

W Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich uczestników konferencji powitała Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN Paulina Florjanowicz wraz z Dyrektorem Muzeum prof. dr. hab. Robertem Kotowskim, który otworzył konferencję wystąpieniem pt. *Dziedzictwo i współczesność. Nowoczesne muzeum*. W ostatnim dniu spotkania uczestnicy zwiedzili najnowszy oddział Muzeum Narodowego w Kielcach – Muzeum Archeologiczne w Wiślicy, zostali zapoznani z planami dotyczącymi jego modernizacji, które pozwolą zabezpieczyć unikatowe obiekty dziedzictwa narodowego. Spotkanie w Kielcach było czasem rozmów, dzielenia się doświadczeniami i dobrymi praktykami.

Przyznanie Orderu Orła Białego Stefanowi Żeromskiemu

Otwierając we wrześniu 2018 roku posiedzenie Komitetu Narodowych Obchodów Setnej Rocznic Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, prezydent Andrzej Duda ogłosił nazwiska 25 osób, które zostały pośmiertnie uhonorowane Orderami Orła Białego za zasługi poniesione dla chwały, dobra i pożytku Rzeczypospolitej Polskiej.

W gronie wyróżnionych, tym najstarszym i najwyższym odznaczeniem państwowym, znalazł się Stefan Żeromski, który urodził się i wychował na świętokrzyskiej ziemi. Order Orła Białego dla jednego z najznakomitszych polskich pisarzy, doskonałego prozaika, dramaturgisty i wziętego publicysty, odebrał z rąk prezydenta Dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach prof. dr hab. Robert Kotowski. Uroczystość wręczenia odznaczeń z okazji Narodowych Obchodów Setnej Rocznic Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej odbyła się 11 listopada na Zamku Królewskim w Warszawie.

W Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego 20 listopada 2018 roku odbyło się spotkanie, podczas którego zaprezentowano przyznany Order Orła Białego. Gościem specjalnym był badacz biografii Żeromskiego prof. dr hab. Zdzisław Jerzy Adamczyk.

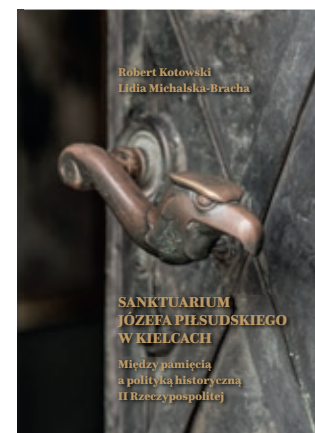

Niepodległa 2018: „Niepodległa. Barwy i brzmienia”

W 2018 roku w ramach obchodów jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości Muzeum Narodowe w Kielcach we współpracy ze Stowarzyszeniem Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL realizowało projekt „Niepodległa. Barwy i brzmienia”. Na działania pozyskano 108 300,00 zł. Wartość całego projektu wyniosła 127 950, 81 zł.

W jego ramach opracowano i wydano dwie publikacje popularyzujące wiedzę historyczną: *Biel, Czerwień, Braterstwo* z tekstem Pawła Grzesika i ilustracjami Oli Makowskiej oraz *Sanktuarium Józefa Piłsudskiego w Kielcach. Między pamięcią a polityką historyczną II Rzeczypospolitej* autorstwa Roberta Kotowskiego i Lidii Michalskiej-Brachy.

Ponadto przygotowano wystawę *Biel, Czerwień, Braterstwo* (16 października 2018 – 31 stycznia 2019), która przedstawiała historię barw polskich w kontekście ich przemian na przestrzeni dziejów – od średniowiecza do czasów współczesnych. Wystawie towarzyszyły spotkania z wybitnymi polskimi sportowcami i podróżnikami. 27 października 2018 w Muzeum gościł Aleksander Doba, a 17 listopada 2018 Rafał Fronia i Piotr Tomala.

Podczas *Weekendu z Niepodległą* (22–24 czerwca 2018) odbyło się nocne zwiedzanie Sanktuarium Marszałka Piłsudskiego w Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich.

Zorganizowano także koncert wokalistki jazzowej Agi Zaryan (4 sierpnia 2018). W Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich artystka wykonała utwory z uhonorowanego Fryderykiem albumu *Umiera piękno*. Do wierszy poetów okresu wojennego muzykę skomponował Michał Tokaj, będący autorem aranżacji. W Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich wystąpił

laureat kilkunastu festiwali piosenki Kuba Blokesz (23 sierpnia 2018). Wokalista zaśpiewał piosenki z repertuaru Jacka Kaczmarskiego.

Przygotowano również warsztaty edukacyjne (od lipca do listopada 2018): *Damy i rycerze – dawne insygnia władzy a symbole narodowe, Między chorągwią a sztandarem, Biel i czerwień w strojach ludowych, Polska – Moja ojczyzna*.

Powstała także wielkoformatowa gra *Szlakiem Józefa Piłsudskiego*, która przybliżyła historię pobytu Legionów Polskich w Kielcach. Gra była wykorzystywana podczas pikników w ogrodzie włoskim, w Pałacu i przestrzeni miejskiej.

Niepodległa 2019: „Strażnicy dziedzictwa Niepodległej”

W 2019 roku Muzeum Narodowe w Kielcach realizowało projekt „Strażnicy dziedzictwa Niepodległej”. W jego ramach na dziedzińcu Pałacyku Dyrektora Gimnazjum odbył się 27–28 lipca *Maraton z Żeromskim* – cykl wydarzeń zorganizowany z okazji 155. rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego. Czyniąc autora *Syzyfowych prac* głównym bohaterem programu, pokazane zostało, jak ogromne znaczenie dla walki Polaków o niepodległość miała, rozwijająca się mimo braku państwa, literatura narodowa. Dla Żeromskiego problemy świadomości narodowej były bardzo istotne. Jego dzieła od lat kształtowały patriotyczne, społecznikowskie i moralne postawy Polaków, krzewiły wiarę w szczególne posłannictwo inteligencji, która według pisarza powinna wziąć odpowiedzialność za budowę wolnej i sprawiedliwej ojczyzny.

Na dziedzińcu Muzeum prezentowane były dwie wystawy plenerowe – *Żeromski w teatrze i kinie* oraz *Uczniowie kieleckiej szkoły*. Pierwszy dzień maratonu rozpoczął się od prezentacji słuchowiska przygotowanego przez młodzież, która, uczestnicząc w warsztatach edukacyjnych *Uwaga nagranie*, poznała

tajniki tworzenia słuchowisk radiowych i zrealizowała etiudę poświęconą Kielcom i Żeromskiemu. Dyrektor Teatru Polskiego Radia w Warszawie – Janusz Kukuła – opowiadał o meandrach budowania scenariuszy słuchowisk radiowych. Następnie zgromadzeni wysłuchali słuchowiska radiowego – *Uciekła mi przepióreczka* z 1969 roku w reżyserii Tadeusza Łomnickiego. Wybitni aktorzy, na co dzień pracujący w studio Teatru Polskiego Radia, zaprezentowali zgromadzonej publiczności fragmenty utworów Stefana Żeromskiego: Mariusz Bonaszewski – *Rozdziobią nas kruki, wrony*, Andrzej Ferenc – *Zmierzchu*, Dariusz Niebudek – *Snu o szpadzie*, Dorota Landowska – *Puszczy jodłowej*. Na zakończenie dnia odbyła się projekcja filmu w reżyserii Piotra Jaworskiego pt. *Rzeczpospolita Zakopiańska*, która przybliżyła mało znaną

i bez wątpienia wartą opowiedzenia kartę z dziejów Zakopanego. Pokazowi filmu towarzyszyło spotkanie z historykiem literatury, profesorem Zdzisławem Jerzym Adamczykiem, którego zainteresowania naukowe koncentrują się szczególnie wokół biografii i twórczości Stefana Żeromskiego oraz Lesławem Dallem – historykiem, regionalistą, konsultantem filmu *Rzeczpospolita Zakopiańska*, kuratorem wystawy *Rzeczpospolita Zakopiańska* prezentowanej w Muzeum Tatrzańskim. Drugi dzień maratonu otworzył spektakl przygotowany specjalnie dla widzów przez Janusza Kukulę. Krzysztof Gosztyła, wraz z aktorami Teatru Polskiego Radia, poprowadził widzów na spotkanie z najbardziej „świętokrzyską” powieścią Żeromskiego – *Wierną rzeką*. Następnie Teatr Piosenki Romana Kołakowskiego zaprosił na pełną wytwornego humoru poetycko-muzyczną opowieść o artystycznym obliczu dwudziestolecia międzywojennego. Bohaterami koncertu *Na rogu świata i nieskończoności* były gwiazdy przedwojennej, polskiej sceny: Hanka Ordonówna, Mira Zimińska i Jan Kiepura, w których role wcielili się znakomici aktorzy i wokaliści: Agata Grześkiewicz, Agata

Klimczak i Wojciech Machnicki. Przewodnikami po najśłynniejszych kawiarniach, teatrach, rewiach i kabaretach byli: Stefan Żeromski, w którego postać wcielił się Wojciech Machnicki i tajemniczy kelner z restauracji „Ziemiańska” – którego zagrał Leszek Zduń. Wieczór zakończył pokaz mody z okresu dwudziestolecia międzywojennego, kiedy panował styl, w którym z garderoby zniknęła biżuteria i kosztowne stroje, a panie i panowie zaczęli preferować proste, wygodne i funkcjonalne fasony.

Ponadto opublikowano bibliofilskie wydanie *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego, audiobook *Wacława Olszewicza listy do córki* autorstwa Dyrektora Muzeum Narodowego w Kielcach prof. dr. hab. Roberta Kotowskiego, audiobook *Келецкая Мужская Гимназия*, płytę winylową oraz CD z nagraniem głosem Stefana Żeromskiego, czytającego fragmenty swych utworów – *Snobizmu i postępu* oraz *Róży*.

W dniu Narodowego Czytania (7 września 2019) odczytano fragmenty noweli Stefana Żeromskiego *Rozdziobią nas kruki*,

wrony. Spotkanie uświetnił recital Jana Kondraka *Nie rozdziobią nas kruki i wrony. Najpiękniejsze piosenki na świecie* oraz wystawa plenerowa *Życie i twórczość Gustawa Herlinga-Grudzińskiego* przygotowana z okazji 100. rocznicy urodzin pisarza, który podobnie jak Żeromski pobierał edukację w kieleckim gimnazjum.

Zorganizowano również ogólnopolską konferencję naukową *Stefan Żeromski – twórca, działacz, obywatel* (15 października 2019). Zbiór referatów, przygotowanych przez grono naukowców na konferencję, wydano pod tym samym tytułem.

W ramach projektu przygotowano także wystawę *Zygmunt Wasilewski – korespondencje i pisma* (20 listopada 2019 – 31 grudnia 2020), której celem było pokazanie aktywności Wasilewskiego na niwie politycznej, publicystycznej, a przede wszystkim regionalnej. Wystawie towarzyszyło opracowane przez prof. dr. hab. Zdzisława Jerzego Adamczyka wydawnictwo *Zygmunt Wasilewski – Stefan Żeromski. Korespondencja wzajemna (1890–1925)*.

Dla dzieci i młodzieży powstały dwie wielkoformatowe gry edukacyjne dotyczące życia i twórczości Stefana Żeromskiego i quest *Z pamiętnika młodego Żeromskiego*.

WYSTAWY

Dawny Pałac Biskupów Krakowskich

■ **Jacek Sienicki. Generalia**

14 lutego – 22 maja 2017

kurator Wanda Sienicka

współkurator Piotr Walczyk

koordynator dr Agnieszka Masny

Monograficzna wystawa prac Jacka Sienickiego (1928–2000) miała na celu ukazać niemal cały przekrój jego twórczości, począwszy od lat 50. aż do ostatnich prac, wykonanych tuż przed śmiercią. Sienicki, uczeń Artura Nachta-Samborskiego, był wyjątkowym malarzem tworzącym podczas niełatwych dla artystów lat powojennych. Socrealizm, który wówczas panował w sztuce, nie był sprzyjającym dla niego i jego twórczości okresem. Sienicki

przez lata konsekwentnie malował, jak sam mówił, portrety pojedynczych przedmiotów czy roślin, czyniąc z nich głównych bohaterów swoich obrazów. Artysta chętnie uwieczniał swoją pracownię, kwiaty, ryby, pejzaże, autoportrety, czaszki, mięsa, butelki, puszki, dachy budynków. Każdy przedmiot, pejzaż czy roślinę traktował indywidualnie, stosując zróżnicowane impasty. Z pozoru jest to proste malarstwo, pod względem tematyki bardzo oszczędne i ciche, ale pomimo tego trudno je zwykłym spojrzeniem odgadnąć. Prace Jacka Sienickiego to sztuka, w którą należy się wpatrzeć, zatrzymać przy niej na chwilę, dopiero wówczas ujawni się jej bogactwo barw, faktur, a przede wszystkim przedmiotów, które czasem ukryte są w tle.

■ **Kapelusze z głów! Unikatowa kolekcja z Muzeum Nowojiczyńskiego**

20 czerwca – 5 listopada 2017

kurator Radek Polach (Muzeum Nowojiczyńska)

koordynator dr Magdalena Śniegulska-Gomuła

Muzealna kolekcja osobliwych kapeluszy z ziem Korony Czeskiej powstała w 1909 roku w Pradze, a jej twórcą był Otakar Hrabě, redaktor czasopisma „Kloboučnické Listy”. Kolekcja ta stała się w latach 50. XX wieku częścią muzeum przedsiębiorstwa kapeluszniczego firmy TONAK, które po raz pierwszy udostępniło obiekty zwiedzającym w 1949 roku. Obecnie kolekcja stanowi część zbiorów Muzeum Ziemi Nowojiczyńskiej i jest prezentowana w salach Žerotínského w zamku w Nowym Jiczyźnie na stałej ekspozycji *Nechte na hlavě*

(Proszę nie zdejmować z głowy). Wybrana część imponującej kolekcji Muzeum Nowojiczynskiego od 2014 roku była prezentowana w formie wystawy objazdowej. W ramach współpracy pomiędzy Muzeum Narodowym w Kielcach a Muzeum w Nowym Jiczynie została przygotowana ekspozycja prezentująca rozwój nakryć głowy od połowy XIX wieku do współczesności. Można było na niej podziwiać nie tylko kapelusze europejskie, ale też pochodzące z Azji (Bliskiego Wschodu, Chin, Wietnamu, Mongolii), obu Ameryk (USA, Boliwii, Meksyku) oraz innych regionów świata. Wśród eksponatów znalazły się dekoracyjne kapelusze damskie, szykowne męskie cylindry i meloniki, wojskowe czapki i hełmy, ludowe nakrycia głowy, a także kapelusze zaprojektowane przez słynnego Philipa Treacy'ego (ur. 1967), który współpracował m.in. z Alexandrem McQueenem, Karlem Lagerfeldem, Ralphem Laurenem i Donną Karan. Wyjątkowa czeska kolekcja została uzupełniona o obiekty polskie, m.in. kapelusz myśliwski Henryka Sienkiewicza ze zbiorów Pałacyku w Oblęgorku. Zwiedzający mogli zobaczyć też historyczny warsztat kapelusznicy oraz obejrzeć filmy dotyczące historii i wyrobu kapeluszy.

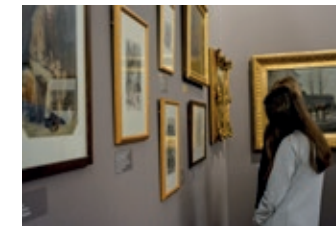
■ **Józef Szermentowski – Franciszek Kostrzewski.**
Uczeń i pierwszy mistrz

7 grudnia 2017 – 8 kwietnia 2018

kurator dr Anna Myślińska

koordynator Anna Sychowska

Wystawa została poświęcona twórczości Józefa Szermentowskiego (1833–1876) i Franciszka Kostrzewskiego (1826–1911) – przedstawicieli europejskiego i polskiego realizmu. Obaj artyści byli w młodości związani z regionem świętokrzyskim, przebywali w Kielcach na zaproszenie kolekcjonera dzieł sztuki i mecenasa młodych artystów Tomasza Zielińskiego. We wczesnej twórczości podejmowali tematy związane z regionem świętokrzyskim. Obaj ukończyli naukę w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie i należeli do „cyganerii” malarskiej. Szermentowski i Kostrzewski uprawiali malarstwo pejzażowo-rodzajowe i zajmowali się ilustratorstwem. W ich twórczości zaznaczył się krytycyzm w przedstawianiu losu najuboższych. Wystawa ukazywała kolejne etapy twórczości artystów, ich podobne dążenia, ale i twórcze odmienności.

Na ekspozycji zaprezentowano około 300 obrazów olejnych, akwarel, rysunków i grafik ze zbiorów muzeów polskich i kolekcji prywatnych. Niektóre z dzieł odnalezionych w zbiorach prywatnych znane były do tej pory jedynie z przerysów graficznych.

Ekspozycja była odzwierciedleniem głównych nurtów prezentowanych w Galerii Malarstwa Polskiego, w której zgromadzone i ekspozowane są dzieła słynnych malarzy polskich, z akcentem położonym na twórców związanych z regionem świętokrzyskim.

■ **Biel, Czerwień, Braterstwo**

16 października 2018 – 31 stycznia 2019

kurator **dr Paweł Grzesik**

koordynator **Małgorzata Osobińska**

aranżacja **dr Artur Ptak**

Wystawa została przygotowana z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i przedstawiała historię kształtowania się symbolu wspólnoty, jakim są barwy państwowe, a także akcentowała wielowymiarową ideę braterstwa – sz

cunku, współdziałania i solidarności. Ekspozycja prezentowała zmiany odcieni barwy czerwonej od karmazynu, amarantu po cynober – a także wykorzystanie takich barw, jak biel i granat. Tłem dla opowieści o barwach była historia Polski z akcentem położonym

na walkę w okresie utraty wolności oraz kulturę w czasie niepodległości. Barwy polskie stanowiły również inspirację dla artystów, co także zostało zaakcentowane. Na ekspozycji znalazły się obiekty własne oraz użyczone z innych placówek muzealnych i od właścicieli prywatnych – sztandary, obrazy, litografie, stroje, tkaniny, ceramika, odznaczenia, biżuteria patriotyczna, rękopisy z pieczęciami, pocztówki, nalepki okienne, plakaty i fotografie. Wśród nich były portrety królów Polski, faksymile Rolki sztokholmskiej, chorągiew konfederacka

z czasów Stanisława Leszczyńskiego i Augusta II, proporzec Szwadronu Kawalerii Narodowej z okresu panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, chorągiew „Żywią Y Bronią” z insurekcji kościuszkowskiej, sztandar „Za Naszą i Waszą Wolność” z powstania listopadowego, bandera z powstania styczniowego, sztandar Pierwszej Brygady Legionów Polskich, a także stroje polskich reprezentantów z Igrzysk Olimpijskich, proporczyk z pierwszej polskiej wyprawy alpinistycznej w Himalaje zakończonej zdobyciem szczytu Nanda Devi East oraz biało-czerwona wstążka, która towarzyszyła Aleksandrowi Dobie w trzeciej transatlantycznej wyprawie kajakowej w 2017 roku. Ważną rolę pełniła aranżacja, która akcentowała zmiany odcieni barwy czerwonej w kontekście kultury, sztuki oraz przepisów państwowych.

*Biel
Czerwień
Braterstwo*

■ **O stołach i bankietach pańskich.
Jak uczutowano w dawnych wiekach**

4 czerwca – 6 października 2019

kurator Magdalena Silwanowicz

koordynator Paweł Król

aranżacja Kinga Mostowik

Wystawa stanowiła pokaz rzemiosła artystycznego z okresu od XVI do XIX wieku, a jej tytuł został zaczerpnięty z dzieła XVIII-wiecznego polskiego historyka i pamiętnikarza Jędrzeja Kitowicza *Opis obyczajów za panowania Augusta III*. Jeden z rozdziałów tej publikacji dotyczy staropolskiego biesiadowania. Na ekspozycji zaprezentowano bardzo różnorodne zabytki ze srebra, miedzi, mosiądzu, cyny, szkła, porcelany, fajansu i innych materiałów związane z dawnym biesiadowaniem, stwarzając tym samym możliwość opisu obyczajów wyższych warstw społecznych w minionych stuleciach. Ucztowanie, tak charakterystyczne dla kultury szlacheckiej, stanowiło bowiem niezwykle ważny element codziennego życia. Pokazane na wystawie przedmioty

wywodzą się jednak nie tylko z okresu, o którym pisał Kitowicz. Uroczyste, okazałe biesiady odbywały się bowiem zarówno dużo wcześniej, jak i dużo później. Obfitość i kunsztowność podawania potraw oraz okazałość i wytworność zastawy były cechami charakterystycznymi uczt magnackich i szlacheckich na przestrzeni kilku wieków. Bogaty i zadziwiający swą różnorodnością stół pozostał charakterystycznym elementem szlacheckiej gościnności. Zastawa stołowa była oznaką prestiżu i bogactwa gospodarzy niezależnie od tego czy była złota, srebrna, czy też krucha porcelanowa lub szklana. Zróżnicowane formy naczyń i kunszt ich wykonania świadczą o tym, że choć zmieniały się czasy i obyczaje to wciąż niezwykłą wagę przywiązywano do wystawnego ucztowania.

Wystawa stała się doskonałą okazją do zaprezentowania bogactwa i blasku dawnego rzemiosła. Ekspozowane zabytki były przedmiotami zbytku, używanymi na pokaz, aby podkreślić bogactwo, znaczenie i pozycję społeczną właściciela. Miały zachwycać i olśniewać bywalców uczt. W zamierzeniach twórców wystawa miała również olśnić i zachwycić zwiedzających. Aby tego dokonać zgromadzono 937 obiektów, z czego aż 853 pochodziło ze zbiorów innych instytucji i kolekcji prywatnych kolekcjonerów z całej Polski. Po ekspozycji w Kielcach wystawa w dniach 21 listopada 2019 – 1 marca 2020 była prezentowana na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie.

■ **Galeria Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki
Zdobniczej** – wystawa stała

15 październik 2019 – otwarcie wystawy

kuratorzy Joanna Kaczmarczyk, Iwona Rajkowska,

dr Magdalena Śniegulska-Gomuła

koordynatorzy Magdalena Klamka, Daria Dyktyńska,

dr Agnieszka Kowalska-Lasek

aranżacja Władysław Markulis, dr Paweł Liszewski

Galeria Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej mieści się w XVIII-wiecznym skrzydle północnym Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach. Ekspozycję tworzą, prezentowane w układzie symultanicznym, najcenniejsze zabytki malarstwa i rzemiosła artystycznego, plasujące kieleckie zbiory w rzędzie najciekawszych kolekcji w Polsce. Znajdują się tu portrety, pejzaże, malarstwo rodzajowe, martwe natury, weduty, sceny batalistyczne, przedstawienia alegoryczne czy symboliczne malarzy tej rangi co: Józef Szermentowski, Józef Brandt, Maurycy Gottlieb, Aleksander Gierymski. Chlubą Galerii jest malarstwo młodopolskie z obrazami wielkich indywidualności tej epoki: Olgi Boznańskiej, Józefa Pankiewicza, Jacka Malczewskiego i Stanisława Wyspiańskiego.

Równoległe z malarstwem prezentowane są najznakomitsze dzieła rzemiosła artystycznego. Wśród nich można znaleźć porcelanowe naczynia dalekowschodnie z drezdeńskiej kolekcji Augusta II Mocnego, wyroby pierwszej europejskiej manufaktury w Miśni, a także wytwórni w Berlinie, Wiedniu, Korcu, Baranówce. Na uwagę zasługuje licznie reprezentowana ceramika śmiełowska oraz szkła z hut czeskich, śląskich, niemieckich i polskich tworzone od baroku po dwudziestolecie międzywojenne. Galerię rzemiosła uzupełniają meble i zegary z prezentowanych epok.

■ **Strach**

26 listopada 2019 – 30 sierpnia 2020

kurator **Joanna Kaczmarczyk**

koordynator **Anna Sychowska**

aranżacja **prof. Leszek Mądzik**

Strach jest jedną z najdotkliwszych ludzkich emocji. Od wieków zajmował w ogólnym wymiarze myślicieli, filozofów czy psychologów, zaś w wymiarze jednostkowym, indywidualnym, pochłania każdego z nas.

Próbie zmierzenia się ze strachem i nadania mu „materialnego” kształtu podejmowali także artyści. Aby go zobrazować, na przestrzeni wieków posługiwano się rozmaitymi środkami wyrazu, od alegorii, przez ekspresję uobecnioną w gestach i wyrazie twarzy, budowanie nastroju w dosłownych przedstawieniach sytuacji budzących grozę, aż po napięcie oddane jedynie przez formę i kolor. I to ten strach zwizualizowany w dziełach sztuki stał się pretekstem do stworzenia ekspozycji. Autorzy wystawy snują opowieść o strachu obecnym zarówno w indywidualnym życiu człowieka, jak i tym w wymiarze ogólnoludzkim.

Na wystawie zaprezentowano dzieła m.in.: Pietro della Vecchii, Jacoba de Backera, Nicolasa Verkolje, Jacoba Isaacz van Swanenburgha, Tomasza Dolabelli, Francisco de Goi,

Alfreda Wierusz Kowalskiego, Gustawa Gwozdeckiego, Witolda Pruszkowskiego, Jonasza Sterna, Zdzisława Beksińskiego. Pokaz dopełnił obraz filmowy Luisa Buñuela i Salvadora Dalego *Pies andaluzyjski*, który stał się swoistym ruchomym „eksponatem”, oraz gra komputerowa *Layers of Fear* wyprodukowana przez polskie studio Bloober Team.

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

■ **Róża Konstancina. Monika Żeromska – córka, artystka, podróżniczka**

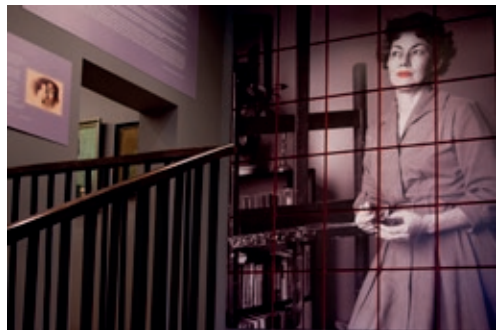
7 marca – 27 sierpnia 2017

kurator **Sylvia Zacharz**

koordynator **Piotr Wilczyński**

Wystawa połączyła w sobie trzy zagadnienia: Monika jako strażniczka pamięci o wielkim pisarzu (ratowanie i ukrywanie rękopisów i pamiątek ojca, sprzeciw wobec wykorzystywaniu dzieł ojca przez władze PRL), Monika – absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, utalentowana artystka, której pasją było malowanie pejzaży i portretów oraz niezwykle kłóych martwych natur, Monika – mistrzyni opowieści, doskonała pisarka, laureatka Literackiej Nagrody im. Władysława Stanisława Reymonta.

Monika Żeromska była dla większości Polaków córką wielkiego pisarza i to najczęściej, w światopoglądzie ogółu, wyznaczało jej pozycję społeczną. „Bycie córką Stefana Żeromskiego znaczyło w Polsce nie mniej niż nosić tytuł księżycy. I myślę, że gdyby nawet nazwisko to odziedziczyła istota najmniej wyposażona przez los w przymioty ciała i ducha, już sam fakt noszenia go przydałby dostatecznego blasku jej istnieniu” (J. Hartwig). Nie tylko sam fakt pokrewieństwa był powodem budowania wystawy poświęconej Monice Żeromskiej. Asumpt stanowi misja życiowa tej postaci – trzymanie pieczy nad spuścizną Ojca. „Obowiązki z tym związane spadły na nią natychmiast po wojnie, kiedy trzeba było zająć się ratowaniem rękopisów i pamiątek” (A. Kowalczykowa).

Na wystawie podziwiać można było szkice i obrazy pędzla Moniki Żeromskiej (martwe natury, portrety), rękopisy jej wspomnień, listy i dedykacje znanych pisarzy – Juliana Tuwima, Tadeusza Różewicza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Władysława Broniewskiego, pamiątki z licznych podróży i pokaźny zespół dokumentów.

Po ekspozycji w Kielcach wystawa w dniach 5 października – 31 grudnia 2017 była prezentowana w Pawilonie Wystawowym Muzeum Częstochowskiego zlokalizowanym w parku im. Stanisława Staszica w Częstochowie.

■ **Ojczyzna duszy – Stefana Żeromskiego idea regionalizmu**

28 lutego – 31 sierpnia 2018

kuratorzy **Sylvia Zacharz, Anna Latos-Paryska**

koordynator **Paulina Bies**

Wystawa była elementem dynamicznie rozwijającej się debaty społecznej o szeroko rozumianej tożsamości kulturowej, w której niezwykle istotnym czynnikiem jest związek człowieka z miejscem urodzenia i wychowania. Żeromski prezentował nowoczesne, antropologiczne podejście do pojmowania i rozumienia kultury. W swej wielkiej rozprawie publicystycznej *Snobizm i postęp*, nazywanej „biblią polskiego regionalizmu” i traktowanej przez regionalistów jako wyraz poparcia dla

tego ruchu, dowodził, jak niezmiernie ważne dla polskiej kultury jest czerpanie z twórczości ludowej, bogatego folkloru, gwar, klechd czy obyczajów ludowych. Dla Żeromskiego ziemia świętokrzyska, jej ludzie, ich język, sztuka i obyczaje, zajęcia, a także krajobraz to rdzeń jego osobowości, tożsamości, dumy i patriotyzmu. *Puszcę jodłową* – swój ostatni utwór – dedykował jako „wyraz braterskiej czci” Aleksandrowi Janowskiemu, pionierowi krajoznawstwa, współzałożycielowi Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Na wystawie zgromadzono obrazy, rzeźby drewniane i ce-

ramiczne ukazujące obrzędy i obyczaje ludowe jak np. święta, wesela, żniwa. Wśród eksponatów znalazły się także kieleckie stroje ludowe (zapaski, chusty, hafty), tkaniny, zabawki oraz rzeźby, których tematem są utwory Żeromskiego. Literacką część wystawy reprezentowały między innymi rękopis *Snobizmu i postępu* oraz zespół listów Żeromskiego, w których poruszane są kwestie krajoznawcze.

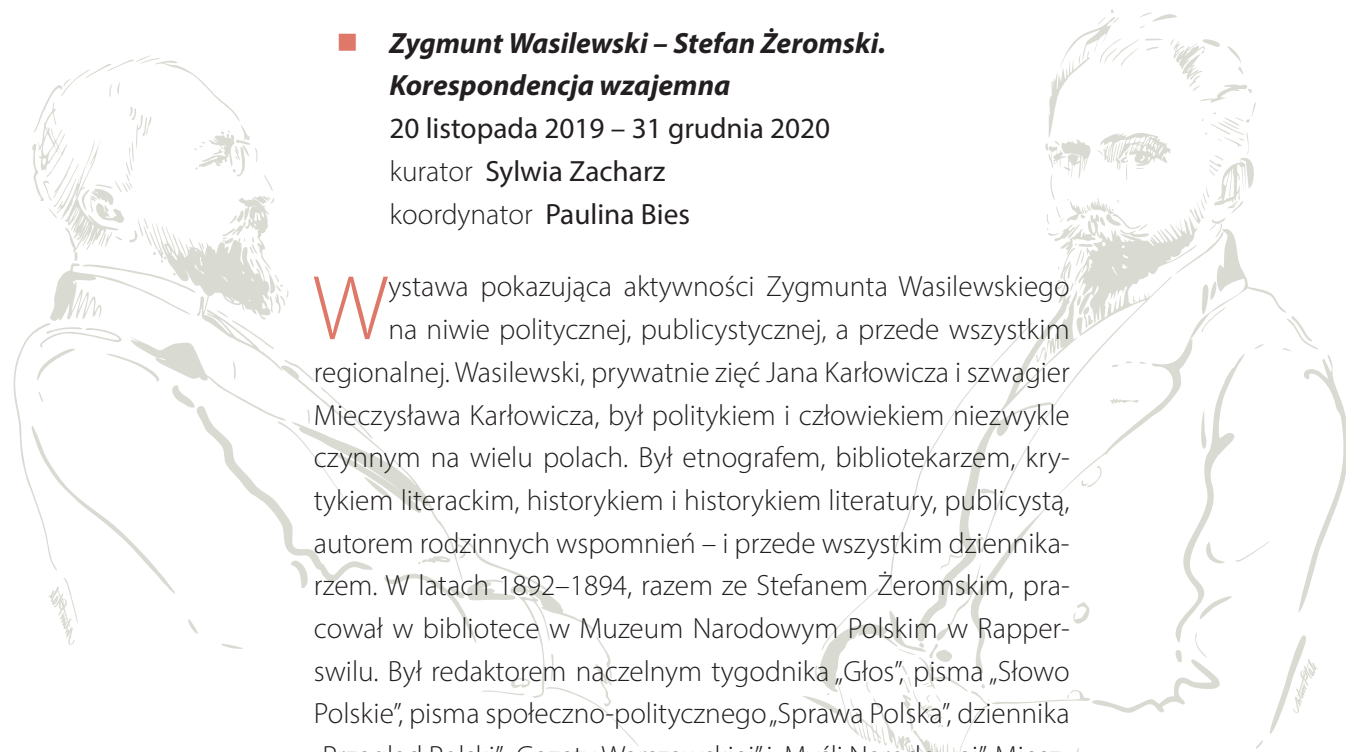

■ **Między słowem a obrazem.**
Sztuka ilustratorska w dziełach Żeromskiego
 26 lutego – 31 sierpnia 2019
 kurator Sylwia Zacharz
 koordynator Dorota Wysocka

Wystawa poświęcona ilustracjom książkowym wykonanym do dzieł Stefana Żeromskiego przez wybitnych współczesnych artystów. Na ekspozycji pokazano ilustracje 16 cenionych artystów końca XIX i początku XX wieku, m.in. Jana Marcina Szancera, Szymona Kobylińskiego, Władysława Skoczylasa – twórcy polskiej szkoły drzeworytu, Antoniego Uniechowskiego, Krzysztofa Henisza – współtwórcy eksperymentu ły-sogórskiego, Henryka Papierniaka czy Moniki Żeromskiej – malarki, córki Stefana Żeromskiego.

■ **Zygmunt Wasilewski – Stefan Żeromski.**

Korespondencja wzajemna

20 listopada 2019 – 31 grudnia 2020

kurator Sylwia Zacharz

koordynator Paulina Bies

Wystawa pokazująca aktywności Zygmunta Wasilewskiego na niwie politycznej, publicystycznej, a przede wszystkim regionalnej. Wasilewski, prywatnie zięć Jana Karłowicza i szwagier Mieczysława Karłowicza, był politykiem i człowiekiem niezwykle czynnym na wielu polach. Był etnografem, bibliotekarzem, krytykiem literackim, historykiem i historykiem literatury, publicystą, autorem rodzinnych wspomnień – i przede wszystkim dziennikarzem. W latach 1892–1894, razem ze Stefanem Żeromskim, pracował w bibliotece w Muzeum Narodowym Polskim w Rapperswilu. Był redaktorem naczelnym tygodnika „Głos”, pisma „Słowo Polskie”, pisma społeczno-politycznego „Sprawa Polska”, dziennika „Przegląd Polski”, „Gazety Warszawskiej” i „Myśli Narodowej”. Mieszkając i pracując w Warszawie, redagował „Pamiętnik Koła Kielczan” – rocznik poświęcony historii i kulturze Kielecczyny, w którym drukował swoje teksty odnoszące się do przeszłości miasta i regionu. Przede wszystkim jednak zaangażował się w utworzenie w Warszawie Koła Kielczan – stowarzyszenia grupującego absolwentów kieleckiego gimnazjum, którzy z racji zajmowanych często wysokich stanowisk w nauce, szkolnictwie, kulturze, przemyśle, administracji, mogli uczynić wiele dobrego dla Kielc i regionu świętokrzyskiego.

Pałac Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

■ **Grafika dziejów. Motywy historyczne w zbiorach graficznych Muzeum Narodowego w Kielcach**

23 kwietnia – 15 października 2017

kurator **Marian Gucwa**

koordynator **Łukasz Wojtczak**

Wystawa prezentowała grafiki poświęcone historii Polski, powstałe w XIX wieku – w okresie największej popularności tej tematyki spowodowanej utratą niepodległości. Prace pochodziły z różnych ośrodków artystycznych – Warszawy, Krakowa i Lwowa, kilka wykonano w Niemczech i Francji. Większość obiektów stanowiły grafiki reprodukcyjne, odtwarzające i powielające wzory malarskie za pomocą różnych technik, wśród których dominowała litografia. Przykładem tego rodzaju pracy była rycina odtwarzająca monumentalny barokowy obraz z kościoła parafialnego w Żółkwi, przedstawiający zwycięstwo Jana III Sobieskiego pod Wiedniem. Najliczniejszy zespół stanowiła grupa szesnastu grafik, odbitych we Lwowie przez Marcina Jabłońskiego, dokumentujących wystrój gabinetu historycznego pałacu biskupiego w Krakowie. Dzieła te wykonał na zlecenie biskupa Jana Pawła Woronicza malarz Michał Stachowicz w początkach XIX wieku. Dzięki nim możemy poznać panoramę dziejów narodu polskiego

– od wędrówek legendarnych Sarmatów po ustanowienia Królestwa Kongresowego w 1815 roku. Wysokim poziomem artystycznym na ekspozycji wyróżniały się ryciny wydane przez Towarzystwa Sztuk Pięknych, działające od połowy XIX wieku w Krakowie i Warszawie, które przekazywały co roku swoim członkom reprodukcję wybranego obrazu. Na wystawie prezentowane były również prace innych znanych artystów zajmujących się tematyką historyczną, m.in. Leopolda Leofflera, Aleksandra Lessera, Józefa Simmlera czy Jana Matejki. Ich obrazy, obok najważniejszych wydarzeń z przeszłości, przedstawiały także sceny związane z kultem bohaterów narodowych.

■ **Ego**

6 lutego – 25 marca 2018

kurator **Andrzej Brzegowy**

koordynator **Łukasz Wojtczak**

Wystawa w Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku stanowiła jedną z nagród przyznanych w konkursie „Przedwiośnie 40”, od lat organizowanym przez Biuro Wystaw Artystycznych w Kielcach. Wśród laureatów znalazł się uznany malarz, rysownik, grafik i rzeźbiarz – Andrzej Brzegowy. Na ekspozycję zatytułowaną *Ego* składały się ułożone chronologicznie malarskie wersje fotografii, które

powstawały na przestrzeni ponad 50 lat i dokumentowały życie rodzinne, zawodowe i artystyczne Andrzeja Brzegowego. Zestawione z obiektami plastycznymi tworzyły klimat miejsca „poświęconego” życiu człowieka-artysty. Tytuł wystawy to z jednej strony część nazwiska autora, a z drugiej odniesienie do pojęcia stworzonego przez Zygmunta Freuda, twórcę psychoanalizy, które znaczy „Ja” – czyli świadomość siebie, swoich pragnień, marzeń, określanie celów.

■ ***Czołem Mości Panowie! Kultura staropolska w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach***

24 kwietnia – 28 października 2018

kurator **Piotr Walczyk**

koordynator **Łukasz Wojtczak**

Terminem „sarmatyzm” określa się ideologię polityczną, styl życia – kulturę i obyczaje propagowane przez szlachtę wielonarodowej Rzeczypospolitej od XVI do XVIII wieku. Narodowości, które zamieszkiwały ziemie Rzeczypospolitej Obojga Narodów po unii lubelskiej w 1569 roku – Polacy, Litwini, Rusini, o różnych wyznaniach i obyczajach, potrzebowały idei o funkcji integrującej. Wydaje się, że mit o sarmackim pochodzeniu ludów z tej części Europy, wpasował się w ten cel doskonale. Grupą uprzywilejowaną była wówczas szlachta. To jej przedstawicielom przypisywano rolę dominującą, niemal urastającą do wypełniania misji dziejowej. Dzięki licznym przywilejom mogła ona re-

alnie wpływać na losy rządzonego przez monarchę kraju i doskonale dbać o swoje interesy. Szlacheckim rządóm towarzyszył cały wachlarz obyczajów kulturowanych przez ówczesnych możnych, pełen teatralności i przepychu. Na wystawie zaprezentowane zostały: malarstwo, przedmioty rzemiosła artystycznego, elementy uzbrojenia, grafika oraz rysunek. Większość obiektów pochodziła z XVII i XVIII wieku, ale były także zbiory późniejsze, odwołujące się do tradycji sarmackiej. Do najcenniejszych zaliczyć należy portret Aleksandra Jana Jabłonowskiego, który jest jednym z najbardziej reprezentatywnych obrazów epoki w kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach. Ciekawymi obiektami były ponadto miedzioryt przedstawiający pogrzeb Katarzyny Opalińskiej autorstwa Charlesa Nicolasa le Chochina Młodszego oraz zespół sześciu akwafort Stefana della Belli, ukazujący uroczysty wjazd poselstwa Jerzego Ossolińskiego do Rzymu w 1633 roku. Część muzealiów przy okazji wystawy *Czołem Mości Panowie!* była eksponowana po raz pierwszy. Wśród nich znalazły się rysunki Ryszarda Praussa, ukazujące husarzy zebranych na dziedzińcach zamków oraz portrety sarmackie. Ponadto, podczas prac konserwatorskich, udało się przypisać autorstwo dwóm płótnom, noszącym tytuły *Scena batalistyczna I* i *Scena batalistyczna II*, włoskiemu artyście Francesco Grazianemu, zwanemu Ciccio Napoletano. Ekspozycja została podzielona na pięć grup tematycznych: portret sarmacki, strój, uczt, wojna oraz tzw. *pompa funebris*, czyli obrzęd pogrzebowy.

■ **Beyond 2. Wszechświat natury**

7 lutego – 3 marca 2019

kurator **Katrina Sadrak**

koordynator **Łukasz Wojtczak**

aranżacja **Katrina Sadrak**

W roku 2019 jedną z osób nagrodzonych w konkursie „Przedwiośnie 41” była Katrina Sadrak, która tym samym zyskała możliwość zaprezentowania swoich prac w Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku. *BEYOND2 – Wszechświat natury* to tytuł wystawy artystki, która w swoich obrazach próbuje uchwycić to, co jeszcze nie zostało do końca odkryte – odległe przestrzenie kosmosu. Wszystkie prace prezentowane na ekspozycji związane były z astronomią i metafizyką, co stanowi przedmiot zainteresowań malarki. Obrazy Sadrak odzwierciedlają jej wyobrażenie wszechświata w różnych formach i barwach.

■ **American dream. Pierwsza wielka podróż Henryka Sienkiewicza**

9 kwietnia – 27 października 2019

kurator **Łukasz Wojtczak**

koordynator **Magdalena Kołodziej-Amati**

aranżacja **Michał Obiedziński**

Celem wystawy *American dream. Pierwsza wielka podróż Henryka Sienkiewicza* było pokazanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej przez pryzmat miejsc, które pisarz odwiedził w latach 1876–1878. Narrację ekspozycji tworzyły fragmenty listów dotyczące miast, ludzi oraz amerykańskiej przyrody. Sienkiewicz, po dotarciu do Nowego Jorku, udał się „Koleją dwóch Oceanów” do Kalifornii. Po drodze zwiedził kilka większych miast, w tym Chicago, Detroit i San Francisco. Spotkał przedstawicieli różnych nacji zamieszkujących kontynent – Indian, Meksykanów, Chińczyków, Irlandczyków oraz Żydów. Podziwiał zapierające dech w piersiach krajobrazy – stepy, kaniony i góry. Zetknął się z dzikimi zwierzętami, takimi jak bizona, mustangi, niedźwiedzie, grzechotniki i kojoty. Miał okazję oglądać wodospad Niagara oraz kopalnie srebra w Virginia City. Poznał wielu interesujących ludzi, z których kilkoro posłużyło mu w późniejszym czasie jako wzorce literackie. Jednym z nich był polski szlachcic kapitan Rudolf Piotrowski herbu Korwin – pierwowzór Zagłoby.

Muzeum Dialogu Kultur

■ **Niewinne oko nie istnieje**

6 kwietnia – 11 czerwca 2017

kurator **Wojciech Wilczyk**

koordynator **Monika Rosmanowska**

Wojciech Wilczyk jest jednym z najwybitniejszych polskich artystów fotografików średniego pokolenia. Należy do środowiska tzw. fotorealistów, którzy pojawili się na scenie artystycznej na zbiorowej wystawie *Fotorealizm* zorganizowanej w 2003 roku w krakowskiej Galerii Zderzak.

Na wystawie *Niewinne oko nie istnieje* można było obejrzeć fotografie przedstawiające budynki synagog i domów modlitwy. Wiele spośród sfotografowanych przez artystę budynków znajdowało się w ruinie, inne zostały zaadaptowane na rozmaite cele. Obecnie są między innymi bibliotekami, domami kultury, remizami, kinami, domami mieszkalnymi, supermarketami czy warsztatami rzemieślniczymi. Na wystawie zdjęciom towarzyszyły dokładne opisy miejsc oraz zapisy często wielowątkowych i zaskakujących rozmów, przeprowadzanych przez artystę z lokalnymi mieszkańcami.

„Interesuje mnie pewien rodzaj pamięci zapisanej w architektonicznej formie budynku lub urbanistycznym kształcie miasta, dzielnicy, wsi lub osiedla, gdzie przed 1939 rokiem żyła diaspora żydowska” – komentował swoje prace artysta.

■ **Fantazmaty. Barwny świat polskiej i meksykańskiej sztuki ludowej**

6 lipca – 29 października 2017

kuratorzy **Anna Latos-Paryska,**

Agnieszka Kozłowska-Piasta

koordynator **Monika Rosmanowska**

Wystawa *Fantazmaty* była próbą odpowiedzi na pytania: czy wśród prac twórców z dwóch tak odległych krajów jak Polska i Meksyk można odnaleźć elementy wspólne?; czy wyobrażenia ludzka ma terytorialne granice, zależne od kultury, zwyczajów czy tradycji?

Żywiołowa, trochę tajemnicza sztuka meksykańska budzi zachwyt na całym świecie i jest ważnym elementem tamtejszej tożsamości na równi z obyczajami czy językiem. Zachwyca nie tylko kolorystyką, ale także nieograniczoną wyobraźnią twórców, owocującą wizerunkami stworzeń z pogranicza jawy i snu. Wśród prezentowanych eksponatów znalazły się tkaniny, obrazy na korze, ceramika, maski i drewniane rzeźby. Uwagę zwróciły z pewnością wykonane z papier-mâché *alebrijes* – dziwaczne stworzenia, których każda część ciała przypomina zupełnie inne zwierzę.

Polska sztuka ludowa do świata fantazji odwoływała się rzadko, odpowiadając przede wszystkim na potrzeby kultowe wsi. Dziwne stwory, niesamowite opowieści były oczywiście

obecne, ale raczej w postaci przekazów słownych. Dopiero po II wojnie światowej zakres podejmowanych tematów znacznie się poszerzył. Świat fantazji w rzeźbie lub malarstwie początkowo ograniczał się do wizerunku diabła i czarownicy. Stopniowo jednak artyści coraz śmielej puszczali wodze fantazji i powstawał coraz barwniejszy świat ukazujący dziwne ptaki, zwierzęta i rośliny czy postacie z legend i baśni. Na wystawie były pokazywane prace m.in. Józefa Piłata, Adama Zegadły, Ludwika Holesza i innych.

Na ekspozycji zaprezentowano kilkadziesiąt obiektów meksykańskich, pochodzących głównie ze zbiorów Muzeum Etnograficznego w Warszawie oraz z Muzeum Etnograficznego w Łodzi i Ambasady Meksyku w Polsce. Polska sztuka była reprezentowana przez prace pochodzące ze zbiorów Działu Sztuki Ludowej Muzeum Narodowego w Kielcach, a także z Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach oraz Wojewódzkiego Domu Kultury w Kielcach.

■ **Pradzieje i wczesne średniowiecze Ponidzia i Wiślicy** – wystawa stała

9 września 2017 – otwarcie wystawy

kurator dr Jolanta Gągorowska-Chudobska

koordynator Izabela Wójcik

aranżacja Iwona Jamka

Zgromadzone na ekspozycji artefakty zostały starannie wyselekcjonowane ze zbiorów Działu Archeologii, Działu Historii Naturalnej oraz Muzeum Archeologicznego w Wiślicy, oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach. Wśród nich znajdują się unikatowe przedmioty obrazujące bogate dzieje osadnictwa na terenie Ponidzia i Wiślicy od środkowej epoki kamienia po wczesne średniowiecze. Prezentowane obiekty przybliżają dawne sposoby gospodarowania, wytwórczości, a także wierzenia i obrządek pogrzebowy. Wśród nich są zabytki, będące unikatami w skali kraju, które świadczą o dalekich kontaktach handlowych społeczności zamieszkującej prezentowany region. Należą do nich datowany na okres neolitu miedziany topór z okolic Wiślicy oraz przedmioty wchodzące w skład skarbu kultury łużyckiej z Witowa.

■ **Pożegnanie taboru w fotografiach
Andrzeja Polakowskiego z lat 1966–1967**

19 listopada 2017 – 28 lutego 2018

kurator **Andrzej Polakowski**

koordynator **Agnieszka Caban**

Wystawa przedstawiała fotografie wykonywane w latach 60. ubiegłego wieku przez Andrzeja Polakowskiego, utrwalające przełomowy moment w historii narodu romskiego – przechodzenie z wędrownego na osiadły tryb życia. Fotograf odwiedził ostatnie obozowiska wędrownych Cyganów, które wkrótce miały zniknąć z kulturowego krajobrazu Polski.

Pretekstem do powstania zdjęć była realizacja materiału fotograficznego do reportażu literackiego znanego lubelskiego dziennikarza Zdzisława Kazimierczuka pt. *Pożegnanie taboru*, który miał na celu przekonać opinię publiczną do zalet osiadłego trybu życia i zarazem wskazać korzyści społeczne, które nie-
sie ze sobą osiedlenie Cyganów. Ogromną

zaletą fotografii jest ich naturalność, która wynikała z otwartego przyjęcia i zaufania, jakim obdarzyli Polakowskiego ich bohaterowie. Dzięki temu możemy przyjrzeć się, jak wyglądało życie wędrownie. W następstwie działań władz PRL Cyganie zaczęli żyć wśród społeczeństwa większościowego, a dzięki artyście mamy

możliwość obserwowania ich pierwszych kroków, na przykład, jak urządzali się w nowych domostwach. Uzupełnieniem kolekcji są zdjęcia artystów estrady romskiej, piosenkarki Randii, Edwarda Dębickiego, Sylwestra Masio Kwieka i innych, którzy cieszyli się popularnością w latach 60. i 70. XX wieku.

■ **Sztuka fotoreportażu – zdjęcia Newshy Tavakolian**

23 marca – 17 czerwca 2018

kurator **Peggy Sue Amison**

koordynator **Michał Sierlecki**

Wystawa fotografii pochodzącej z Teheranu młodej fotoreporterki Newshy Tavakolian to obrazy niedawnej i współczesnej historii krajów Bliskiego Wschodu. Przedstawiono na nich zarówno młodą irańską dziewczynę wraz z rodziną, odwiedzającą park rozrywki, jak i widok nieba upamiętniający rocznicę często zapominanej wojny irańsko-irackiej (1980–1988), w wyniku której zginęło ponad milion osób.

Newsha Tavakolian w swojej twórczości łączy fotoreportaż wojenny ze sztuką. Artystka od początku swojej pracy unikała ła-

twej sensacji, jednoznaczności i ekstremów. Skupia się raczej na osobistych przeżyciach jednostki, które stara się uchwycić w kadrze. Nigdy nie traktowała siebie jako fotografa wojennego, mimo że zawsze pracowała w regionach objętych konfliktem.

W Muzeum Dialogu Kultur można było zobaczyć fotografie z ocenzonego cyklu *Ocalan's Angels*, a także zdjęcia z cyklu *Iran Wall*, w którym autorka prezentowała społeczno-polityczny wydzźwięk codziennego życia w Iranie. Wystawa była eksponowana dzięki współpracy z galerią Atlas Sztuki.

■ **Historia motoryzacji w miniaturze – wystawa stała**

1 czerwca 2018 – otwarcie wystawy

kurator **Michał Biłejzys**

koordynator **Anna Sychowska**

aranżacja **Michał Obiedziński**

Wystawa *Historia motoryzacji w miniaturze* skupia się na zaprezentowaniu najcenniejszych obiektów pochodzących

ze zbioru podarowanego Muzeum Narodowemu w Kielcach przez Sławoja Franciszka Gwiazdowskiego, pioniera kolekcjonerstwa modeli pojazdów w Polsce.

Wśród ponad 200 zaprezentowanych miniatur można podziwiać obiekty reprezentatywne dla wszystkich ważnych ośrodków produkcji samochodowej, tj. pochodzące z wytwórni amerykańskich, europejskich czy krajów byłego bloku wschodniego. Większość modeli przedstawia konstrukcje osobowe i sportowe,

ale nie brakuje też policyjnych radiowozów i pojazdów militarnych.

Istotnym założeniem wystawy jest oddanie oryginalnego zamysłu donatora, którym było udokumentowanie historii motoryzacji od pierwszych samochodów z końca XIX wieku do współczesnych samochodów. Najbardziej reprezentatywną częścią kolekcji są modele aut produkowanych

do lat 40. XX wieku, które, zdaniem samego Gwiazdowskiego, stanowiły najważniejszą grupę w jego zbiorach. Szczególne miejsce wśród miniatur samochodów osobowych z tego okresu zajmuje CWS T-1, pierwszy całkowicie polski samochód osobowy produkowany seryjnie w latach 1927–1931 w Centralnych Warsztatach Samochodowych w Warszawie. Zbudowanie modelu od podstaw zajęło Gwiazdowskiemu około 300 godzin, a efekt wzbudził sensację w prasie modelarskiej ze względu na niezwykle dokładne odwzorowanie detali oryginalnego pojazdu.

Osobną grupę stanowią modele imponujące swoimi rozmiarami. Na wyróżnienie zasługuje, wykonany w skali 1:8, Rolls-Royce Phantom II 40/50 HP Continental „Star of India” z 1934

roku. Model przedstawia specjalny egzemplarz samochodu stworzony dla maharadży miasta Rajkot. Przedział pasażerski w kolorze szafranu stanowi interesujący kontrast barwny z pozostałymi elementami nadwozia, wykonanymi z polerowanego aluminium. Model posiada składany dach, zrobiony z płótna, tak jak w prawdziwym pojeździe.

Ważnym elementem wystawy jest aranżacja, podnosząca jej wartość edukacyjną i naukową. Wykorzystane zostały fotografie, wydruki o powiększonym formacie oraz plansze, prezentujące w atrakcyjny sposób wiadomości z zakresu historii motoryzacji.

■ **Bolesław Biegas. Gdy sztuka spotyka się z polityką**

3 lipca – 15 września 2018

kurator **Piotr Sarzyński**

koordynator **Agnieszka Caban**

Bolesława Biegasa uważa się za jednego z najbardziej oryginalnych polskich artystów pierwszej połowy XX wieku. Autor portretów sferycznych, uczestnik skandali obyczajowych, nierozumiany przez społeczeństwo, uznawany przez krytyków za politycznie zaangażowanego symbolistę, którego dorobek zamknął się w kilku cyklach malarskich. Na wystawie *Bolesław Biegas. Gdy*

sztuka spotyka się z polityką można było obejrzeć jego dwa słynne cykle malarskie, tj. *Wampiry wojny* i *Politycy*, a także inne obrazy, wśród których znalazła się wczesna praca artysty – *Wojna rosyjsko-japońska*. W 1907 roku erotyczno-polityczna wymowa dzieła spowodowała jego usunięcie z Salonu Niezależnych w Paryżu. *Wampiry wojny* to kolekcja, w której głównym tematem jest alegoria wiecznej walki człowieka z siłami zła, gdzie wampiry zawsze przybierają postaci kobiet, a mężczyźni stają się ich ofiarami. *Politycy* to z kolei cykl przedstawiający czołowe postacie świata polityki, głównie z pierwszej połowy XX wieku, m.in.: Winstona Churchilla, Charlesa de Gaulle'a, Franklina Delano Roosevelta, Adolfa Hitlera, Benito Mussoliniego. W obu cyklach tłem do obrazów jest sfera nieba, nadająca obrazom uniwersalnego charakteru. Na wystawie można było obejrzeć łącznie 32 prace artysty.

■ **Stany Zjednoczone. Grzegorz Drozd**

5 października – 14 listopada 2018

kurator **Grzegorz Drozd**

koordynator **Agnieszka Caban**

Grzegorz Drozd jest absolwentem Wydziału Malarstwa i Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Jego prace były eksponowane na licznych wystawach w kraju i za granicą, m.in.: w krakowskim MOCAK-u, Znakach Czasu w Toruniu, Waterside Contemporary w Londynie, Gare Sauveur we francuskim Lille, BACC w Bangkoku.

Prezentowany w Muzeum Dialogu Kultur zestaw prac malarskich pod tytułem *Stany Zjednoczone* był zaproszeniem do zapoznania się z jego twórczością. Zamysłem wystawy było zerwanie z konwencją pokazu opartego na liniowej narracji, formalnej dyscyplinie czy budowaniu jednoznacznej opowieści.

Artysta z założenia nie skupia się na przedstawianiu motywu, lecz nieustannie poszukuje go podczas pracy. Tytułowe i dwuznaczne *Stany Zjednoczone*, należy więc czytać bez odwoływania do kraju leżącego za oceanem, lecz jako wewnętrzną podróż artysty w głąb własnej wyobraźni. Jako poszukiwanie obszarów nieznanych i nienazwanych, które stara się połączyć. W jego twórczości zasadnicze i wciąż aktualne jest pytanie o język, formę oraz proces twórczy. Wystawa była organizowana we współpracy z Fundacją Nowa Przestrzeń Sztuki.

■ **Od sacrum do profanum. Rzeźba i malarstwo w sztuce ludowej** – wystawa stała

18 grudnia 2018 – otwarcie wystawy

kurator **Anna Latos-Paryska**

koordynator **Paweł Król**

aranżacja **Beata Majchrzak-Liberek**

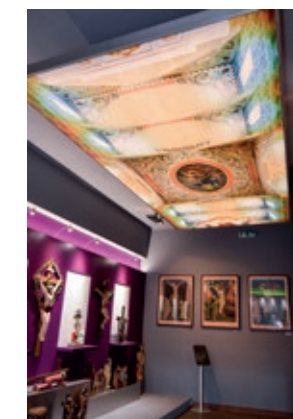
Wystawa *Od sacrum do profanum* to ekspozycja, która w jednym miejscu pozwala poznać się z dorobkiem artystycznym około 60 twórców z regionu świętokrzyskiego. Prezentowanych jest blisko 400 eksponatów. Są to rzeźby wykonane z drewna i gliny oraz obrazy malowane na płótnie, desce i papierze. Najstar-

sze prace pochodzą z przełomu XIX i XX wieku, a najmłodsze z XXI wieku. Autorzy to samorodni artyści, którzy tworzyli z ogromnej potrzeby serca, często przy sprzeciwie najbliższych osób i krytyce ze strony lokalnej społeczności. Dziś na ich prace patrzy się z podziwem, a wiele rzeźb i obrazów znajduje się w kolekcjach muzealnych nie tylko w Polsce, ale także poza granicami kraju. Nie sposób wymienić tu wszystkich artystów, którzy zasługują na uznanie, ale z pewnością warto zwrócić uwagę na twórczość Józefa Piłata, Leona Kudły, Marianny Wiśnios, Krystyny Mołdawy, Antoniego Barana, Tadeusza Żaka, Józefa Zganiacza, Grzegorza Króla czy Adama Zegadły.

Wybrane dzieła prezentowane są w układzie tematycznym, który pozwala widzowi porównać interpretacje malarskie i rzeźbiarskie tego samego tematu. Ta swoista podróż w barwny świat sztuki ludowej, zgodnie z tytułem wystawy, rozpoczyna się w świecie boskim – *sacrum*, a kończy w tym dobrze nam znanym – *profanum*.

W przestrzeni wystawy najwięcej miejsca zajmują prace ukazujące życie Jezusa, Matki Boskiej i świętych patronów, co jest też zgodne z rozwojem sztuki ludowej, która początkowo miała wyłącznie charakter religijny. Wizerunki świętych umieszczano w kapliczkach, które spotkać można było w każdej wsi, a także na rozstajach dróg, przy rzekach, na leśnych traktach i oczywiście w przestrzeni domowej. Zgodnie w powszechnymi wierzeniami przypisywano im wręcz magiczną moc – święci mogli uzdrowić, pomóc w beznadziejnych sprawach, ustrzec przed uderzeniem

pioruna lub ochronić zwierzęta przed chorobami. Obrazy lub figurki wystawiano w oknach podczas burzy, wynoszono do pożaru, a nawet umieszczano w oborach.

W strefie profanum prezentowane są prace o tematyce, która powszechnie zaczęła się pojawiać dopiero po II wojnie światowej. Są to sceny ukazujące barwną obrzędowość doroczną, życie codzienne mieszkańców wsi, czas zabawy, dawne zawody, wydarzenia odnoszące się do historii, a także przedstawienia nawiązujące do popularnych legend świętokrzyskich.

■ **Portrety wybrane. Nieznana twórczość Janusza Buczkowskiego z lat 1958–1985**

8 stycznia – 17 marca 2019

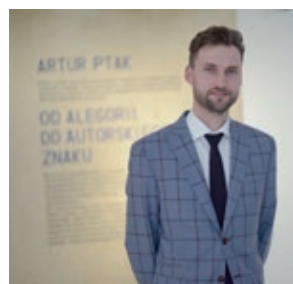
kurator Janusz Buczkowski

koordynator Wojciech Cedro

Janusz Buczkowski to ceniony i uznany fotografik, który zasłynął przede wszystkim jako przedstawiciel Kieleckiej Szkoły Krajobrazu. Na wystawie można było zapoznać się z twórczością portretową artysty. Zdjęcia dokumentowały między innymi liczne podróże artysty, przedstawiały spotkanych ludzi, reprezentujących różne narody, kultury, zawody, ulotne chwile złapane na fotograficznej kliszy. Przedstawiane portrety to także swoista podróż w czasie – najstarsze zdjęcia pochodzą z lat pięćdziesiątych, a ostatnie artysta wykonał pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku. Wystawa pozwalała zapoznać się z nieznanym powszechnie wymiarem twórczości artysty, wynikającym z jego zainteresowań człowiekiem – bohaterem fotografii.

■ **Artur Ptak. Od alegorii do autorskiego znaku**

22 marca – 2 czerwca 2019

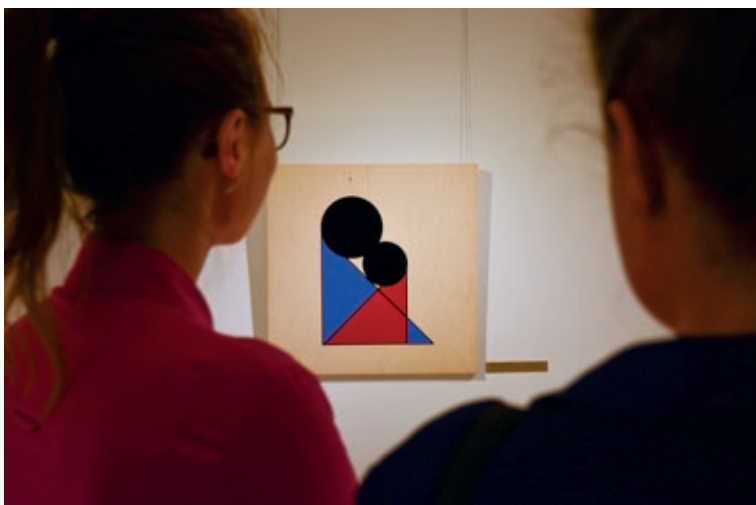
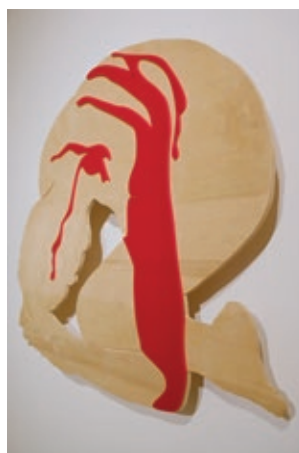
kurator **dr Artur Ptak**

koordynator **Monika Synak**

aranżacja **dr Artur Ptak**

Temat prac prezentowanych na wystawie zakorzeniony był w symbolice chrześcijaństwa postrzeganego przez pryzmat znaku i jego szeroko rozumianej dominacji w kulturze chrześcijańskiej oraz przestrzeni publicznej. Odniesień i inspiracji należy szukać w prostym języku plakatu, gdzie, podobnie jak w omawianych pracach, mnóstwo jest niedopowiedzeń. W przedstawionym projekcie artystycznym znak i symbol stają się równoważnym przekazem informacji, a analiza semiologiczna pozwala je pełniej zrozumieć.

W prezentowanym cyklu wykorzystano symbole i treści religijne, którym nadano nową formę wizualną. W projektowaniu zastosowano technologie wykorzystywane w reklamie i designie użytkowym. Na cykl składały się obrazy, które miały charakter mieszany (symbole), oraz prace alegoryczne o charakterze narracyjnym. Intencją autora było nadanie pracom postaci ikon przez materiał z jakiego są współtworzone, czyli drewna (jako podłoża), z którym połączone zostały tworzywa sztuczne.

■ **30/100_PL. 30 lat Wolności**

15 maja – 10 czerwca 2019

autor **Piotr Wójcik**

kurator **Dominique Roynette**

Wystawa fotograficzna autorstwa Piotra Wójcika składała się z trzech części, ukazujących współczesny obraz Polski.

Pierwsza część wystawy „30/Wolność” powstała w latach 2014–2015 we współpracy z Justyną Pobiedzińską. Była zrealizowana z okazji 25. rocznicy przemian 1989 roku oraz na zamówienie kwartalnika „Dialog-Pheniben”.

Druga część „100/Polska” to fragment projektu pt. „Imiennicy. Polska 2018”, który powstał w 2018 roku na zamówienie Instytutu Polskiego w Moskwie i którego pomysłodawcą był Dariusz Klechowski.

Trzecia część „PL/2019” powstała w latach 2015–2019 i była realizowana dla portali: wyborcza.pl i mediapart.fr. Jest obrazem ludzi i wydarzeń kilka lat po przemianach 1989 roku, które wstrząsają Polską.

Wystawy czasowe organizowane we współpracy z innymi instytucjami

Świętokrzyskie widoki. Kieleckie i Sandomierskie w dawnej fotografii z kolekcji Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości – wystawa plenerowa prezentowana na dziedzińcu Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach, powstała przy współpracy z Fundacją Świętokrzyską Góry Historii, 2 marca – 2 kwietnia 2017

Widoki Ponidzia – wystawa plenerowa prezentowana na dziedzińcu Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach, powstała przy współpracy z Fundacją Świętokrzyską Góry Historii, 2–16 października 2017

Piękno poza czasem. Kolekcja Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, 28 listopada 2017 – 27 stycznia 2019

Pielgrzym Tysiąclecia. Wystawa Fotografii Ojca Świętego Jana Pawła II – wystawa prezentowana w apartamentach Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach, powstała przy współpracy ze Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim, 3 czerwca – 2 lipca 2017

W gościnie u biskupa – sztuka barokowa ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, 26 sierpnia 2017 – marzec 2019

W kręgu Quo vadis, Pałac Tyszkiewiczów-Potockich w Warszawie, wystawa powstała przy współpracy z Uniwersytetem Warszawskim i Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego, 1–10 lutego 2017

Porcelana i ceramika szlachetna z polskiej fabryki w Ćmielowie, Muzeum Nowożyńska, 5 września 2018 – 17 marca 2019

Znane i mniej znane ziemi kieleckiej – wystawa zorganizowana z okazji VII Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, Archiwum Państwowe w Kielcach, 18–22 września 2017

Święci, twarze i pejzaże. Malarstwo Rafała Hadziewicza i Władysława Maleckiego z kolekcji MNKi, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, 17 marca – 9 czerwca 2018

Od manufaktury magnackiej do przemysłu. Wystawa ceramiki ċmielowskiej ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Ceramiki w Bolesławcu, 23 marca – 25 lipca 2019

Piękne i użyteczne. Porcelana i szkło z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, 20 października 2018 – 13 stycznia 2019

Graj, Cyganie! Muzyka cygańska. Od Liszta po Hungaricum – wystawa prezentowana w Muzeum Dialogu Kultur, powstała przy współpracy z Muzeum Etnograficznym i Konsulatem Węgierskim w Krakowie, 22 marca – 10 maja 2019

Glina niejedno ma imię. Porcelana i ceramika artystyczna XIX i XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, 16 maja – 10 listopada 2019

W dobrym miejscu – wystawa plenerowa prezentowana na kieleckim Rynku, powstała przy współpracy z Muzeum Historii Kielc i Archiwum Państwowym w Kielcach, 5 lipca – 5 sierpnia 2019

Obraz Cyganów. Cyganie w obrazach – zbiór cyganaliów z kolekcji Andrzeja Grzymała-Kazłowskiego – wystawa prezentowana w Muzeum Dialogu Kultur, powstała przy współpracy z Muzeum Kultury Romów, 28 czerwca – 3 listopada 2019

The image features two pieces of art. On the left, a large landscape painting is displayed in a highly ornate, multi-layered gold frame. The painting depicts a wide river or lake with a sandy bank in the foreground, dense green trees on the opposite bank, and a small town or village in the distance under a blue sky with soft clouds. On the right, a smaller painting of a boat on water is shown on a dark wooden easel. This painting is also in a gold frame, though less ornate than the first. The background includes a dark wooden door on the left and a portrait of a man in a dark frame hanging on the wall. A semi-transparent white box containing the text 'NABYTKI' is positioned in the lower right area of the image.

NABYTKI

Dział Malarstwa

◆ **Rafał Hadziewicz**
Ślepy bandurzysta

ok. 1835

olej, płótno

97 x 72 cm

MNKi/M/2086

zakup obrazu został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kolekcje Muzealne pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Czas powstania obrazu został ustalony na okres pomiędzy 1834, kiedy to Rafał Hadziewicz wrócił ze stypendium, a 1836, kiedy namalował niemal identyczną kompozycję (tusz, papier). Na niej znajduje się napis informujący o wersji olejnej: „Oryginał olejno malowany na wysokość Łok. 1 en cali 16 szerokość Łok 1 en cali 7 em”; poniżej: „Wojciech Ryłski wieśniak z Dąbia grający na teorbanie”. Przywołany tu obraz znajduje się w kolekcji Muzeum Książąt Lubomirskich w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Dzieło nosi tytuł *Ślepy bandurzysta*, choć przedstawiony na obrazie instrument to najprawdopodobniej teorban, co potwierdzać może autorski tytuł na wersji wykonanej tuszem. Prócz walorów rodzajowości obraz stanowi znakomite studium portretowe. Postać długowłosego mężczyzny, grającego, ale i wsłuchanego w graną melodię, ukazana została z niezwykłą wrażliwością i dbałością o oddanie klimatu intymnej wręcz atmosfery. Wędrowni grajkowie stanowili często spotykany widok w XIX wieku. Scena mogła zapaść w pamięć, mogła też być obmyślana i wstępnie „zapisana” podczas jednego z takich koncertów. Trudno powiedzieć, czy zobrazowany przez Hadziewicza muzyk jest ślepcem, jak to się często zdarzało wśród wędrownych bandurzystów czy lirników, czy też przez przymknięcie w zasłuchaniu oczy sprawia takie wrażenie, twarz jednak pełna jest uczucia i wyrazu. Mężczyzna został namalowany na ciemnym, neutralnym tle, a jego sylwetkę oświetla skupione, padające z lewej strony, ciepłe światło. Niezwykle ważną informację, także dla badaczy kultury i muzykologów, zapisał Hadziewicz na wersji malowanej tuszem, podaje bowiem imię i nazwisko portretowanego oraz miejsce jego zamieszkania – Wojciech Ryłski, wieśniak z Dąbia.

◆ **Franciszek Kostrzewski**

Połów ryb

1864

sygn. i dat. śr.d. (na beczce): *F.K./1864*

olej, płótno (dublowane)

75 x 97 cm

MNKi/M/2087

zakup obrazu został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Kolekcje Muzealne pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, oraz Województwa Świętokrzyskiego

Obraz został namalowany, jak wskazuje sygnatura, w 1864 roku, czyli w najlepszym okresie twórczości Franciszka Kostrzewskiego, gdy artysta skupiony był głównie na malarstwie, porzuconym w latach późniejszych na rzecz rysunku i karykatury.

Układ kompozycji z grupami postaci rozmieszczonymi na kilku planach rozległego krajobrazu to typowe rozwiązanie dla wielu obrazów Kostrzewskiego. Charakterystyczna dla artysty jest także nieco karykaturalna maniera i przerysowanie w oddaniu postaci zwłaszcza pierwszego planu; podkreślona została ich ekspresja, zróżnicowane pozy i gesty stosowne do obrazowanej sytuacji. Z pieczołowitością i drobiazgowością odtworzone są też stroje poszczególnych osób. Całość rozgrywa się na tle rozległego krajobrazu o silnie zróżnicowanych planach, zamkniętych zarysem łagodnych wzgórz i szerokim pasmem nieba pokrytego różowymi obłokami podświetlonymi zachodzącym słońcem. Środek kompozycji, z delikatnym przesunięciem w prawo, wypełnia wijąca się rzeka, która łączy poniekąd zobrazowane wątki tak, że tworzą one wspólną narrację. Na pierwszym planie ukazał artysta krępego mężczyznę w surducie i kilkuletniego chłopca, zapewne sprzedającego mu rybę. Obok stoi mężczyzna w drobiazgowo oddanym ludowym stroju z wysokim kapeluszem, palący fajkę i bacznie przyglądający się transakcji. Nieco głębiej kobieta w czerwonej chustce, klęcząca przy cebryku i obierająca rybę, u której boku raczkuje małe dziecko. Na przeciwnym brzegu rzeki artysta namalował dwóch mężczyzn brodzących w wodzie i łowiących ryby w sieć. Nieco bliżej prawej krawędzi obrazu znajduje się jeszcze jeden mężczyzna z wędką. W głębi, po lewej stronie kompozycji, na łące ukazani są dwaj mężczyźni i pasąca się krowa. Scena ta, niezwiązana z głównym tematem obrazu, znakomicie oddaje jednak sielski nastrój wsi. Kompozycja namalowana jest lekko z dużą finezją. Doskonale opracowana została partia zieleni, zwłaszcza szuwary na pierwszym planie i monumentalne drzewa w głębi. Sposób ich namalowania łączy drobiazgowość, przywołującą skojarzenia z manierą mistrzów niderlandzkich – na twórczości których kształcił się Kostrzewski – z prowadzoną podczas studiów plenerowych własną obserwacją przyrody i zachodzących w niej zjawisk.

◆ **Józef Szermentowski**

Wspomnienia

Paryż, 1865

sygn. l.d.: *J. Szermentowski/Paryż 1865*

na odwrocie, na płótnie dublującym napis: *Wspomnienia*

olej, płótno (dublowane)

50,3 x 65 cm

MNKi/M/2088

zakup obrazu został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kolekcje Muzealne pochodzących z Funduszu Promocji Kultury oraz Województwa Świętokrzyskiego

W 1865 roku obraz *Wspomnienia* był pokazany na wystawie Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie. Po roku Szermentowski powtórzył ten motyw, malując kompozycję zamkniętą w ciaśniejszym kadrze, przybliżył nieco postać samotnej kobiety, którą przedstawił w identycznym niemal stroju (ciemna suknia, czerwony kaftan, w rękach trzyma kapelusz), zrezygnował natomiast z zabudowań w tle. Obraz ten znany jest z reprodukcji zamieszczonej w albumie *Malarstwo polskie w odbitkach*

barwnych, wydany nakładem Salonu Kulikowskiego – Gebethner i Wolff (1908). Jego czarno-biała reprodukcja znajduje się też w „Tygodniku Ilustrowanym” (1908, nr 7). Eugeniusz Szermentowski (Schummer) w zbiorze opowiadań o malarzach polskich (*Młodość, talent, animusz*, Warszawa 1958, s. 198) wymienia obraz *Wspomnienie 63 roku*, który, według autora, po II wojnie światowej został wywieziony do Stanów Zjednoczonych. Na obecnym etapie badań trudno stwierdzić, czy jest to zakupiony przez Muzeum obraz, czy też jeszcze jedna z wersji tematu.

◆ **Józef Szermentowski**

Pejzaż z rzeką

1872

sygn. p.d.: *J. Szermentowski*, dat. l.d.: *Paryż 1872*

olej, płótno

33 x 41 cm

MNKi/M/2089

zakup obrazu został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kolekcje Muzealne pochodzących z Funduszu Promocji Kultury oraz Województwa Świętokrzyskiego

Obraz Józefa Szermentowskiego *Pejzaż z rzeką* odznacza się wybitnym poziomem artystycznym. Dzieło powstało w 1872 roku, w dojrzałym okresie twórczości artysty. W tym czasie u Szermentowskiego wyraźnie widać inspirację doświadczeniami z okolic Fontainebleau czy Marlotte we Francji, gdzie pod wpływem barbizończyków tworzył pejzaże ukazujące malownicze leśne zakątki z majestatycznymi drzewami, jeziorkami czy strugami wody. Kompozycje powstałe na podstawie zestawienia tak istotnych dla oddania różnorodności światła elementów, wynikające z wnikliwej obserwacji przyrody, są charakterystyczne dla tego okresu twórczości malarza. Również w przypadku nowo zakupionego obrazu zagadnienie światła i poszukiwanie artystycznych środków wyrazu do jego zobrazowania wydają się najważniejsze.

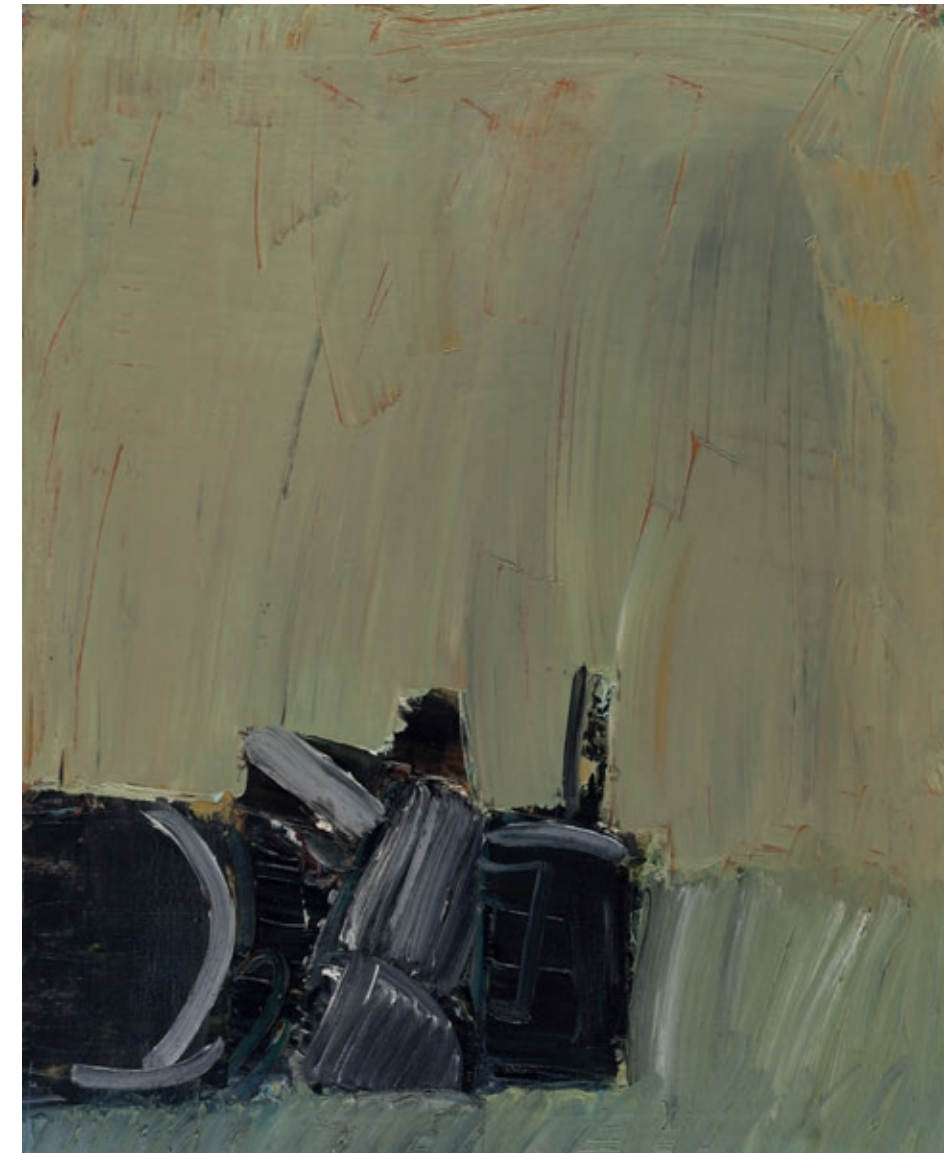
Źródłem światła jest tu ciepłe, letnie, południowe słońce, oświetlające kępę drzew od tyłu, przebijające się przez gęste liście, błyszczące delikatnie na szczytach drzew, krzewów i na trawie pomiędzy nimi. Ślizgając się po gładkiej tafli wody, światło tworzy dwie białe smugi refleksów i wydobywa odbicie porastającej kępy roślinności, rozświetla piaszczystą drogę. Niezwykle istotne jest zróżnicowanie, również poprzez światło materii i faktury, poszczególnych elementów kompozycji: gładkości tafli wody, mięsistości piachu na drodze oraz nadanie innego stopnia nasycenia poszczególnym planom.

Obraz znalazł swoje miejsce w Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej, gdzie prezentowana jest największa liczba prac związanego z Kielcami i regionem malarza. To już 36 dzieło Szermentowskiego w kieleckiej kolekcji.

Dział Sztuki Współczesnej

- ◆ **Jacek Sienicki**
Abstrakcja aluzyjna
lata 70. XX wieku
olej, płótno
82,5 x 66 cm
MNKi/W/1358
dar rodziny artysty

Trzeci obraz artysty w kolekcji Działu Sztuki Współczesnej. Dołączył do dwóch dzieł zakupionych w cenionych warszawskich galeriach – *Postaci we wnętrzu* w 1977 roku i *Szczękach konia* w 1981. Tym razem to typowa dla manieri artysty abstrakcja aluzyjna z zamaskowanymi ciemnymi prostokątnymi przedmiotami na rozległym neutralnym tle.

Dział Rzemiosła Artystycznego

◆ Waza z pokrywą

Wytwórnia Porcelany w Baranówce, ok. 1830

porcelana, malowanie ręczne

wys. 40 cm

MNKi/R/3471

zakup

Zabytek reprezentuje typowy dla wytwórni w Baranówce typ wazy w formie antykizującej urny, skopiowany dokładnie z modelu wiedeńskiego z ok. 1800 roku. Naczynie charakteryzuje się wytworną empirową sylwetką i jest przykładem korzystania przez twórców polskiej porcelany z najlepszych europejskich wzorów. Wielobarwne bukiety, zdobiące korpus i pokrywę wazy, nawiązują do tzw. Deutsche Blumen charakterystycznych dla dekoracji porcelany z Miśni, a następnie stosowanych m.in. w Królewskiej Manufakturze Porcelany w Berlinie. Dekoracje tego typu wykonywano wcześniej w wytwórni porcelany w Korcu. Zarówno w Korcu, jak i w Baranówce produkowano naczynia, należące obecnie do najcenniejszych przykładów rodzimej porcelany w naszych zbiorach muzealnych.

◆ Imbryk z pokrywką

Wytwórnia Porcelany w Baranówce, XIX wiek

porcelana, malowanie ręczne

10,5 x 26,2 cm

MNKi/R/3472

dar Łucji Janiny Wójcik

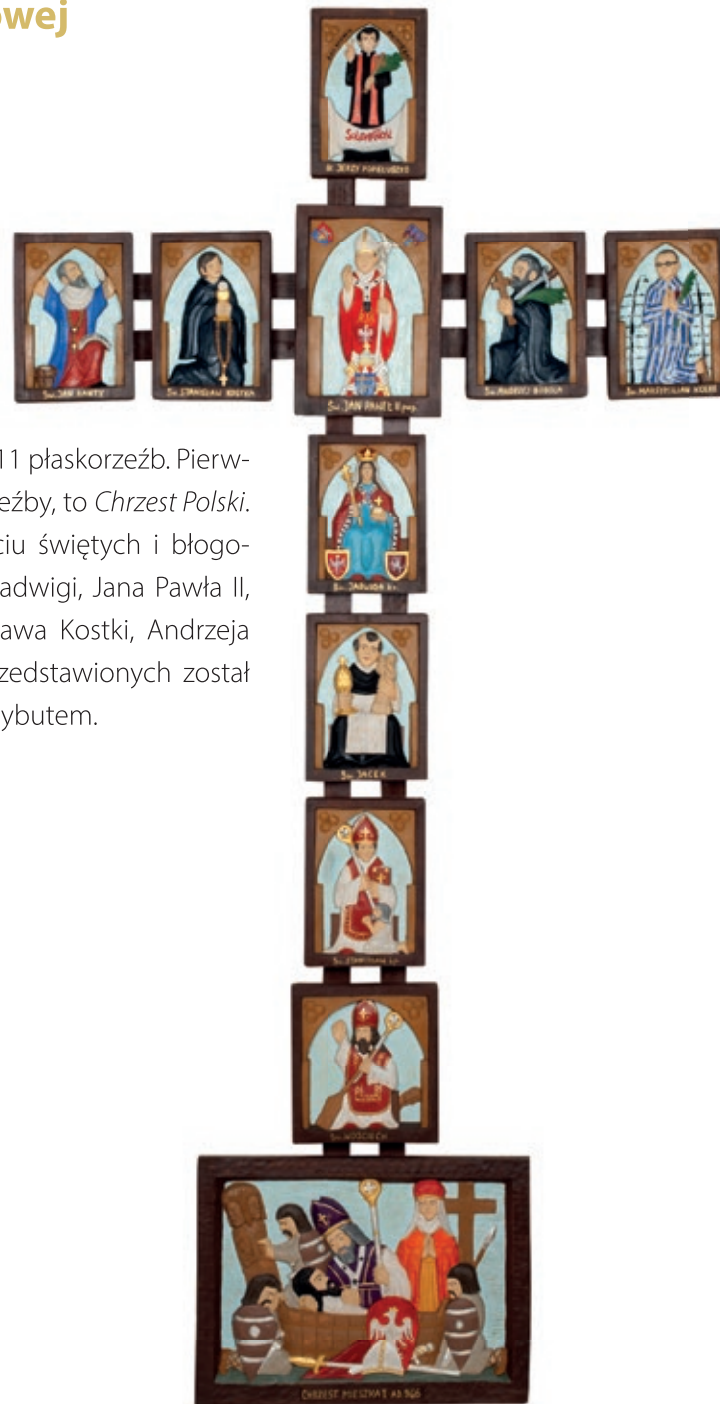
Dział Sztuki Ludowej

- ◆ Grzegorz Król
Rzeźba Krzyż Milenijny
Końskie, 2016
polichromia, drewno lipowe
165 x 85 cm
MNKi/E/5578
zakup

P

racą w formie krzyża, na który składa się 11 płaskorzeźb. Pierwszą z nich, będącą zarazem podstawą rzeźby, to *Chrzest Polski*. Pozostałe przedstawiają wizerunki dziesięciu świętych i błogosławionych: Wojciecha, Stanisława, Jacka, Jadwigi, Jana Pawła II, Jerzego Popiełuszki, Jana Kantego, Stanisława Kostki, Andrzeja Boboli, Maksymiliana Kolbego. Każdy z przedstawionych został ukazany z charakterystycznym dla siebie atrybutem.

- ◆ Grzegorz Król
Płaskorzeźba Na gromniczną
Końskie, 2016
polichromia, drewno lipowe
34 x 29 cm
MNKi/E/5579
zakup

- ◆ Henryk Cichocki
Rzeźba Zbój Madej
Ostrowiec Świętokrzyski, 1985
polichromia, drewno
29,5 x 20,5 x 9,5 cm
MNKi/E/5580
dar Stanisława Chałupczaka

- ◆ Stanisław Bąk
Oczepiny
Bieliny, ok. 1963
olej, płótno
122 x 189 cm
MNKi/E/5585
dar Zofii Bąk

- ◆ Stanisław Bąk
Śmierć partyzanta
Bieliny, 1981
olej, płótno
96 x 130,5 cm
MNKi/E/5584
dar Zofii Bąk

- ◆ Zbigniew Łabuda
Rzeźba Jonasz
Kielce, 2016
polichromia, drewno
12 x 60 x 7,5 cm
MNKi/E/5577
zakup

◆ **Stanisław Bąk**
Posiłek

Bieliny, 1985
olej, płótno
52 x 71 cm
MNKi/E/5583
dar Zofii Bąk

◆ **Stanisław Bąk**
Michniów

Bieliny, 1985
olej, płótno
152 x 230,5 cm
MNKi/E/5586
dar Zofii Bąk

◆ **Zapaska naramienna**

Podzamcze Piekoszowskie, ok. 1935
wełna, len
tkana ręcznie
67 x 180 cm
MNKi/E/5582
dar Elżbiety Sorbian

◆ **Marianna Wiśnios**
Święty Paweł Pustelnik

Rataje, 1992
ołówek, pastel, karton czarny
40,5 x 29,8 cm
MNKi/E/5587
zakup

◆ **Tadeusz Żak**
Rzeźba Chrystus na krzyżu

Kielce, lata 80. XX w.
bejca, drewno
98 x 35 x 11,5 cm
MNKi/E/5588
zakup

Dział Historii

◆ Medal: Mikołaj Kopernik 1473–1543

Hanna Jelonek

Polska, lata 80. XX w.

brąz, bicie stemplem

MNKi/N/3604/5

◆ Cztery serie medalierskie

dar Kazimierza Koziola

W roku 2017 kolekcja numizmatyczna Działu Historii wzbogaciła się o dar w postaci czterech serii medalierskich, na które składa się w sumie 57 obiektów. Medale przekazał do zbiorów Kazimierz Koziół, kolekcjoner, wieloletni członek zarządu oraz skarbnik Oddziału Świętokrzyskiego Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego.

Pierwsza z serii, autorstwa Hanny Jelonek, wykonana w latach 80. XX wieku przez Zjednoczone Zespoły Gospodarcze Inco-Veritas w Częstochowie to *Wielcy ludzie Kościoła polskiego* (MNKi/N/3604/1–12). Na zespół składa się 12 medali w brązie prezentujących wizerunki: świętego Stanisława, Wincentego Kadłubka, Jadwigi Andegaweńskiej, Jana Długosza, Mikołaja Kopernika, Piotra Skargi, Stanisława Konarskiego, Rafała Kalinowskiego, Jerzego Matulewicza, Maksymiliana Marii Kolbego, Stefana Wyszyńskiego, Jana Pawła II oraz motywy związane z tymi postaciami.

Kolejna seria nosi tytuł *Jasna Góra w dziejach narodu polskiego* (MNKi/N/3605/1–15). Jej autorem jest Wojciech Barylski, emitentem Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne Oddział w Częstochowie. Zespół 15 medali, wykonanych w brązie przez Zjednoczone Zespoły Gospodarcze Inco-Veritas w latach 1981–1985, ukazuje na awersach głównie wizerunki osób związanych z historią Jasnej Góry. Rewersy wypełniają wizerunki klasztoru i symboli związanych z tym miejscem.

Trzecia seria zatytułowana jest *Jasnogórska Droga Krzyżowa* (MNKi/N/3606/1–15). Zaprojektowana została przez Tadeusza

Tchórzewskiego, a wykonana przez częstochowskie Zjednoczone Zespoły Gospodarcze Inco-Veritas w latach 1987–1989. Składa się z 15 medali w brązie. Awersy wypełniają wizerunki klasztoru jasnogórskiego, stacje Drogi Krzyżowej, zaś na rewersach widoczne są cytaty z Ewangelii, Księgi Izajasza oraz Księgi Psalmów.

Ostatnia z serii włączonych do zbiorów w 2017 roku zatytułowana jest również *Jasnogórska Droga Krzyżowa* (MNKi/N/3607/1–15). Składa się także z 15 medali w brązie, a różni się od poprzedniej serii średnicą obiektów wynoszącą 35 mm (o 25 mm mniejszą od serii opisanej wcześniej).

W roku 2018 kolekcja numizmatyczna Muzeum została powiększona o monety i banknoty kolekcjonerskie wyemitowane przez Narodowy Bank Polski. Darowizna składa się z 52 obiektów i zawiera monety wybite przez Mennicę Polską SA i banknoty drukowane w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych. Wśród nich znalazły się między innymi: moneta 50 zł (Zygmunt I Stary), moneta 50 zł (Zygmunt II August), moneta 20 zł (100 dukatów Zygmunta III), moneta 10 zł (70-lecie Kultury Paryskiej), banknot 20 zł (300-lecie koronacji Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej).

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 50 zł: Zygmunt I Stary**
Anna Beata Wątróbska-Wdowiarska, Robert Kotowicz
Polska, 2017
srebro, bicie stemplem
MNKi/N/3628

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 50 zł: Zygmunt II August**
Anna Beata Wątróbska-Wdowiarska, Robert Kotowicz
Polska, 2017
srebro, bicie stemplem
MNKi/N/3629

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 20 zł: 100 dukatów Zygmunta III**
Dominika Karpińska-Kopiec
Polska, 2017
srebro, złocenie, bicie stemplem lustrzanym
MNKi/N/3630

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 10 zł: 70-lecie Kultury Paryskiej**
Anna Beata Wątróbska-Wdowiarska
Polska, 2017
srebro, bicie stemplem lustrzanym
MNKi/N/3632

- ◆ **Banknot kolekcjonerski 20 zł: 300-lecie koronacji Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej**
Justyna Kopecka
Polska, 2017
papier, druk barwny
MNKi/N/3656

W roku 2018, dzięki darowi Piotra Macieja Przytkowskiego, powiększyła się kolekcja militariów Działu Historii. Nowym obiektem wpisanym do inwentarza stał się napierśnik stalowy, składający się z sześciu płyt połączonych drutem. Wyprodukowany w Rosji w latach 1905–1914 prezentuje wyjątkową wartość historyczną ze względu na fakt, że nie są znane inne zachowane egzemplarze tego wzoru. Oznaczony jest numerem inwentarzowym MNKi/B/710.

W 2019 roku kolekcja numizmatyczna została powiększona dzięki kolejnemu przekazowi monet i banknotów kolekcjonerskich Narodowego Banku Polskiego. Darowizna, licząca 37 obiektów, wzbogaciła zbiory Muzeum między innymi o następujące monety: 50 zł (skarby Stanisława Augusta – Henryk Walezy), 50 zł (skarby Stanisława Augusta – Stefan Batory), 20 zł (boratynka, tymf Jana Kazimierza), 100 zł (100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości).

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 50 zł:**
Skarby Stanisława Augusta – Henryk Walezy
Anna Beata Wątróbska-Wdowiarska, Robert Kotowicz
Polska, 2018
srebro, bicie stemplem
MNKi/N/3661

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 50 zł:**
Skarby Stanisława Augusta – Stefan Batory
Anna Beata Wątróbska-Wdowiarska, Robert Kotowicz
Polska, 2019
srebro, bicie stemplem
MNKi/N/3671

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 20 zł:**
Boratynka, tymf Jana Kazimierza
Dominika Karpińska-Kopiec
Polska, 2018
srebro, bicie stemplem, platerowanie
MNKi/N/3662

- ◆ **Moneta kolekcjonerska 100 zł:**
100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości
Urszula Walerzak
Polska, 2018
srebro, stempel lustrzany, stempel zwykły
MNKi/N/3682

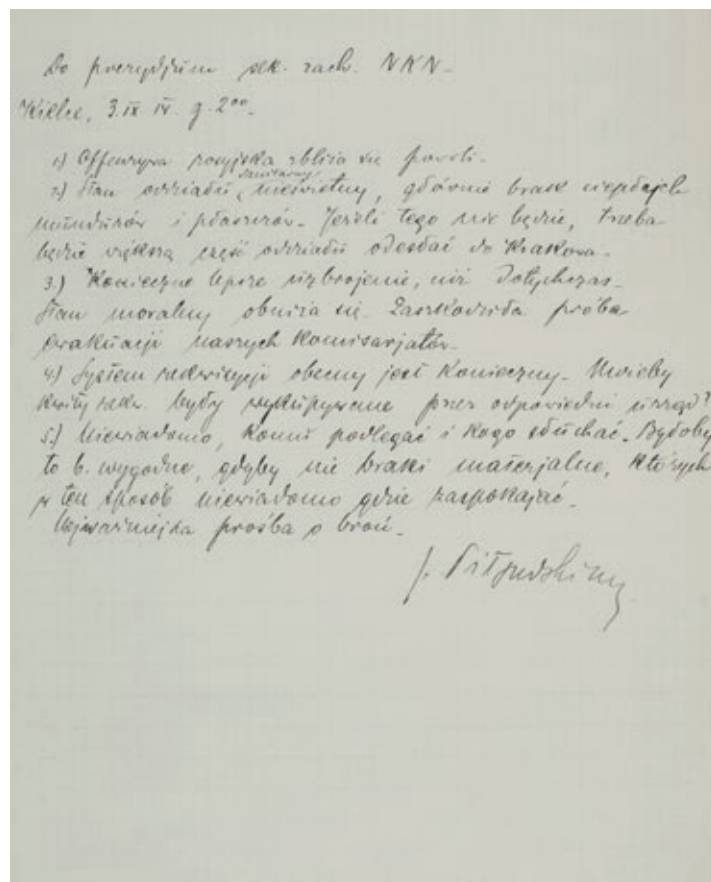

- ◆ **Zespół 9 monet kolekcjonerskich**
Sebastian Mikołajczak, Ewa Tyc-Karpińska
Polska, 2019
srebro, bicie stemplem
MNKi/N/3683/1–9

Do kolekcji historycznej włączony został dokument w postaci pisma komendanta Józefa Piłsudskiego, sporządzonego w Kielcach 3 września 1914 roku, do Prezydium Sekcji Zachodniej Naczelnego Komitetu Narodowego. Obiekt został przekazany przez prezesa starachowickiej SSE Marcina Perza. Darowizna wpisuje się w strategię kolekcjonerską, dotyczącą upamiętniania znanych postaci oraz ważnych wydarzeń historycznych. Jest to o tyle istotne, że dotyczy historii formowania się oddziałów legionowych w Kielcach pod wodzą Józefa Piłsudskiego, gdy siedzibą sztabu i kwatery głównej komendanta był gmach Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich, obecna siedziba Muzeum. Zważywszy

wspomnianego wcześniej pisma Józefa Piłsudskiego, przyjęcie obiektu do zbiorów wpisuje się w strategię kolekcjonerską, dotyczącą upamiętniania znanych postaci i jest istotne z powodu historii formowania się oddziałów legionowych w Kielcach, gdy sztab mieścił się w obecnej siedzibie Muzeum. Obiekt został oznaczony numerem inwentarzowym MNKi/B/711.

na miejsce, datę i okoliczności sporządzenia pisma, można domniemywać, że dokument powstał w tym właśnie miejscu. Obiekt został wpisany do inwentarza pod numerem MNKi/H/5732.

Do kolekcji militariów włączony został orzełek z czapki Władysława Beliny-Prażmowskiego. Obiekt został wyprodukowany w Wiedniu w 1915 roku z blachy mosiężnej, srebrzonej i oksydowanej. Ekspонат został przekazany przez prezesa SSE Marcina Perza. Podobnie jak w przypadku

Dział Archeologii

W 2017 roku Dział Archeologii wzbogacił się o zbiór zabytków pochodzących z badań ratowniczych prowadzonych w ramach budowy drogi krajowej 78 na odcinku północnej obwodnicy Jędrzejowa. Za najbardziej interesujący i cenny pod względem naukowym i ekspozycyjnym można uznać zespół 125 artefaktów odkrytych w miejscowości Prząsław, pow. jędrzejowski. W trakcie prac archeologicznych natrafiono tutaj na wczesnośredniowieczne cmentarzysko rzędowe z niezwykle bogatymi jak na ten okres pochówkami, w których zmarli wyposażeni byli w biżuterię, numizmaty i narzędzia. Największą grupę stanowią ozdoby, do których należy 28 kabłączków skroniowych. Zabytki te wykonane są z brązu lub ze srebra i przybierają formę otwartego koła z charakterystycznym esowatym zakończeniem. Tego rodzaju ozdoby noszone były od 2 połowy X wieku do 1 połowy XIV wieku przez kobiety, które przypinały je w okolicy skroni do przepaski lub czepca. W zbiorze ozdób znajdują się również trzy pierścionki, wśród których wyjątkowy jest okaz pleciony z kilku srebrnych drutów (MNKi/A/5747). Kolejne ozdoby palca reprezentowane są przez formy wykonane z dwóch skrzyżowanych ze sobą srebrnych lub brązowych drutów. Bardzo liczną grupę artefaktów stanowią paciorki szklane (43 egzemplarze), które przedstawiają zróżnicowany wachlarz barw i form. Takie drobne przedmioty tworzyły kołkie, które były noszone na szyi. Za element odzieży męskiej można natomiast uznać wykonaną z brązu klamrę do pasa o prostokątnej ramie.

W przekazanym zbiorze znajdowało się również 10 srebrnych monet (całych i fragmentów), które w większości reprezentowane były przez denary krzyżowe. Wśród numizmatów wystąpił również denar Bolesława III Krzywoustego (MNKi/A/5729), ok. 1/3 denara Władysława II Wygnąca (MNKi/A/5691) i ok. 1/2

denara hrabiego Namur, Alberta II (MNKi/A/5714). Do grupy narzędzi można natomiast zaliczyć noże żelazne i osetki kamienne.

Z pozostałych stanowisk pochodzi zbiór zabytków masowych, wśród których znajdują się liczne fragmenty naczyń, przedmiotów żelaznych oraz kości zwierzęce.

- ◆ **Brązowy kabłączek skroniowy**
śr. 15 x 16 mm, śr. drutu 2 mm
MNKi/A/5697

- ◆ **Brązowy kabłączek skroniowy**
śr. 18 x 18 mm, śr. drutu 3 mm
MNKi/A/5700

- ◆ **Srebrny kabłączek skroniowy**
śr. 15 x 17 mm, śr. drutu 3 mm
MNKi/A/5723

- ◆ **Pierścionek srebrny**
śr. 25 x 27 mm, śr. drucików 1 mm
MNKi/A/5747

- ◆ **Pierścionek srebrny**
śr. 22 mm, śr. drutu 2,5 mm
MNKi/A/5713

- ◆ **Pierścionek brązowy**
śr. 22 mm, śr. drutu 3 mm
MNKi/A/5712

- ◆ **Paciorek segmentowy spiralny wykonany z półprzezroczystego zielonego szkła ozdobiony kroplami żółtego szkła**
MNKi/A/5721

- ◆ **Sprzączka do pasa o prostokątnej ramie**
brąz, odlew
18 x 22 mm
MNKi/A/5731

- ◆ **Denar krzyżowy**
typ VII wg Gumowskiego, odm. 986
srebro, bicie stemplem
11,9 x 12,2 mm, 0,6 g
MNKi/A/5694

Dział Historii Naturalnej

- ◆ **Mózgoczaszka tura – *Bos primigenius* Bojanus**
miejsce znalezienia: Skawina, 1827
41 x 42 x 98 cm
MNKi/P/2602
dar Danuty Gierulskiej

W lipcu 2019 roku otrzymaliśmy w darze, od Pani doktor Danuty Gierulskiej z Kielc, mózgoczaszkę tura z dobrze zachowanymi mózgdzeniami rogowymi. Ten unikatowy okaz wzbogacił kolekcję ssaków kopalnych Działu Historii Naturalnej i stał się jej ważną częścią. Do tej chwili skamieniałości tego gatunku reprezentowane były jedynie przez fragment mózgdzenia rogowego i kość przedramienia.

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

- ◆ **Świadectwo Romana Kuleszyńskiego z 1936 roku**
wystawione przez Państwowe Gimnazjum Męskie im. S. Żeromskiego w Kielcach
MNKi/Ż/629
dar Wojciecha Kuleszyńskiego

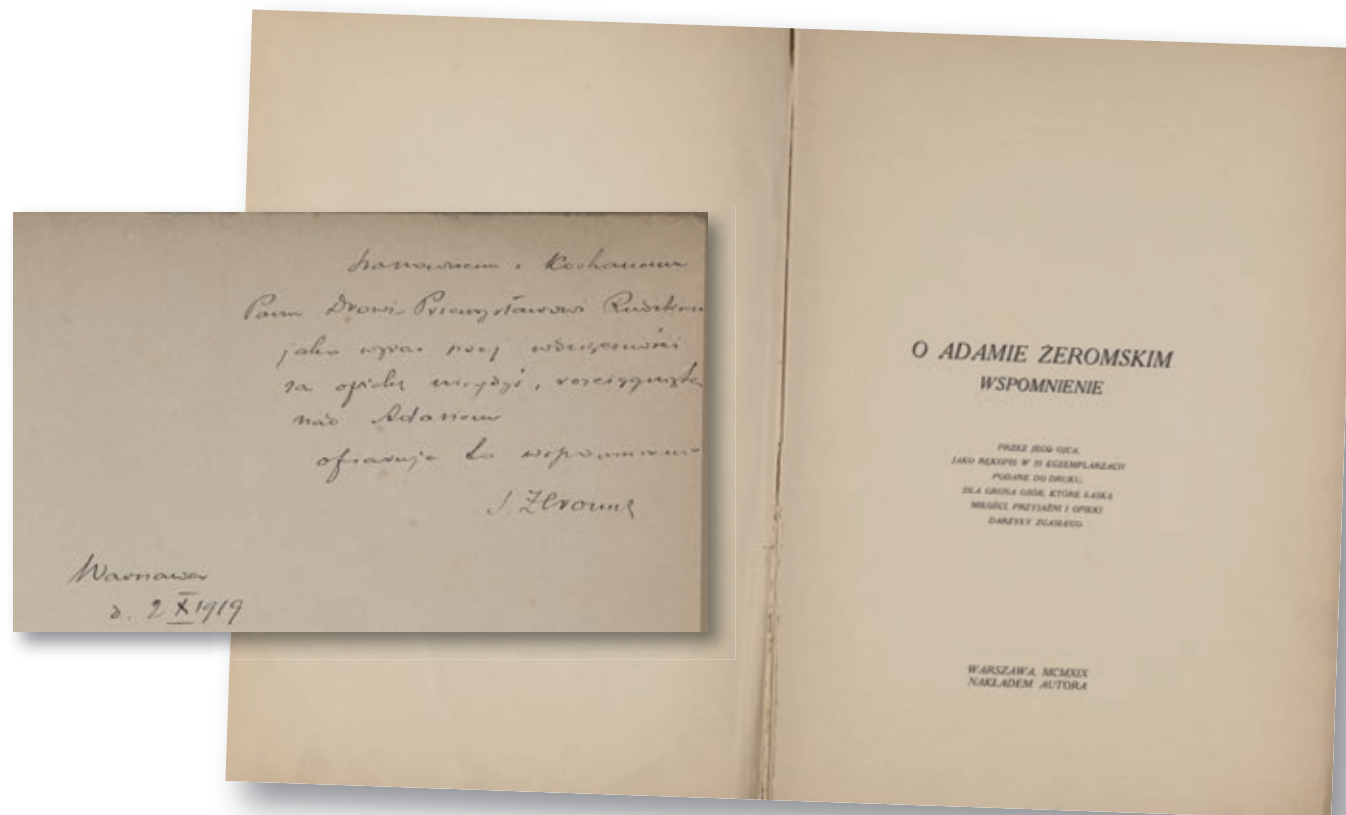
Cenzurka stanowi doskonałe uzupełnienie posiadanej przez Muzeum kolekcji dokumentów związanych z funkcjonującą niegdyś – w obecnym budynku Muzeum – szkołą. Roman Kuleszyński był spowinowacony ze Stefanem Żeromskim. Pisarz znał jego przodka – Franciszka Kuleszyńskiego i pisał o nim w *Dziennikach*. Żoną Franciszka była Antonina Saska, siostra wuja Stefana Żeromskiego, Wiktoryna – właściciela apteki przy kieleckim Rynku.

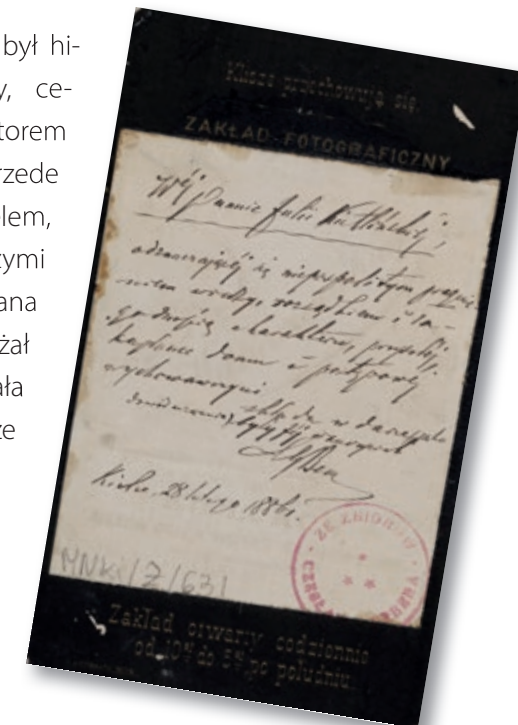
- ◆ **Stefan Żeromski**
O Adamie Żeromskim. Wspomnienie
Warszawa, 1919
MNKi/Ż/630
dar Barbary Katarzyny Erber

Unikatowy druk wydany nakładem Stefana Żeromskiego w 55 egzemplarzach z ręcznie wklejanymi fotografiami przedstawiającymi Adama Żeromskiego. Każda z książek opatrzona została dedykacją autora „dla grona osób, które łaską miłości, przyjaźni i opieki darzyły Zgasłego”. Ten egzemplarz Żeromski podarował swojemu lekarzowi Przemysławowi Rudzkiemu.

- ◆ **Fotografia portretowa Antoniego Gustawa Bema z dedykacją dla Julii Kietlińskiej**
MNKi/Ż/631
dar Barbary Katarzyny i Czesława Erberów

Antoni Gustaw Bem był historykiem literatury, cenionym krytykiem, autorem licznych publikacji, a przede wszystkim nauczycielem, który kierował pierwszymi próbami literackimi Stefana Żeromskiego. Pisarz uważał go za osobę, która miała znaczny wpływ na to, że został literatem.

Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

◆ Henryk Sienkiewicz

Wenecja

sygn. p.d.: *H Sienkiewicz/1894/23 lipca*

1894

olej, tektura

20 x 26 cm

MNKi/S/1486

zakup obrazu został dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Kolekcje Muzealne pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, oraz Województwa Świętokrzyskiego

Obraz jest pierwszą znaną pracą malarską sygnowaną podpisem Henryka Sienkiewicza. Niewielkich rozmiarów dzieło powstało w 1894 roku i przedstawia zarys gondoli płynącej po

wodach Laguny Weneckiej. Na horyzoncie, po prawej stronie, widoczna jest wysoka, smukła budowla wieżowa oraz niższa budowla kopułowa. Są to prawdopodobnie zabudowania klasztorne projektu Andrei Palladia z XVI wieku, znajdujące się na wyspie San Giorgio przy Canale Grande. W lewym dolnym rogu, tuż nad wodą, widoczna jest biała mewa. W prawym dolnym rogu autor umieścił sygnaturę:

„H Sienkiewicz/1894/23 lipca”. Dominujące na obrazie barwy to błękit oraz impastowa biel. Gondola i zabudowania klasztorne są ciemnobrązowe. Dzieło namalowano na podłożu z tektury wielowarstwowej, prawdopodobnie na gotowym podobrazie. Pod warstwą farby znajduje się szkic ołówkowy.

Sygnatura pochodzi z tego samego okresu, w którym powstał obraz, a podpis widniejący na obrazie bez wątpienia odpowiada znanemu powszechnie podpisowi składanemu przez Sienkiewicza piórem na rękopisach i listach.

WYDAWNICTWA

Józef Szermentowski – Franciszek Kostrzewski. Uczeń i pierwszy mistrz

katalog wystawy
redakcja naukowa **Anna Myślińska**
rok wydania **2017**

Publikacja towarzyszyła wystawie zorganizowanej w Muzeum Narodowym w Kielcach pod tym samym tytułem (7 grudnia 2017 – 8 kwietnia 2018). Na 150 fotografiach została przedstawiona maestria malarska Józefa Szermentowskiego i Franciszka Kostrzewskiego. Publikacja opatrzona jest wstępem prof. Roberta Kotowskiego oraz esejem o życiu i twórczości Józefa Szermentowskiego i Franciszka Kostrzewskiego autorstwa dr Anny Myślińskiej.

Obrazy mojej ulicy. Pejzaż architektoniczno-społeczny ulicy Złotej w Kielcach

autor **Natalia Łakomska**
rok wydania **2017**

Książka jest pierwszą publikacją z serii pod tytułem *Monografie Muzeum Narodowego w Kielcach*. Składają się na nią opracowania wyników badań pracowników naukowych Muzeum Narodowego w Kielcach. Niniejsza pozycja wydawnicza jest publi-

kowaną wersją pracy doktorskiej pod tym samym tytułem i przedstawia dyskurs artystyczny prowadzony w przestrzeni sztuki relacyjnej w oparciu o koncepcję Nicolasa Bourriaudo. W tekście możemy znaleźć analizę krajobrazu architektonicznego, będącego miejscem zamieszkania autorki, który został przedstawiony w serii dużych obrazów, umieszczonych w czterech tryptykach (każdy o wymiarach 150 x 300 cm). Obrazy te pełnią funkcje społeczne – tworzą związki i budują więzi międzyludzkie.

Dziennik Maryi S.

opracował, wstępem i przypisami opatrzył **Robert Kotowski**
rok wydania **2017**

Publikacja przedstawia pamiętnik nastoletniej Marii Szetkiewiczówny, późniejszej żony i matki dzieci Henryka Sienkiewicza. Autorka prowadziła pamiętnik w latach 1869–1873 i opowiada w nim głównie o sobie, codzienności, rozrywkach, obowiązkach, nauce, książkach, prasie, nurtujących ją problemach. Pamiętnik zawiera też wiele informacji o ówczesnej edukacji, świecie artystycznym, kulturalnym i towarzyskim drugiej połowy XIX wieku.

Obrazy, które wchłaniają. O twórczości Jacka Sienickiego

katalog wystawy

redakcja naukowa Robert Kotowski, Piotr Walczyk

rok wydania 2017

Katalog wystawy *Jacek Sienicki. Generalia* zorganizowanej w Muzeum Narodowym w Kielcach (14 lutego – 22 maja 2017). Na ponad 140 fotografiach został przedstawiony przekrój twórczości artysty. Publikacja opatrzona jest wstępem prof. Roberta Kotowskiego oraz esejem o życiu prywatnym i zawodowym Jacka Sienickiego autorstwa prof. Wiesława Łuczaja i dr. Macieja Zdanowicza.

Twórczość Jacka Sienickiego to przede wszystkim malarstwo, w którym pierwszoplanowe role ogrywają

przedmioty – kwiaty, mięso, pojedyncze garnki, butelki czy puszki. Artysta hojnie kładł na płótno farbę i w ten sposób tworzył bardzo bogate, przestrzenne faktury, dzięki którym malowane przedmioty budzą się do życia i na neutralnym tle przeżywają własne historie. Poza techniką malarstwa olejnego Sienicki chętnie wykorzystywał do rysowania węgiel, piórko i pisak.

„Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”, t. 31, 32, 33

wydawnictwo naukowe

redakcja naukowa Robert Kotowski

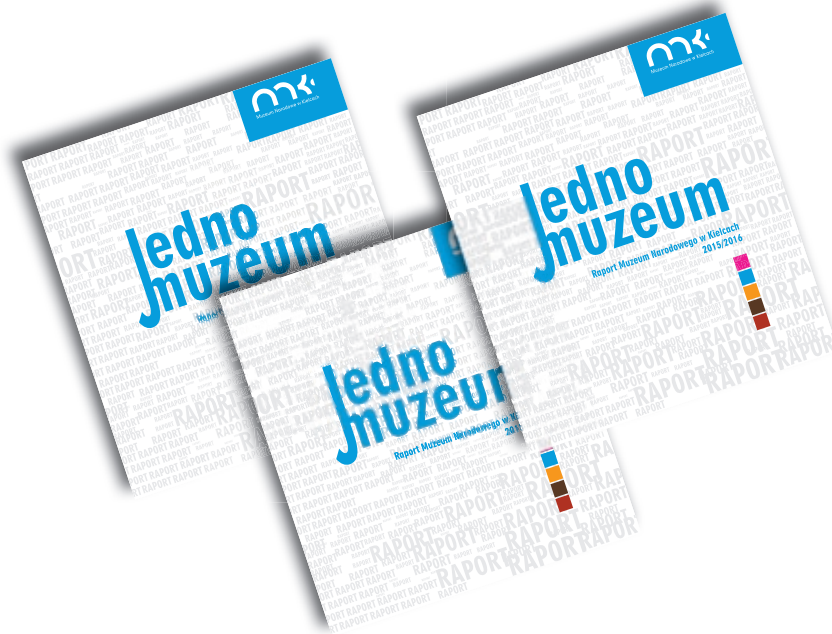
rok wydania 2017, 2018, 2019

Nasze cykliczne wydawnictwo naukowe przedstawia najnowsze wyniki prowadzonych projektów i badań naukowych, które prezentowane są w wyodrębnionych blokach tematycznych z zakresu historii, historii sztuki, konserwatorstwa, etnografii, archeologii i metodologii pracy muzealnej, w tym także szeroko rozumianej edukacji.

W 2019 roku Rocznik znalazł się w prestiżowej bazie European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, która jest referencyjną listą czasopism z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych, oraz na liście Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, który przyznał naszemu czasopismu 20 punktów.

Jedno Muzeum. Raport Muzeum Narodowego w Kielcach 2015/2016

rok wydania 2017

Publikacja jest cyklicznym wydawnictwem zawierającym informacje i dokumentację fotograficzną wydarzeń muzealnych, wystaw, nabytków, działalności edukacyjnej, konserwatorskiej, wydawniczej, promocyjnej i inwestycyjnej działów merytorycznych i oddziałów Muzeum Narodowego w Kielcach: Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich, Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego oraz Muzeum Dialogu Kultur.

Oblekońskie takie bliskie

autorzy Katarzyna Cudna, Sławomir Cudny

rok wydania 2017

Publikacja przedstawia historię Oblekonia – wsi położonej w województwie świętokrzyskim, w powiecie buskim, w gminie Pacanów, przez pryzmat działających tam instytucji oraz urodzonych tam ludzi. Oblekoń to miejsce z bardzo bogatymi tradycjami ludowymi sięgającymi lat międzywojennych. To właśnie tam, jako jeden z pierwszych w powiecie, powstał Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici”, a obecnie bardzo aktywnie funkcjonuje Stowarzyszenie „Diamenty Powiśla”, dzięki któremu dzieci, młodzież i dorośli mogą poznawać oraz przekazywać kolejnym pokoleniom tradycje ludowe. W Oblekoniu istnieje też Koło Gospodyń Wiejskich, które m.in. uświetnia okolicznościowe imprezy, jak np. dożynki, regionalnymi przysmakami.

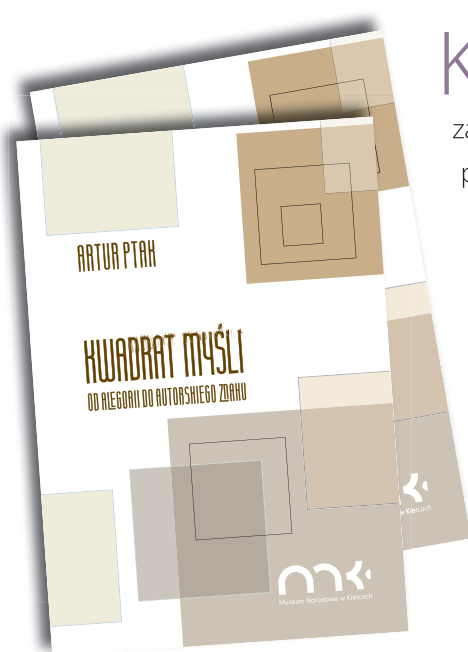

Kwadrat myśli. Od alegorii do autorskiego znaku

autor **Artur Ptak**

rok wydania **2018**

Książka jest kolejną pozycją z serii *Monografie Muzeum Narodowego w Kielcach*. Autor odnosi się w publikacji do zagadnienia symboliki chrześcijańskiej postrzeganej przez pryzmat znaku i jego szeroko rozumianej dominacji w kulturze oraz przestrzeni publicznej. Kontekst teoretyczny stanowią tu zasady interpretacji materiałów wizualnych według Gillian Rose oraz badania Rudolfa Arnheima nad zagadnieniem percepcji wizualnej. Autor dokonuje przypisania swoich prac do takiej grupy znaków, które łatwo poddają się odkodowaniu i są interpretowane jednoznacznie a nie wieloznacznie. Artur Ptak przedstawia nie tylko własną interpretację użytych znaków, ale też ich odniesienie do Biblii oraz do symbolicznych znaczeń koloru (z recenzji prof. Wiesława Łuczaja).

Lubię to! Muzeum narodowe w mediach społecznościowych

autor **Agnieszka Masny**

rok wydania **2018**

Książka, która jest trzecią publikacją z serii *Monografie Muzeum Narodowego w Kielcach*, ukazuje, jak muzea budują swój wizerunek w mediach społecznościowych, jak walczą ze stereoty-

pami na swój temat, dlaczego różnią się w działaniach i ich efektach od klasycznych firm. Autorka bada relacje pomiędzy polskimi muzeami narodowymi a odbiorcami, a także sposoby budowania pożądanego społecznie wizerunku. Próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy polskie muzea narodowe wpisują się w zasady marketingu społecznościowego. Dokładnej analizie został poddany język, którym posługują się muzea w mediach społecznościowych. Opracowanie łączy w sobie elementy wiedzy z zakresu komunikowania społecznego, marketingu, kulturoznawstwa, a dominującą dziedziną jest lingwistyka, jako gałąź humanistyki, która w sposób najbardziej precyzyjny opisuje i wyjaśnia zjawiska językowe.

Sanktuarium Józefa Piłsudskiego w Kielcach. Między pamięcią a polityką historyczną II Rzeczypospolitej

autorzy **Robert Kotowski, Lidia Michalska-Bracha**

rok wydania **2018**

Tematyka, dotycząca legendy i kultu Józefa Piłsudskiego oraz jego materialnych upamiętnień w okresie II Rzeczypospolitej, wpisuje się w obszar badań wyznaczany zainteresowaniami z zakresu studiów nad pamięcią zbiorową, pamięcią kulturową. O ich znaczeniu wyraźnie świadczy tocząca się aktualnie dyskusja nad miejscem studiów nad pamięcią we współczesnej refleksji histo-

rycznej. Problematyka pamięci zbiorowej, pamięci kulturowej należy z pewnością do tych zagadnień badawczych, którym poświęcono wiele miejsca we współczesnej humanistyce i naukach społecznych.

Punktem odniesienia dla określonego w ten sposób zakresu badawczego książki jest przestrzeń symboliczna Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego, szczególnego „miejsca pamięci”, jakie ufundowane zostało w Kielcach w 1938 roku w zabytkowym Pałacu

Biskupów Krakowskich, ówczesnej siedzibie kieleckiego Urzędu Wojewódzkiego, w ramach ogólnopolskiej akcji upamiętniania miejsc związanych z działalnością niepodległościową Piłsudskiego i Legionów Polskich. Pozwala to w konsekwencji na pokazanie wieloznacznego charakteru Sanktuarium Józefa Piłsudskiego, jako nośnika i określonego systemu znaczeń w przestrzeni społecznej II Rzeczypospolitej, współcześnie zaś muzeum będącego uzupełnieniem i katalizatorem kultury pamięci.

W publikacji szczegółowej analizie poddano zagadnienia dotyczące historycznych uwarunkowań oraz ideowych treści legendy Piłsudskiego, a także jej politycznej funkcji i przejawów upamiętniania miejsc historycznych związanych z Józefem Piłsudskim i Legionami Polskimi z lat trzydziestych XX wieku. W takim ujęciu kluczowe stało się więc omówienie zewnętrznych instytucjonalnych i materialnych form kultu Marszałka, jakie za-

inicjowane zostały przez powołany już po jego śmierci w 1935 roku Naczelny Komitet Uczczenia Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Działalność tego komitetu z lat 1935–1939 pozwoliła nie tylko na wskazanie ogólnych tendencji w kształtującym się wówczas kulcie Marszałka, ale także na charakterystykę ogólnopolskich i regionalnych inicjatyw upamiętniania postaci Piłsudskiego. Wszystkie te aspekty mają równoważne znaczenie dla ostatecznego kształtu badań nad funkcjonowaniem Sanktuarium w pamięci zbiorowej społeczeństwa II Rzeczypospolitej, ale także czasów powojennych i współczesnych.

Biel, czerwień, braterstwo

tekst **Paweł Grzesik**

ilustracje **Ola Makowska**

rok wydania **2018**

Książka powstała z okazji obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i przedstawia historię kształtowania się symbolu naszego państwa, jakimi są barwy biało-czerwone. Przeplatając się z innymi kolorami, przez wieki charakteryzowały Polaków. Stały się symbolem wolności i solidarności. Ta publikacja to ilustrowana historia, która przybliży barwne dzieje ojczyste. Publikacja została przygotowana z myślą o młodszych czytelnikach.

Skarby sztuki. Muzeum Narodowe w Kielcach

katalog opracowany we współpracy z wydawnictwem ARKADY
rok wydania 2018

Muzeum Narodowe w Kielcach jest kontynuatorem tradycji powstałego w 1908 roku Muzeum Świętokrzyskiego. O jego wartości i atrakcyjności stanowi nie tylko historia, ale przede wszystkim zbiory. Licząca ponad sto tysięcy obiektów kolekcja stawia kielecką placówkę wśród najbardziej znaczących polskich instytucji muzealnych.

Jej atrakcyjność dodatkowo uzupełnia główna siedziba – Dawny Pałac Biskupów Krakowskich z pierwszej połowy XVII wieku, najlepiej zachowana w Polsce wczesnobarokowa rezydencja pałacowa z odtworzonym oryginalnym ogrodem włoskim.

Muzeum Narodowe w Kielcach jest instytucją wielodziałową, a także wielooddziałową i według tej struktury w niniejszym wydawnictwie zaprezentowane zostały najcenniejsze skarby kieleckiego Muzeum. Wśród nich są zabytki malarstwa, rzeźby, rzemiosła artystycznego, sztuki współczesnej, sztuki ludowej, muzealia historyczne i archeologiczne oraz obiekty gromadzone i eksponowane w oddziałach – Pałacyku Henryka Sienkiewicza, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, Muzeum Dialogu Kultur, Muzeum Archeologicznym w Wiślicy.

Sąd nad arianami w kieleckim Pałacu Biskupów Krakowskich

autor Jacek Żukowski
rok wydania 2018

Publikacja jest monografią malowidła stropowego, zdobiącego kielecki Dawny Pałac Biskupów Krakowskich. W oparciu o bogatą bazę źródłową i dostępną literaturę przedmiotu, obok sportretowania osoby fundatora plafonu – Jakuba Zadzika i naskicowania dziejów obrazu na tle historii rezydencji i miasta, autor podjął próbę rekonstrukcji wydarzeń, które stały się kanwą artystycznego przedstawienia. W publikacji opisane są dzieje arian, sąd sejmowy 1638 roku i podstawy wyroku skazującego braci polskich na ekskluzję, a także przedstawiona została analiza stylistyczna i gatunkowa tytułowego obrazu stropowego. Publikacja powstała w ramach projektu pod nazwą „Pałac w muzeum, Muzeum w Pałacu. Ochrona, zachowanie i udostępnienie na cele publiczne zabytków ruchomych i nieruchomych o znaczeniu ogólnopolskim” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

Sienkiewicz. Nowa odsłona

materiały pokonferencyjne
redakcja naukowa **Grażyna Borkowska,**
Robert Kotowski, Anna Kurska
rok wydania **2018**

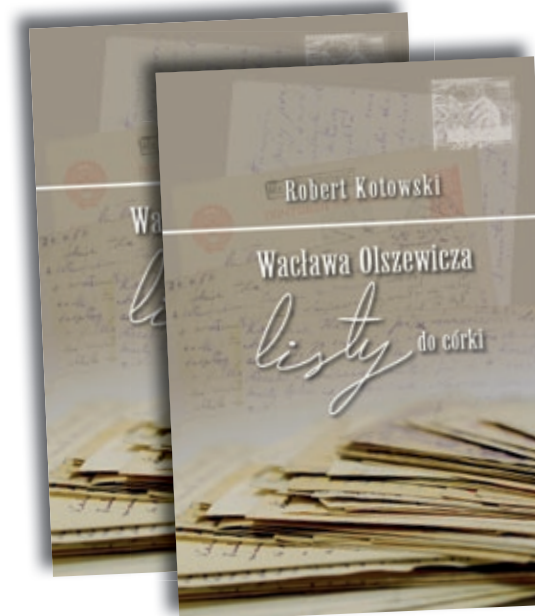
Sienkiewicz. Nowa odsłona to zbiór 17 artykułów stanowiących pokłosie jubileuszowej konferencji naukowej *Sienkiewicz – tekst, lektura i społeczna praxis* zorganizowanej w Kielcach 15–17 września 2016 roku przez: Muzeum Narodowe w Kielcach, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza w Warszawie, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Witolda Gombrowicza w Kielcach i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w Kielcach.

Wacława Olszewicza listy do córki

opracowanie naukowe, wstęp i przypisy **Robert Kotowski**
rok wydania **2019**

Wacław Olszewicz to przedwojenny urzędnik ministerialny, ekonomista i dyplomata, kurier polskiego rządu do Paryża na konferencję wersalską, z zamiłowania bibliotekarz, bibliofil, historyk kultury polskiej. Książka *Wacława Olszewicza listy do córki* to zbiór korespondencji pisanej do córki Hanny Szaneckiej, głównie ze Lwowa, w latach 1945–1974. Zbiór ten stanowi fragment archiwum rodzinnego potomków Wacława Olszewicza, które przez lata było traktowane jedynie jako pamiątka rodzinna. Publikowane listy stanowią zapis bieżących wydarzeń i przeżyć autora, zawierają wiele cennych informacji

o życiu codziennym, ale też o sprawach ważnych, nie tylko z punktu widzenia samego autora czy adresatki listów i ich rodziny. Korespondencja pozwala poznać autora listów, jego myśli i czyny, intencje i refleksje. Pokazuje go jako ojca, dziadka, ale także intelektualistę, patriotę i ekspatrianta z jego codziennymi zajęciami i zmaganiem z trudną rzeczywistością.

Panna na Oblęgorku i na frankach Nobla

autor **Agnieszka Kowalska-Lasek**
rok wydania **2019**

Bohaterką publikacji jest Jadwiga Korniłowicz – zasłużona tłumaczka literatury francuskiej i angielskiej, autorka przekładów książek, takich pisarzy jak: Romain Rolland, Oscar Wilde i Joseph Conrad, a także uczestniczka wojny polsko-bolszewickiej. Reprezentowała pokolenie, które w swym życiowym bagażu niosło wiele trudnych doświadczeń – zabory, walkę o niepodległość, II wojnę światową, powstanie warszawskie czy stalinowski powojenny reżim. Doświadczyła degradacji warstwy społecznej, z której pochodziła. Ciekawa, wielowymiarowa postać, odważna i zaangażowana społecznie kobieta, która niestety na zawsze pozostała w cieniu swego ojca – Henryka Sienkiewicza.

Galeria Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej

redakcja naukowa **Robert Kotowski**
opracowanie tekstu **Joanna Kaczmarczyk, Iwona Rajkowska,**
Magdalena Śniegulska-Gomuła
rok wydania **2019**

Galeria Malarstwa Polskiego została otwarta w Muzeum Narodowym w Kielcach w 1968 roku. Przez ponad pięćdziesiąt lat gromadziła najpiękniejsze zabytki malarstwa polskiego i rzemiosła artystycznego. Dziś pod nazwą Galeria Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej zaprasza do zwiedzania i podziwiania dzieł takich artystów, jak: Maurycy Gottlieb, Franciszek Kostrzewski, Józef Szermentowski, Władysław Malecki, Józef Chełmoński, Józef Brandt, Juliusz Kossak, Jacek Malczewski, Józef Pankiewicz, Olga Boznańska, Stanisław Wyspiański, Leon Wyczółkowski, Zofia Stryjeńska, Witkacy, Józef Czapski, Tadeusz Kantor czy Jerzy Nowosielski. Rzemiosło artystyczne reprezentowane jest przez ceramikę, szkło, meble i zegary oraz wyroby z metali. Publikacja na 325 stronach przedstawia najważniejsze obiekty udostępnione dla zwiedzających w świeżo wyremontowanych wnętrzach zmodernizowanej Galerii.

100-lecie policji miasta Kielce

redakcja naukowa **Dariusz Palacz, Krzysztof Wątorek,**
Piotr Zalewski
rok wydania **2019**

Publikacja powstała w wyniku podjętej współpracy pomiędzy Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach, Winnickim Kooperatywnym Instytutem oraz Muzeum Narodowym w Kielcach. Zasadniczy cel monografii, składającej się z 23 artykułów, koncentruje się wokół przedstawienia historii policji powiatu i miasta Kielce. Zgodnie z założeniami głównym przedmiotem badań jest analiza funkcjonowania oraz poszerzenie wiedzy o organach porządku publicznego, tj. Policji Państwowej, Policji Polskiej Generalnego Gubernatorstwa (tzw. Policji Granatowej), Milicji Obywatelskiej oraz Policji w latach 1990–2019 na tle obowiązujących systemów politycznych i prawnych. W przedstawionych opracowaniach autorzy dążyli do zaprezentowania zaangażowania organów porządku publicznego w eliminowaniu zagrożeń bezpieczeństwa publicznego oraz udziału w życiu politycznym i społecznym kraju. W publikacji przedstawione zostały również indywidualne postawy funkcjonariuszy tych organów w związku z realizowanymi przez nich zadaniami głównie w aspekcie regionalnym.

Język w komunikowaniu i dyskursie

redakcja naukowa **Piotr Zbróg**
rok wydania **2019**

Publikacja jest poświęcona szeroko rozumianej komunikacji w różnych obszarach językowych: polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim. Autorzy tekstów poruszyli w niej zagadnienia z zakresu czterech głównych sfer lingwistycznych: dyskursywnej, semantycznej, dydaktycznej oraz translacyjnej.

Szczegółowe problemy podjęte w książce to między innymi: zagadnienia związane z metodologią badania dyskursu, bariery w komunikacji interpersonalnej, problemy porozumiewania się ludzi w różnym wieku, językowa warstwa rozmów na temat doskonalenia kobiecego wyglądu, porozumiewanie się osób z zaburzeniami afatycznymi i autystycznymi, etyka języka, komunikacja środowiskowa, kształtowanie obrazu świata wśród obywateli poprzez wykorzystywanie w mediach znaków językowych odwołujących się do wspólnoty, znaczenie wyrażenia *wojna na górze* we współczesnej polszczyźnie jako metafory polityki i władzy, semantyczne i pragmatyczne podstawy funkcjonowania leksemów, ocena poziomów czytania u uczniów szkoły podstawowej, trendy w tłumaczeniu tytułów filmowych z języka angielskiego na język niemiecki i polski i inne.

System i norma w perspektywie lingwistycznej

redakcja naukowa Piotr Zbróg

rok wydania 2019

Monografia jest zbiorem dwudziestu artykułów naukowych poświęconych normatywnym i systemowym zagadnieniom lingwistyki. W publikacji umieszczono opracowania w języku polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim. W poszczególnych rozdziałach autorzy podjęli rozważania na temat formalnej problematyki w ramach konkretnych obszarów językowych. Szczegółowe problemy podjęte w książce to między innymi: zagadnienia składni w języku, kłopotliwa konstrukcja rozdzielnych czasowników w języku angielskim, właściwości związków idiomatycznych na podstawie połączenia ‘mieć+bezokolicznik’, wpływ funkcji składniowej przymiotników na ich produktywność antonimiczną, problematyka idiolektu i idiostylu i inne.

Z problematyki badań literaturoznawczych

redakcja naukowa Małgorzata Krzysztofik

rok wydania 2019

Monografia wieloautorska prezentuje aktualne wyniki badań naukowych pracowników Uniwersytetu Jana Kochanowskiego zajmujących się literaturą polską i powszechną, ideą korespondencji sztuk, teorią literatury oraz filmoznaństwem. Szeroki wybór tematów sprawia, że publikacja stanowi ciekawą propozycję wydawniczą dla odbiorców zainteresowanych historią literatury polskiej i powszechnej, teorią literatury, antropologią dzieła literackiego, krytyką filmową, historią sztuki oraz relacjami między słowem a malarstwem. Autorzy artykułów poruszają nowatorskie tematy, a zarazem w interpretacji omawianych zagadnień sięgają po różnorodne metodologie badawcze, dzięki czemu prezentowane publikacje wpisują się w nurt najnowszej polskiej i europejskiej refleksji humanistycznej.

W kręgu zagadnień literatury powszechnej

redakcja naukowa **Robert Kotowski i Iwona Mityk**
rok wydania **2019**

Publikacja naukowa zawierająca najnowsze wyniki badań literaturoznawców Uniwersytetu Jana Kochanowskiego zajmujących się literaturą powszechną oraz kontekstami literatury, a także związkami literatury z historią i kulturą Europy. Przedstawia szerokie spectrum zagadnień z zakresu historii, teorii oraz antropologii literatury powszechnej, a także omawia związki literatury europejskiej z literaturoznawstwem polskim. Kilkanaście prezentowanych artykułów analizuje wybrane zagadnienia literatury powszechnej zarówno epok wcześniejszych, jak i czasów najnowszych. Publikacja adresowana jest do szerokiego kręgu odbiorców interesujących się historią, teorią oraz antropologią literatury powszechnej, a także związkami literatury powszechnej z literaturą polską.

Stefan Żeromski – twórca, działacz, obywatel

materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej
redakcja naukowa **Robert Kotowski i Sylwia Zacharz**
rok wydania **2019**

Publikacja przedstawia zbiór referatów przygotowanych przez grono naukowców na ogólnopolską konferencję naukową *Stefan Żeromski – twórca, działacz, obywatel*, zorganizowaną 15 października 2019 roku przez Muzeum Narodowe w Kielcach z okazji 155 rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego. Tematyka artykułów konferencyjnych oscyluje wokół tekstów publicystycznych oraz działalności i biografii Stefana Żeromskiego.

Zygmunt Wasilewski – Stefan Żeromski. Korespondencja wzajemna (1890–1925)

opracowanie naukowe, wstęp i przypisy **Zdzisław Jerzy Adamczyk**
rok wydania **2019**

Publikacja prezentuje wszystkie zachowane listy, jakie w latach 1890–1925 Stefan Żeromski wymienił z kolegą z kieleckiego gimnazjum, Zygmuntem Wasilewskim – publicystą, krytykiem literackim, wybitnym dziennikarzem i działaczem ruchu narodo-wo-demokratycznego. Wasilewski był zaledwie jednym z trzech kolegów szkolnych, z którymi Żeromski utrzymywał kontakty

przez całe życie. Książka wydobywa go z zapomnienia, przypomina jego losy, działalność i związki z regionem świętokrzyskim. Opublikowane listy (10 napisanych przez Żeromskiego i 41 przez Wasilewskiego) ukazują, że chociaż dzieliły ich sympatie i poglądy polityczne, to kiedy wymagało tego dobro publiczne, byli w stanie wzniesć się ponad podziały i działać wspólnie.

Przedwiośnie

autor **Stefan Żeromski**
 przedmowa **Zdzisław Jerzy Adamczyk**
 rok wydania **2019**

W 2019 roku Muzeum Narodowe w Kielcach przygotowało nowe wydanie powieści Stefana Żeromskiego *Przedwiośnie*, które od samego momentu powstania w 1924 roku wzbudzało wśród czytelników duże emocje. Jest to trzecia, po *Wiernej rzece* i *Szyfowych pracach*, publikacja Stefana Żeromskiego wydana przez Muzeum w bibliofilskiej oprawie. W książce czytelnik znajdzie oprócz powieści obszerną przedmo-

wę prof. Zdzisława Jerzego Adamczyka, który od wielu lat prowadzi badania nad biografią i twórczością jednego z najznamięniejszych polskich pisarzy. Tekst pozwala na nowo odczytać sens powieści oraz zrozumieć, że pewne wątki – takie choćby jak kondycja człowieka w świetle postępującej rewolucji – choć podjęte przez pisarza wiele lat temu, są nadal aktualne dla współczesnego odbiorcy.

STRACH

katalog wystawy
 autorzy **Juliusz Gałkowski, Joanna Kaczmarczyk, Jadwiga Koźmińska-Kiniorska, Robert Kotowski (wstęp), Leszek Mądzik**
 rok wydania **2019**

Strach to publikacja towarzysząca wystawie czasowej zorganizowanej w Muzeum Narodowym w Kielcach pod tym samym tytułem (26 listopada 2019 – 30 sierpnia 2020). Praca zawiera wstęp prof. Roberta Kotowskiego oraz cztery eseje poruszające problematykę strachu autorstwa prof. Leszka Mądzika, Jadwigi Koźmińskiej-Kiniorskiej, Juliusza Gałkowskiego oraz Joanny Kaczmarczyk i jest zilustrowana 53 obrazami zaprezentowanymi na wystawie.

Publikacje wydane poza Muzeum

2017

- P. Grzesik, *Opracowanie wystawy „Warsztat ormiański – sztuka detalu”. Idea, zbiory, problemy badawcze*, w: *Ormianie – historia i kultura. Sesja naukowa. Szreniawa 24–25 czerwca 2017*, Szreniawa, s. 84–89.
- R. Kotowski, *Henryka Sienkiewicza związki ze Lwowem*, w: *Znani i nieznani dziewiętnastowiecznego Lwowa. Studia i materiały*, t. 5, red. L. Michalska-Bracha i M. Przeniosło, Kielce, s. 93–104.
- R. Kotowski, *Muzeum jako lokalny ośrodek społeczno-gospodarczego oddziaływania*, w: *Instytucje kultury jako ośrodki życia społecznego*, red. A. Mierzecka, E.B. Zybert, Warszawa, s. 47–65.
- R. Kotowski, *Quo vadis? nei cimeli di Oblęgorek* w: *Nel segno di Quo vadis*, red. J. Miziołek, Roma, s. 159–171.
- R. Kotowski, *Udział Wacława Olszewicza w ratowaniu zbiorów Ossolineum we Lwowie*, „Galicja. Studia i materiały”, t. 3, s. 263–273.
- P. Król, *Z miedzi kraiowej*, „Świętokrzyskie”, nr 19(23), s. 124–127.
- P. Król, J. Urban, *Działalność kopalni miedzianogórskich w latach 1915–1922*, „Studia Muzealno-Historyczne”, t. 9, s. 1–30.
- P. Król, J. Gągol, J. Urban, *Kartki z dziejów „Marmurów Kieleckich”*, Kielce.
- A. Myślińska, *Odnalezione tryptyki Stanisława Kaczora Batowskiego ze szkoły w Skarżysku-Kamiennej*, „Świętokrzyskie”, nr 19(23), s. 121–124.
- A. Myślińska, *Wystawa dzieł Józefa Szermentowskiego i Franciszka Kostrzewskiego w Kielcach*, „Świętokrzyskie”, nr 19(23), s. 146–147.
- A. Myślińska, *Katharina Ute Mann, Polonia. Eine Nationalallegorie als Erinnerungsort in der polnischen Malerei des 19. Jahr-*

hunderts (Katharina Ute Mann, Polonia. Narodowa alegoria jako miejsce pamięci w malarstwie polskim XIX wieku, „Roczniki Kulturoznawcze”, t. 8, s. 131–138.

- J. Skotnicka, *XLIV wystawa pokonkursowa Współczesnej Ludowej Sztuki Religijnej*, folder wystawy, Kielce 2017.
- J. Skotnicka, *Plastyczne wyobrażenia dobra i zła*, „Civitas Christiana”, nr 12, s. 13–14.
- M. Śniegulska-Gomuła, *W gościnie u biskupa – sztuka barokowa ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach* – folder informacyjny towarzyszący wystawie.

2018

- P. Grzesik, *Album „Szczekociny Bronisława Wilkoszewskiego w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach*, w: *Szczekociny. Społeczeństwo – przedmioty – wizerunki*, red. L. Frączek, Szczekociny, s. 161–171.
- P. Grzesik, *Lwowska PPS wobec Józefa Piłsudskiego w latach 1919–1935*, „Świętokrzyskie”, nr 22(26), s. 87–99.
- J. Kaczmarczyk, I. Rajkowska, M. Śniegulska-Gomuła, *Piękno poza czasem. Kolekcja Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie*, Szczecin.
- P. Król, A. Kasza, G. Pabian, *Poszukiwania uranu w Miedzianej Górze i Kielcach*, „Studia Muzealno-Historyczne”, t. 10, s. 11–27.
- A. Myślińska, *Obrona Lwowa w malarstwie polskim 1918–1939*, Kielce.
- A. Pietrzak, M. Śniegulska-Gomuła, *Piękne i użyteczne. Porcelana i szkło z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie*, Szczecin.
- M. Śniegulska-Gomuła, *Zaplecze administracyjne i gospodarcze rezydencji biskupów krakowskich w Kielcach w latach 1645–1789*, w: *Za wytworną fasadą. Kulisy funkcjonowania rezydencji arystokratycznych*, materiały konferencji naukowej z okazji 70-lecia

Muzeum Zamkowego w Pszczynie, Pszczyna 12–13 maja 2016, red. M. Kluss, Pszczyna, s. 73–90.

- P. Walczyk, *Portrety konne z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach*, „Świątokrzyskie”, nr 22(26), s. 157–163.
- S. Zacharz, *Ojczyzna duszy. Stefana Żeromskiego idea regionalizmu*, „Świątokrzyskie”, nr 21(25), s. 78–80.

2019

- J. Dziadek, *Pińczów na starych fotografiach ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, „Pińczowskie Spotkania Historyczne”.
- J. Dziadek, *Symbolika krzyża w kazaniach Mikołaja Włoskiego, benedyktyńskiego mnicha ze Świętego Krzyża (1 poł. XV w.)*, w: *Klasztor na Świętym Krzyżu. Skarb polskiej kultury i historii*, red. P. Zając, Poznań, s. 87–113.
- J. Kaczmarczyk, *Inspiracje twórczością Szymona Czechowicza w malarstwie religijnym Rafała Hadziewicza*, w: *Twórczość malarstwa Szymona Czechowicza i jej znaczenie dla kultury Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, red. E. Doleżyńska-Sewerniak, R. Mączyński, Toruń, s. 219–264.
- J. Kaczmarczyk, *Święci, twarze i pejzaże. Malarstwo Rafała Hadziewicza i Władysława Maleckiego z kolekcji MNKi*, Szczecin.
- R. Kotowski, *100 lat sandomierskiej policji. Dziedzictwo i współczesność*, w: *Sandomierz u progu niepodległości*, red. D. Chmielewicz, Sandomierz.
- R. Kotowski, *The Role of the Muzeum Library*, „Przegląd biblioteczny”.
- A. Myślińska, *Pałac – Muzeum Aleksandra Wielopolskiego w Chrobrzu przykładem kultury magnackiej*, „Rocznik Świętokrzyski”, t. 35, s. 95–109.
- A. Myślińska, *Symbolika przestrzeni ponowoczesnego miasta*, w: *Narracje miejskie. Miasto jako obszar interwencji polityków, architektów i artystów*, t. 1, red. I. Kozina, Katowice, s. 71–81.

- B. Polit, *Canine burials from the Roman period on the northern Black Sea coast in the light of materials from the Neyzats cemetery*, „Przegląd Archeologiczny”, t. 69, s. 146–176.
- B. Polit, *Considerations on bracelets with „globular” and „pineal-shaped” endings from the Sarmatian period Crimea*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. 39, s. 71–89.
- B. Polit, J. Libera, P. Mączyński, A. Zakościelna, *Hoard of long flint blades from the Wodzisław Hummock, Lesser Poland*, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 71, s. 197–218.
- B. Polit, K. Kosińska, *Archeologia oczami artysty – plastyczne rekonstrukcje wybranych pochówków z cmentarzyska Neyzats na Krymie*, w: *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2018*, red. A. Zakościelna, Lublin, s. 35.
- B. Polit, P. Mączyński, *Składy wiórów z Wąworkowa, pow. opatowski oraz Pełczysk, pow. pińczowski, jako przykład mikrolitycznego wytwórstwa ludności kultury lubelsko-wołyńskiej*, w: *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2018*, red. A. Zakościelna, Lublin, s. 13.
- B. Sabat, *O Ludwice Groppler, bohaterce portretu Rafała Hadziewicza*, w: *Sztuka w Świętokrzyskiem. Studia z historii kultury i sztuki w XIX i XX wieku*, red. J. Drążyk, P. Rosiński, H. Suchojad, Kielce, s. 83–99.
- M. Silwanowicz, *Pańskie uczyty na bogato*, KUKBUK – magazyn kulturalno-kulinarny, wydanie internetowe.
- M. Silwanowicz, *Przy pańskim stole*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 7–8, s. 58–62.

**MUZIO
TERAPIA**

Ogólnopolska konferencja naukowa „MuzioTerapia”
12 kwietnia 2018

Strefa II - 11 kwietnia 2018
„Ogólnopolska Konferencja Naukowa „MuzioTerapia”
12 kwietnia 2018, Strefa II - 11 kwietnia 2018

charaktery **mk**

Ogólnopolski
Turniej
Wiedzy
Psychologicznej

TVP 3
KRAKÓW

TVP 3
KRAKÓW

TVP 3
KRAKÓW

GOŁOZI

**DZIAŁALNOŚĆ
NAUKOWA**

Konferencje

- **Wielość kultur: między dialogiem a konfliktem.**
Nauka–kultura–polityka
12 maja 2017
Muzeum Dialogu Kultur

Tematem konferencji były kwestie związane ze zwiększonym napływem do Europy ludności z innych kręgów kulturowych i cywilizacyjnych. Kryzys uchodźczy wywołuje skrajne reakcje: od akceptacji i chęci niesienia pomocy po postawy ksenofobiczne, wrogie i nietolerancyjne. Uczestnicy i goście konferencji starali się odpowiedzieć na pytania, jak znaleźć złoty środek i sprawić, by życie obok Innych było bezpieczne i wzbogacające.

Współorganizatorzy: Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego Politechniki Świętokrzyskiej.

- **Zaproszenie do gościnności**
11 grudnia 2017
Muzeum Dialogu Kultur

Pierwsza edycja cyklu konferencji, debat, spotkań poświęconych kwestiom gościnności rozumianej zarówno w sensie lokalnym, jak i globalnym. Wydarzenie było okazją do sprawdzenia w sensie teoretycznym i praktycznym poziomu polskiej, europejskiej, a także światowej gościnności różnych grup narodowych, etnicznych, etnograficznych i społecznych.

Pretekstem do organizacji konferencji było otwarcie wystawy plenerowej *Ormianie polscy, Ormianie kieleccy* na kieleckim Rynku. Konferencja w całości poświęcona była tematom związanym z tradycyjną ormiańską gościnnością, jak i polską gościnnością wobec Ormian.

Honorowym patronatem konferencję i wystawę objął Ambasador Republiki Armenii w RP Edgar Ghazaryan. Organizacja konferencji zbiegła się z rocznicą 650-lecia pobytu Ormian na ziemiach polskich, a także z 25 rocznicą nawiązania kontaktów dyplomatycznych pomiędzy Polską a Republiką Armenii.

■ **Ogólnopolska konferencja naukowa „Muzeoterapia”**
11–13 kwietnia 2018
Dawny Pałac Biskupów Krakowskich

Pierwsza edycja ogólnopolskiej konferencji naukowej skierowanej do osób zaangażowanych w działania na rzecz zagrożonych wykluczeniem, które realizowały projekty związane z „otwieraniem kultury” w muzeach w Polsce.

Oprócz naukowców, praktyków, autorów projektów socjoterapeutycznych i psychoterapeutycznych, animatorów kultury

do udziału w konferencji zostali zaproszeni beneficjenci ich działań: osoby niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem, seniorzy, przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych. W ramach konferencji odbyły się dwie sesje wykładów monograficznych. Zaproszeni naukowcy omawiali zagadnienia dotyczące kontaktu człowieka z muzeum/wystawą/artefaktem. Pierwsza część sesji *Medytacja* dotyczyła tzw. wy-
ciszania, wyłączania, odcinania się w mu-

zeum. Natomiast druga – *Transformacja* poruszała takie tematy jak: ewolucja, metamorfoza, restrukturalizacja i transmutacja zarówno przestrzeni muzealnych, jak i uczestników projektów socjo- i psychoterapeutycznych.

W konferencji wzięli udział m.in.: dr hab. Dorota Folga-Januszewska, prof. dr hab. Elżbieta Zybert, Bogdan Białek, Robert Więckowski, dr n. med. Joanna Waniek.

■ **Zamknij oczy, zobacz więcej –**
świat otwarty dla niewidomych
21 czerwca 2018
Muzeum Dialogu Kultur

Na konferencji poruszono temat wrażliwości społeczeństwa na potrzeby osób z dysfunkcją wzroku. Celem było zwrócenie uwagi na zmiany w instytucjach kultury mające na celu wprowadzenie usprawnień dla niewidomych. Konferencja była zorganizowana we współpracy z Fundacją Szansa dla Niewidomych.

■ **Ogólnopolska konferencja naukowa**
Stefan Żeromski – twórca, działacz, obywatel
15 października 2019
Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

Ogólnopolska konferencja naukowa poświęcona najnowszym badaniom dotyczącym życia i twórczości Stefana Żeromskiego. Uczestnikami konferencji byli pracownicy instytucji, które zajmują się badaniami nad historią i literaturą polską końca XIX i początku XX wieku, krytyką literacką i biografią Żeromskiego: prof. dr hab. Zdzisław Jerzy Adamczyk, prof. dr hab. Wiesław Caban, Lesław Dall, dr hab. Monika Gabrys-Sławińska, dr Katarzyna Kościwicz, prof. dr hab. Andrzej Mencwel, dr hab. Wiesław Ratajczak, dr hab. Katarzyna Sobolewska, dr hab. Beata Utkowska.

■ **II Ogólnopolska konferencja naukowa „Muzeoterapia”**
26–27 listopada 2019
Dawny Pałac Biskupów Krakowskich

W trakcie drugiej edycji konferencji poruszono kwestie związane z działaniami arteterapii oraz samej muzeoterapii. Pytanie *jak to działa?* pozwoliło przyjrzeć się nie tylko samym działaniom edukacyjnym z szeroko rozumianej edukacji muzealnej czy edukacji z wykorzystaniem sztuki, ale również powołać się na bezpośrednie doświadczenia uczestników konferencji. W drugim dniu konferencji odbyły się warsztaty pokazujące szerokie spektrum wykorzystania sztuki w działaniach edukacyjnych. Działania twórcze udowodniły, że sztuka i dzieło wpływają na emocje, a bezpośredni kontakt z dziełem sztuki zmienia postrzeganie i buduje relacje: dzieło–odbiorca. Konferencja pozwoliła zobaczyć dzieło sztuki z perspektywy widza i twórcy oraz uchwycić towarzyszące temu zabiegowi zmiany w naszym postrzeganiu.

Wśród prelegentów znaleźli się m.in.: Stephen Legari, prof. Leszek Mądzik, Małgorzata Minchberg, dr Łukasz Kędziora, Małgorzata Bundzewicz, Grzegorz Grabowski.

Wykłady poza Muzeum

2017

- *Najstarsze dzieje Pińczowa*, Muzeum Regionalne w Pińczowie, dr Justyna Dziadek.
- *Pińczów w starym obiektywie*, Muzeum Regionalne w Pińczowie, dr Justyna Dziadek.
- *Album szczekociński Bronisława Wilkoszewskiego w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach*, referat na sesji z okazji 5-lecia Stowarzyszenia Miłośników Historii Szczekocin i okolic, dr Paweł Grzesik.
- *Historia Armenii i Ormian polskich*, wykład w ramach Roku Kultury Ormiańskiej w Zespole Szkół Plastycznych w Kielcach, dr Paweł Grzesik.
- *Historia i dziedzictwo Armenii*, wykład podczas sesji popularnonaukowej w Rzeszowie organizowanej przez Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne w Krakowie z okazji 650-lecia Ormian polskich, dr Paweł Grzesik.
- *Karnawałowy savoir-vivre w II RP*, Staropolski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kielcach, dr Paweł Grzesik.
- *Ormiański kunszt detalu*, wykład w ramach *Pardes Festival – Spotkania z Kulturą Żydowską* w Kazimierzu Dolnym, dr Paweł Grzesik.
- *Osadnictwo ormiańskie na Lubelszczyźnie*, wykład w ramach *Sezonu Lublin 2017*, dr Paweł Grzesik.
- *Zasady i maniery w społeczeństwie II Rzeczypospolitej*, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Puławach, dr Paweł Grzesik.
- *„Gloriosa Wislicensium Urbs” – wspaniałe miasto Wiślica*, Miejski Dom Kultury w Czechowicach-Dziedzicach, Gabriela Kiełtyka-Sołtysiak.
- *Historycy-edukatorzy w muzeach. Współczesne metody promowania wiedzy o przeszłości*, referat na konferencji *Przeszłość*

w dyskursach publicznych. *Narracje – wizualizacje – konceptualizacje* w Kazimierzu Dolnym, prof. dr hab. Robert Kotowski.

- *Kształtowanie kultury pamięci przez muzea*, referat na konferencji *Przeszłość w dyskursach publicznych. Narracje – wizualizacje – konceptualizacje* w Kazimierzu Dolnym, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Muzeum – świątynia sztuki czy nowe medium? O współczesnej roli mediów*, wykład inauguracyjny podczas rozpoczęcia roku akademickiego 2017/2018 na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Planowanie muzeum w przestrzeni*, referat na konferencji ICOM w Warszawie, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Kartki z historii Marmurów Kieleckich*, referat na konferencji naukowej *Kamień w złożu, krajobrazie i architekturze* w Targach Kielce, Paweł Król.
- *Komunikacja obrazowa polskiego społeczeństwa*, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, dr Anna Myślińska.
- *Narracja polskich symboli narodowych*, Galeria Miejska we Wrocławiu, dr Anna Myślińska.
- *Pałac-muzeum Aleksandra Wielopolskiego w Chrobrzu przykładem „kultury magnackiej”*, referat wygłoszony podczas sesji naukowej *Arystokracja polska w XIX wieku. Tożsamość i kultura* na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr Anna Myślińska.
- *Symbole narodowe w grafice*, Instytut Dizajnu w Kielcach, dr Anna Myślińska.
- *Życie i twórczość Józefa Szermentowskiego*, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Bodzentynie, dr Anna Myślińska.
- *Ośrodek garncarski w Szczekocinach w tradycji i zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach*, referat wygłoszony podczas sesji naukowej zorganizowanej z okazji 5-lecia Stowarzyszenia Miłośników Historii Szczekocin i okolic, Janina Skotnicka.

2018

- *Literackie wędrówki – niekonwencjonalne formy pracy z uczniami zdolnymi i nie tylko*, I Kongres Kreatywnej, Otwartej i Aktywnej Edukacji w Brzegu, Paulina Bies.
- *Historia Romów na Lubelszczyźnie*, Muzeum i Miejsce Pamięci w Bełżcu, Agnieszka Caban.
- *Romowie w Polsce i Europie – historia, obrzędy i zwyczaje, sytuacja społeczna*, Uniwersytet Warszawski, Agnieszka Caban.
- *Raków ariański. Raków żydowski*, wykład w ramach *Pardes Festival – Spotkania z Kulturą Żydowską* w Kazimierzu Dolnym, Daria Dyktyńska.
- *Mistyka krzyża w kazaniach Mikołaja Włoskiego, benedyktyńskiego mnicha ze Świętego Krzyża (1 poł. XV w.)*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr Justyna Dziadek.
- *Pińczów na starych fotografiach ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, wykład wygłoszony w Pińczowskim Samorządowym Centrum Kultury z okazji jubileuszu 590. rocznicy lokacji Pińczowa, dr Justyna Dziadek.
- *Najstarsze zabytki i ich pierwszy kustosz w Muzeum PTK w Kielcach*, wykład wygłoszony z okazji jubileuszu 110. rocznicy powstania oddziału i Muzeum Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kielcach, Wojewódzki Dom Kultury w Kielcach, dr Paweł Grzesik.
- *Przemiany w sytuacji społecznej kobiet u progu niepodległości*, Uniwersytet Trzeciego Wieku, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Przemiany w sytuacji społecznej kobiet u progu niepodległości*, wykład wygłoszony podczas sesji naukowej *Chcemy Polski niepodległej, abyśmy tam mogli urządzić życie lepsze i sprawiedliwsze dla wszystkich. Jak powstała II Rzeczpospolita?* w Londynie, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Terapeutyczna rola muzeów*, Uniwersytet Warszawski, prof. dr hab. Robert Kotowski.

- *Twórcy polskich pomników nagrobnych*, referat wygłoszony na konferencji naukowej w Paryżu *180 lat opieki nad polskimi grobami i zabawkami we Francji*, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Kulawka, humpen, flet i żardiniera*. Szkła ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach, wykład wygłoszony na wystawie *Piękno poza czasem*. Kolekcja Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, Anna Pietrzak.
- *Historia porcelany i jej europejskiej kariery*, wykład wygłoszony na wystawie *Piękne i użyteczne. Porcelana i szkło z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie*, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, dr Magdalena Śniegulska-Gomuła.
- *Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku jako przestrzeń nowoczesnej edukacji*, I Kongres Kreatywnej, Otwartej i Aktywnej Edukacji w Brzegu, Łukasz Wojtczak.

2019

- *Kielce u progu niepodległości*, referat na konferencji *100-lecie Policji miasta Kielce*, Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Zazdroszczę Ci pobytu na Śląsku...* Wokół historii życia modelki z obrazów Józefa Pankiewicza i Władysława Podkowińskiego, wykład połączony z promocją książki *Wacława Olszewicza listy do córki*, Muzeum Śląskie w Katowicach, prof. dr hab. Robert Kotowski.
- *Pozostałości dawnego górnictwa skalnego w rejonie Sitkówki*, referat na konferencji naukowej *Kamień w złożu, krajobrazie i architekturze* w Targach Kielce, Paweł Król.
- *Najpiękniejsze szkła koloru i kształtu rozmaitego*. Szkło biedermeierowskie w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach, wykład towarzyszący wystawie *Piękne i użyteczne. Porcelana i szkło z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach na Zamku w Szczecinie*, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, Anna Pietrzak.

- *Archeologia oczami artysty – plastyczne rekonstrukcje wybranych pochówków z cmentarzyska Neyzats na Krymie*, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Beata Polit.
- *Nieznany zbiór wiórów z krzemienia czekoladowego ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Beata Polit.
- *Składy wiórów z Wąworkowa, pow. opatowski oraz Pełczysk, pow. pińczowski, jako przykład mikrolitycznego wytwórstwa ludności kultury lubelsko-wołyńskiej*, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Beata Polit.
- *Historia rodu Jarońskich*, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, Bożena Sabat.
- Wykład o Ignacym Janie Paderewskim, Szkoła Muzyczna w Kielcach, Bożena Sabat.

Projekty badawcze

■ Justyna Dziadek: Nauczanie kaznodziejskie w świetle *Sermones festuales cum nonnullis miraculis* z tzw. rękopisu Mikołaja Włoskiego (1 połowa XV wieku)

Przedmiotem projektu badawczego jest analiza zbioru kazań – *Postylli* zawartej w jednym z XV-wiecznych kodeksów proveniencji łysogórskiego klasztoru, przechowywanego obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie (sygn. II 3020). Autorstwo kazań przypisuje się Mikołajowi Włoskiemu – mnichowi ze Świętego Krzyża, który prawdopodobnie owe teksty spisał właśnie w świętokrzyskim klasztorze. Analiza treści kazań zawarta została w poszczególnych zakresach tematycznych: anioł, dziecko, kobieta, Kościół, spowiedź, krzyż i konteksty społeczne. Projekt ma udowodnić,

że kaznodziejstwo w najstarszym polskim *locum sacrum* okresu średniowiecza nie tylko istniało, ale również prężnie się rozwijało, co uwarunkowane było przede wszystkim wymogami związanymi z obsługą duszpasterską licznie przybywających na Łysiec pielgrzymów. Aneks pracy zawiera edycję 39 kazań opatrzonych aparatem krytycznym.

■ Joanna Kaczmarczyk, Małgorzata Misztal: Stropy belkowe w Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich

Na program ikonograficzny dekoracji dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach składają się obrazy na stropach ramowych (warsztat Tomasza Dolabelli), malowidła na stropach belkowych Izby Stołowej Górnej, Pierwszego Pokoju Biskupiego i Drugiego Pokoju Pałacowego oraz malowane krańce pod stropami belkowymi w wymienionych pomieszczeniach. Dekoracja ta miała z pewnością znaczenie ideologiczne, panegiryczne oraz komemoratywne i dzięki niej pałac pełnił funkcję nie tylko użytkową, ale stał się swoistym „pomnikiem chwały i cnót fundatora”. Prace badawcze poświęcone ikonografii stropu belkowego Izby Stołowej Górnej, stanowią jeden z elementów opracowania całości owego programu.

Równolegle do okien, przez całą szerokość Izby Stołowej Górnej, biegnie 21 modrzewiowych belek pokrytych polichromowaną dekoracją roślinną i geometryczną. Przestrzeń pomiędzy nimi wypełniają zdobione, również polichromią, deski. Namalowano na nich 40 scen o charakterze alegorycznym i moralizatorskim, personifikacje kontynentów, pór roku i miesięcy. Poszczególne sceny ujęte są w ornament rollwerkowy. Dekorację

uzupełniają rozety i płytki, naśladujące marmur również w rollwerkowym obramieniu. Pociemniałe i słabo widoczne malowidła nie zwracają dziś szczególnej uwagi zwiedzających, nie doczekały się też żadnego opracowania.

Z uwagi na to, że malowidła na stropach belkowych nie były jeszcze poddane badaniom konserwatorskim oraz samej konserwacji (nie licząc konserwacji historycznych), pierwszym etapem realizowanego projektu badawczego jest opracowanie programu ikonograficznego dekoracji, rozpoznanie i opisanie poszczególnych przedstawień oraz ustalenie ich graficznych pierwowzorów. Efektem będzie wydanie publikacji poświęconej ikonografii malowideł, zdobiących strop belkowy Izby Stołowej Górnej.

■ Magdalena Klamka: Muzea Sienkiewiczowskie jako miejsca pamięci

Celem projektu badawczego jest analiza działalności w popularyzowaniu pamięci o pisarzu trzech muzeów: Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej oraz Muzeum Henryka Sienkiewicza w Poznaniu. Do tej pory nie poddano badaniom zjawiska upamiętnienia pisarza w kontekście kultury pamięci. Wzrastająca od lat osiemdziesiątych XX wieku popularność systemu myślowego niemieckiego socjologa Jana Assmanna o społecznym charakterze pamięci, a także wnikliwa analiza mechanizmów jej funkcjonowania zarówno w bezpośrednich relacjach świadków historii, jak i przekazie kulturowym

dostępnym w specjalnie do tego przeznaczonych instytucjach i instrumentach wykreowanych na przestrzeni wieków, dają możliwość poddania badaniom zjawiska komemoracji postaci Henryka Sienkiewicza w kontekście kultury pamięci, dzięki czemu otrzymamy kompleksowy obraz tego zjawiska. Efektem projektu jest również prezentacja rozwoju kolekcji muzealnych od powstania do czasów współczesnych.

■ **Agnieszka Kowalska-Lasek: Jadwiga Kornilowicz (1883–1969) – życie i działalność**

Projekt badawczy, który zakończył się obroną pracy doktorskiej w 2018 roku, poświęcony był analizie życia i działalności Jadwigi Kornilowicz *de domo* Sienkiewicz na tle przemian społeczno-politycznych przełomu XIX i XX wieku.

Głównym celem było zaprezentowanie możliwie pełnego obrazu życia i twórczości córki Henryka Sienkiewicza, kobiety ciekawej, odważnej, twórczej, zaangażowanej społecznie, która dzięki swojej pracy jako tłumaczka dzieł Josepha Conrada, Romaina Rollanda, Oscara Wilde’a ma swój udział w kulturze polskiej, jako uczestniczka wojny polsko-bolszewickiej ma również wkład w historię. Projekt miał przywrócić pamięć o osobie, która przyczyniła się do powstania w Oblęgorku jednego z ważniejszych w Polsce muzeów biograficzno-literackich, a wcześniej, będąc przekonaną o misyjnej roli inteligencji wobec innych warstw i grup społecznych, pracowała na rzecz miejscowej ludności, szerząc oświatę i działając na rzecz poprawy opieki medycznej.

Do niedawna wiedza o Jadwidze Kornilowicz była znikoma. W młodości utalentowana

malarka i wrażliwa poetka, na zawsze pozostała w cieniu swego ojca. Pojedyncze informacje, dotyczące jej dzieciństwa i dorastania, znaleźć można było w licznych opracowaniach poświęconych Sienkiewiczowi, ale apologia, którą otaczano autora Trylogii, sprzyjała tendencyjności i przemilczeniom. Ta wielowymiarowa postać, wyjątkowa kobieta, nigdy nie doczekała się bliższych badań swojego życia i pracy, choć bez wątpienia na nie zasłużyła. Realizacja projektu pozwoliła odpowiedzieć na pytania m.in. o czynniki kształtujące jej światopogląd i postawę, w tym rolę Henryka Sienkiewicza i środowiska, w którym była wychowana.

■ **Paweł Król: Opracowanie kolekcji geologicznej Jerzego Fijałkowskiego**

Projekt badawczy związany z opracowaniem kolekcji geologicznej Jerzego Fijałkowskiego (1932–2011) rozpoczął się w 2007 roku, w chwili przyjęcia daru do zbiorów przyrodniczych Muzeum Narodowego w Kielcach. Licząca ok. 9000 eksponatów, gromadzona od lat 50. XX wieku i doskonale opisana przez darczyńcę, stanowi skarbnicę rzadkich i unikatowych okazów. Kapitałem jej dopełnieniem są ofiarowane Muzeum materiały dokumentacyjne: 2500 fotografii wraz z negatywami, notatki badawcze i książki polowe, korespondencja, pamiętniki, narzędzia pracy geologa oraz księgozbiór naukowy, który wzbogacił zasoby biblioteki muzealnej. Wyjątkowe zdjęcia (z lat 1956–1980) przedstawiają prace geologiczne, wychodnie skalne, kopalnie, kamieniołomy, przyrodę, wsie i miasteczka Kielecczyny, zabytki architektury i budownictwa przemysłowego. Interesującą częścią przekazanej

kolekcji jest prawie sto obiektów etnograficznych i sztuki ludowej – w szczególności gliniane rzeźby i naczynia. Ma to związek z badaniami, jakie prowadzili Jerzy Fijałkowski wraz z żoną Eugenią (wieloletnim kierownikiem Działu Przyrody Muzeum Narodowego w Kielcach), które dotyczyły przydatności surowców ilastych

dla ceramiki garncarskiej w naszym regionie. Bogactwo tej kolekcji oraz dziesiątki publikacji, biuletynów i książek autorstwa Jerzego Fijałkowskiego, świadczą o jego bezgranicznym zamięłowaniu do regionu. Dar ten ma szczególne znaczenie. Stanowi specyficzną, komplementarną kolekcję pamiątek po wybitnym regionaliście i dlatego jej opracowanie nie polega tylko na skrupulatnym skatalogowaniu obiektów, ale wymaga szczególnego zaangażowania w łączeniu różnych wątków badawczych oraz tworzeniu między nimi relacji. Cały zespół jest zapisywany w oddzielnej księdze inwentarzowej o sygnaturze MNKi/Pf. W pierwszej kolejności opracowano materiały dokumentacyjne i fotografie. Kolejnym etapem, jeszcze niezakończonym, jest opis naukowy okazów geologicznych, etnograficznych i obiektów związanych z pracą geologa (kompasy, narzędzia, aparaty fotograficzne czy wykonane po wojnie, własnym sumptem, mikroskopy). Pomimo niezakończonych prac, wiele niepowtarzalnych zdjęć wykorzystano już w publikacjach naukowych, a okazy geologiczne opisano w licznych artykułach.

■ Anna Myślińska: Kolekcja Wielopolskich z Chrobrza w Muzeum Narodowym w Kielcach

Celem projektu jest szerokie, naukowe opracowanie dzieł z kolekcji Wielopolskich z Chrobrza, potwierdzenie lub ustalenie na nowo atrybucji poszczególnych obiektów oraz wskazanie replik i kopii niektórych z dzieł w zbiorach polskich. Publikacja bę-

dzie zawierała opis dziejów ordynacji pińczowskiej, rangę i wystrój poszczególnych siedzib rodowych, skąd część zbiorów trafiła do pałacu w Chrobrzu, a także fotografie i noty do poszczególnych obiektów.

Kolekcja ma dużą wartość historyczną. Jest pozostałością po majątku, powstałej ok. 1600 roku, ordynacji pińczowskiej, której rezydencje znajdowały się w Pińczowie, Książu Wielkim, Chrobrzu, Krakowie, Pieskowej Skale, Żywcu i Suchej Beskidzkiej. Ordynatami pińczowskimi byli przedstawiciele rodów Myszkowskich (Gonzaga-Myszkowskich), a następnie Wielopolskich (Wielopolskich-Gonzaga-Myszkowskich). Wybudowany w drugiej połowie XIX wieku pałac w Chrobrzu należał do Aleksandra Wielopolskiego, XIII ordynata pińczowskiego.

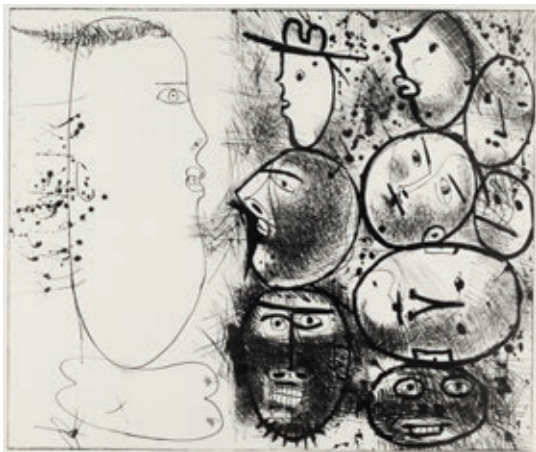
Kolekcja Wielopolskich z Chrobrza składa się z 75 obiektów zabytkowych. W 2008 roku 73 obiekty z kolekcji zostały wykupione z rąk spadkobierców, a dwa pozostałe przekazane w darze dla Muzeum. Największą grupę w kolekcji stanowią doskonałej klasy portrety staropolskie ukazujące ordynatów pińczowskich i członków ich rodzin. W zbiorach znajdziemy również grafiki, rzeźby, przykłady meblarstwa i jeden okaz przyrody. Zakończenie projektu zaplanowano na 2021 rok.

■ Małgorzata Osobińska: Po 1945 roku. Przegląd grafiki artystycznej ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach

Projekt badawczy rozpoczął się w 2019 roku. Jego celem jest analiza i naukowe opracowanie ponad 300 prac graficznych, wykonanych w okresie 1945–1989. Efektem finalnym projektu będzie wystawa prezentująca zbiory grafiki współczesnej po raz

pierwszy w tak szerokim ujęciu. Wystawie będzie towarzyszyć katalog.

Rozkwit polskiej grafiki artystycznej w drugiej połowie XX wieku zaowocował dużą różnorodnością stosowanych technik oraz podejmowanych tematów. Ekspozycja ma zaprezentować mnogość przemian, jakie dokonały się na przełomie ponad 40 lat oraz uświadomić ogrom zainteresowań polskich grafików. Historia zostanie zilustrowana twórczością artystów autorytatywnych, posiadających

znaczące osiągnięcia, reprezentujących najważniejsze ośrodki artystyczne – Kraków, Warszawę, Łódź, Katowice. Pokaz wyselekcjonowanych prac w układzie chronologicznym, uzupełniony komentarzem na temat głównych nurtów i tendencji panujących w tej dziedzinie sztuki, będzie miał charakter dydaktyczny. Zakończenie projektu zaplanowano na 2021 rok.

■ **Beata Polit: Bizuteria późnoscytyjska i sarmacka na Krymie – przemiany typologiczno-chronologiczne**

Bizuteria należy do jednych z bardziej interesujących materiałów archeologicznych, które nie tylko odzwierciedlają poziom rozwoju technologicznego społeczeństwa, jego estetyki i przekonań duchowych, ale również jest niezwykle przydatnym źródłem dla badań nad intensywnością życia politycznego danej kultury. Na obszarze Krymu w okresie sarmackim (II w. p.n.e. – IV w. n.e.) tworzy ona liczną grupę zabytków reprezentowaną przez szeroki wachlarz form, które w większości przypadków nie doczekały się opracowania. Mowa tutaj przede wszystkim o kolczykach, bransoletach, pierścionkach i obrączkach pochodzących ze stanowisk związanych z kulturą późnoscytyjską i sarmacką.

Celem realizowanego od 2015 roku projektu badawczego jest wszechstronne omówienie szerokiej problematyki związanej z tego rodzaju kategorią precjozów. W pierwszej kolejności należy do niej kwestia podziału typologicznego poszczególnych rodzajów opracowywanej biżuterii, określenie jej chronologii oraz, jeśli jest to możliwe, podjęcie próby ustalenia proveniencji poszczególnych typów analizowanych zabytków. W miarę możliwości zostaną również zaprezentowane widoczne przemiany typologiczno-chronologiczne, a także rozważania dotyczące występowania ozdób ciała w obiektach funeralnych.

Realizacja projektu przyczyni się nie tylko do określenia w konkretnych grupach biologicznych preferencji, które przede wszystkim dotyczą sposobu noszenia poszczególnych rodzajów ozdób, ale także ukażą pewne normy społeczne, jakie obowiązywały w okresie sarmackim na Krymie. Zostanie również omówiona problematyka funkcji ozdób ciała, która jest rozbudowanym zagadnieniem związanym z różnymi sferami życia. Wyniki projektu zostaną zaprezentowane w monografii wydanej z funduszy Narodowego Centrum Nauki (nr projektu: 2014/13/N/HS3/04575).

■ **Iwona Rajkowska: Dwujęzyczny polsko-angielski tematyczny dwuczęściowy katalog zbiorów *Figuracja i Abstrakcja***

Projekt obejmuje pierwsze całościowe ujęcie zbiorów malarstwa i rzeźby MNKi, głównie polskiej sztuki nowoczesnej (od 1910 roku), w dominujące w kolekcji zespoły ikonograficzne. W publikacji znajdziemy wprowadzenie, po nim część katalogową z biogramami artystów. Każdej nocy naukowej towarzyszyć będzie kolorowe zdjęcie omawianej pracy. Część poświęcona figuracji (przedstawienia z postaciami ludzkimi) obej-

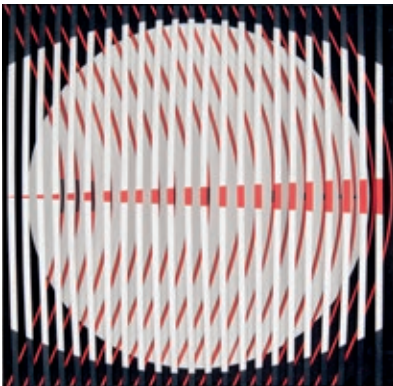

muje 417 prac 126 artystów, a abstrakcji (abstrakcja zimna i ciepła, czyli przedstawienia bazujące na formach geometrycznych i formach nieokreślonych) 241 prac 62 artystów. W obrębie figuracji, zdecydowanie bardziej popularnej wśród polskiej publiczności, natrafić można na takie nazwiska jak m.in.: Jan Jaromir Aleksy, Maja Berezowska, Kiejstut Bereźnicki, Marian Bogusz, Wacław Borowski, Marian Czapla, Stanisław Dawski, Jan Dobkowski, Edward Dwurnik, Eugeniusz Eibisch, Antoni Fałat, Andrzej Fogtt, Eugeniusz Gepert, Zbysław Grzywacz, Władysław Hasior, Adam Hofmann, Władysław Jackiewicz, Maria Jarema, Tadeusz

Kantor, Joseph Konopka, Marian Kopf, Łukasz Korolkiewicz, Felician Szczyński Kowarski, Roman Kramsztyk, Henryk Kuna, Ewa Kuryluk, Alfred Lenica, Benon Liberski, Bronisław Wojciech Linke, Tadeusz Makowski, Zbigniew Makowski, Rafał Malczewski, Eugeniusz Markowski, Kazimierz Mikulski, Artur Nacht-Samborski, Juliusz Narzyński, Józef Natanson, Tymon Niesiołowski, Jerzy Nowosielski, Kazimierz Pacewicz, Teresa Pągowska, Zbigniew Pronaszko, Stanisław Rolicz, Witold Rzegociński, Czesław Rzepiński, Marcin Samlicki, Marek Sapetto, Leszek Sobocki, Konrad Szrednicki, Franciszek Starowieyski, Zofia Stryjeńska, Wiesław Szamborski, Marian Szczyrbuła, Adela Szwaja, Kazimierz Śramkiewicz, Witold Urbanowicz, Zygmunt Waliszewski, Jacek Waltoś, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Adam Wolski, Leszek Woźnicki, Jan Wydra, Eugeniusz Zak, Stefan Żechowski. W części poświęconej abstrakcji znaleźć można takie nazwiska jak m.in.: Jan Berdyszak, Marian Bogusz, Tadeusz Brzozowski, Jan Cybis, Wojciech Długosz, Tadeusz Dominik, Janusz Eysymont, Andrzej Fogtt, Stefan Gierowski, Kazimierz Grodziski, Barbara Jonscher, Julian Jończyk, Zdzisław Jurkiewicz, Bro-

niśław Kierzkowski, Stefan Knapp, Aleksander Kobzdej, Tadeusz Koper, Marian Kopf, Alfred Lenica, Adam Marczyński, Zbigniew Moralski, Janusz Narzyński, Kazimierz Ostrowski, Erna Rosenstein, Eugenia Różańska, Teresa Rudowicz, Jacek Sempoliński, Jacek Sienicki, Jerzy Stajuda, Henryk Stażewski, Jonasz Stern, Kazimierz Śramkiewicz, Jan Tarasin, Jerzy Tchórzewski, Stanisław Wałach, Marian Warzecha, Jan Winczakiewicz-Vinci, Adam Wsiołkowski, Jerzy Zabłocki, Jan Ziemiński, Rajmund Ziemiński. Niektóre nazwiska powtarzają się w obydwu grupach. Ponieważ kolekcje Ryszarda Praussa i Stefana Żechowskiego zostały przez Muzeum opracowane w osobnych katalogach, dlatego w tej publikacji ich prace reprezentowane są wybiórczo.

■ **Artur Rakowski: Z Warszawy, Krakowa, Kiel i Bodzentyna – informacje dotyczące biskupów krakowskich na łamach prasy warszawskiej w latach 1729–1789**

W styczniu 1729 roku w Warszawie pojawił się pierwszy numer drukowanej przez zakon pijarów gazety „Nowiny Polskie” oraz dodatek z informacjami zagranicznymi „Relata Refero”. Zapoczątkowało to regularne wydawanie drukowanej gazety tygodniowej. XVIII-wieczna prasa stanowi przeobfite źródło informacji o ówczesnych ludziach. W prasie zamieszczano informacje o wydarzeniach politycznych, społecznych i gospodarczych, uroczystościach dworskich, wydarzeniach religijnych, wystawnych bankietach, uroczystych wyjazdach, ślubach czy pogrzebach.

W prasie nie brakowało oczywiście wiadomości odnoszących się do biskupów krakowskich. Dotyczyły one m.in. działalności na niwie religijnej, politycznej i społecznej, życia towarzyskiego, podróży do Kielc i Bodzentyna.

Celem projektu jest szczegółowa kwerenda XVIII-wiecznej prasy i opracowanie zawartych w niej materiałów. Wzbogaci to zasób naszej wiedzy o życiu i działalności właścicieli Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich i zamku w Bodzentynie.

■ **Bożena Sabat: Biografia Ludwiki Groppler (1827–1901)**

Przedmiotem omawianego projektu badawczego jest biografia Ludwiki Groppler, szwagierki Rafała Hadziewicza, której portret możemy znaleźć w Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej. Dziś zapomniana, przez współczesnych była znana jako wszechstronnie wykształcona pianistka i kompozytorka. Fascynująca jest nie tylko jej twórczość, ale również osobowość i skomplikowane koleje życia.

Ludwika tworzyła: polonezy, mazurki, walce, menuety, gawoty, tańce chorwackie, barkarole. Część jej kompozycji została wydana w Konstantynopolu w zbiorze pod wspólnym tytułem *Niezapominajki polskie*.

Projekt przyniesie odpowiedź między innymi na pytania: jaką Ludwika Groppler była kobietą, Polką, żoną, emigrantką, organizatorką salonu.

■ **Michał Sierlecki, Wojciech Cedro: Archiwum Historii Mówionej**

Od kilku lat pracownicy Muzeum Dialogu Kultur rejestrują, opracowują oraz udostępniają relacje bezpośrednich świadków wydarzeń historycznych, wypowiedzi członków wspólnot religijnych, mniejszości narodowych, etnicznych, przedstawicieli środowisk społecznych i światopoglądowych. Archiwum Historii Mówionej przybliży historię, kulturę i tradycje, podkreślając mnogość i różnorodność poglądów, wyznań i przekonań. W roku 2017 do Archiwum Historii Mówionej dołączyły kolejne relacje, m.in. Witolda Sokały, pracownika Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, o historii masonerii, idei towarzyszącej organizacji, jej celach i osobach ją reprezentujących; Andrzeja Polakowskiego o jego twórczości fotograficznej i historii Romów z Lubelszczyzny. W 2018 roku przeprowadzono wywiad m.in. z Marią Splawa Neyman – kielczanką, działaczką społeczną, członkinią Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezji Kieleckiej im. bł. Wincentego Kadłubka. Pod koniec roku przystąpiono do gromadzenia relacji ludzi związanych ze świętokrzyską Solidarnością. Przeprowadzono trzyczęściową rozmowę ze Stanisławem Bieńkiem, posiadaczem legitymacji nr 1 Solidarności, uczestnikiem ogólnopolskiego zjazdu Solidarności w 1981 roku. W 2019 roku kontynuowano zbieranie relacji członków kieleckiej Solidarności. Archiwum Historii Mówionej wzbogaciło się o relacje m.in.: Waldemara Bartosza – wieloletniego przewodniczącego świętokrzyskiej Solidarności; Juliusza Brauna, w latach 80. przewodniczącego komisji zakładowej związku w Kieleckim Wydawnictwie Prasowym; Ryszarda Cichego – działacza solidarnościowego z Kielc; Tadeusza Kowalczyka, zaangażowanego w działalność Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”.

■ **Magdalena Śniegulska-Gomuła: Korpus ceramiki
świętokrzyskiej w zbiorach polskich**

W Muzeum Narodowym w Kielcach zgromadzono bogaty zespół ceramiki szlacheckiej regionu świętokrzyskiego. Zasadniczy trzon kolekcji stanowią zabytki z wytwórni ćmielowskiej oraz kilkadziesiąt zabytków z takich ośrodków jak Iłża, Jedlnia, Rytwiany, Suchedniów, Gromadzice, Denków. Zespół jest systematycznie dokumentowany i sukcesywnie uzupełniany od lat 50. XX wieku. Pierwszym etapem projektu było opracowanie katalogu kolekcji ceramiki ćmielowskiej ze zbiorów MNKi z obszernym wstępem. Ten etap prac zakończono w 2015 roku.

Kolejnym krokiem jest dokładne ustalenie liczby zakładów ceramiki szlacheckiej, które działały w regionie świętokrzyskim w XIX wieku. Niektóre z nich znane są jedynie ze wzmianek archiwalnych, lecz nie pozostały po nich żadne zabytki materialne. Być może produkcja zakładu nie wychodziła poza fazę prób. Z drugiej strony posiadamy zabytki sygnowane z zakładów, do których potwierdzenia działalności nie udało się znaleźć żadnych źródeł pisanych (np. Rytwiany). Czasem w jednej miejscowości

powstawało sukcesywnie lub równolegle kilka zakładów produkujących fajans lub kamionkę. Informacje o nich są dziś ułamkowe i pomieszane tak, że trudno ustalić, który zakład jeszcze działał, który już upadł, a który wreszcie, chociaż nazywany „fabryką”, był w istocie zaledwie warsztatem garncarskim. Wytwórnie świętokrzyskie były przeważnie niewielkimi przedsiębiorstwami, zakładanymi licznie w latach 30. oraz 50. XIX stulecia i niemal wszystkie upadły jeszcze w XIX wieku, przeważnie po kilkuna-

stoletnim okresie istnienia. Wyjątek stanowi zakład ćmielowski, którego powstanie datuje się na rok 1809, będący rzadkim przykładem ciągłości rozwojowej jednej wytwórni.

Przy obecnym stanie wiedzy na temat wytwórni ceramiki szlacheckiej w regionie świętokrzyskim najpilniejszą sprawą jest przeprowadzenie szeroko zakrojonej kwerendy, prowadzącej do stworzenia korpusu ceramiki świętokrzyskiej w zbiorach polskich. Dopiero powstanie katalogu sygnowanych obiektów może być punktem wyjścia do dalszych analiz i badań nad ustaleniem pochodzenia wielu przedmiotów. Zabytki te ilustrują rozwój ceramiki szlacheckiej regionu świętokrzyskiego, podlegającej w mniejszym stopniu wpływom obcym niż kosmopolityczna porcelana i dlatego będącej pełniejszym świadectwem naszej kultury materialnej.

KONSERWACJA

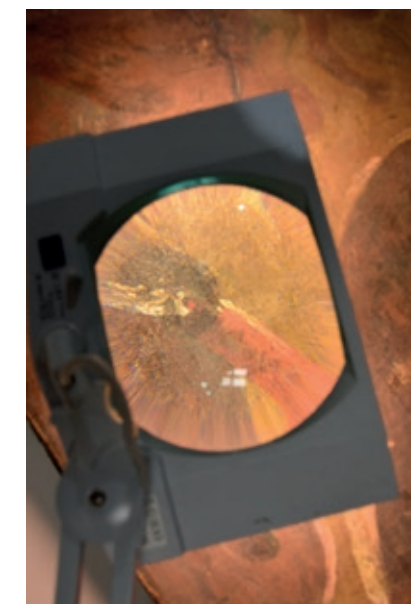
Lata 2017–2019 były bardzo pracowite dla Pracowni Konserwatorskiej Muzeum Narodowego w Kielcach. W tym czasie przez ręce konserwatorów przeszło wiele tysięcy artefaktów. W 2017 roku wykonano 35 pełnych konserwacji, w 2018 roku 28, a w 2019 roku 18. Konserwacja pełna obejmuje te obiekty, w których działaniami objęto wszystkie warstwy technologiczne. W latach 2017–2019 wykonano 513 interwencji, które dotyczyły pojedynczych działań, takich jak lokalne podklejenia, uzupełnienie uszkodzonego narożnika ramy, usunięcie śladów rdzy czy podszycie nadprutej tkaniny. W 2017 roku poddano konserwacji prewencyjnej 622 eksponaty, w następnym roku 639, a w 2019 roku aż 9088. Konserwacją prewencyjną oznaczamy wszystkie działania przy obiektach, które nie wprowadzają zmiany w strukturach przedmiotów. Są to: wykonywane passe-partout, zaramowania, przygotowanie opakowań do przechowywania (np. teczki z papieru bezkwasowego), przygotowanie opinii konserwatorskich i weryfikacja stanu zachowania, a także przeglądy konserwatorskie i związane z tym odkurzanie czy korekta napięcia obrazów przy pomocy podbijania klinów. W roku 2019 wyraźne zwiększenie konserwacji prewencyjnych związane było głównie z przemieszczeniami obiektów, spowodowanymi pracami remontowymi obejmującymi magazyny.

Poza działaniami, które realizowane są regularnie, takimi jak: przeglądy konserwatorskie, bieżące nadzory, pełne konserwacje oraz drobne interwencje, a także wykonywanie opinii konserwatorskich do użyczanych eksponatów, przygotowania transportów przy użyczeniach oraz kontrola mikroklimatu pomieszczeń, dużo czasu i zaangażowania wymagały działania związane z remontem Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Nowym wyzwaniem było opracowanie wymagań dla zadań związanych z prowadzonymi przez zewnętrznych wykonawców prac: dla konserwacji stropu ramowego w Drugim Pokoju Senatorskim, fryzu podstropowego i iluzjonistycznych portali w Izbie Stołowej Górnej, konserwacji dwóch tapiserii oraz zakupu nawilżaczy i osuszaczy dla Muzeum.

Kolejnym z ważnych zadań pracowni jest współpraca przy tworzeniu wystaw czasowych oraz ekspozycji stałych. W przedziale czasowym 2017–2019 wiązało się z tym m.in. przygotowanie transportu muzealiów na wystawę *Porcelana i ceramika szlachetna z polskiej fabryki w Ćmielowie*, która wymagała bezpiecznych opakowań dla 350 eksponatów (w tym wielu kilkuelementowych). Ponieważ kolekcja trzykrotnie zmieniała miejsca ekspozycji specjalnie przygotowane wkłady do skrzyń musiały być

szlachetna z polskiej fabryki w Ćmielowie, która wymagała bezpiecznych opakowań dla 350 eksponatów (w tym wielu kilkuelementowych). Ponieważ kolekcja trzykrotnie zmieniała miejsca ekspozycji specjalnie przygotowane wkłady do skrzyń musiały być

wielokrotnego użytku. Tygodnie poświęconej pracy okazały się owocne. Wszystkie artefakty wróciły do Muzeum w doskonałym stanie.

Dużym wyzwaniem było przygotowanie transportu obiektów na wystawę *Biel, Czerwień, Braterstwo*. Wypożyczane z innych kolekcji znane są konserwatorom jedynie z wykazów, czasem niewielkich fotografii. Przy dużych formatach i specjalistycznych wymaganiach, dotyczących bezpiecznego transportu cennych i delikatnych przedmiotów, jest to ogromny wysiłek logistyczny i fizyczny nie tylko dla Działu Konserwacji, ale i Działu Administracji i Organizacji Imprez. Czasem wystarczą drobne nieścisłości w opisach (delikatny wystający lub ruchomy element) i precyzyjnie przygotowany schemat spakowania obiektów musi być na bieżąco zmieniany.

Otwarcie stałej wystawy etnograficznej *Od sacrum i profanum. Rzeźba i malarstwo w sztuce ludowej* poprzedzone było przygotowaniem eksponatów, nad którymi pracowano już w latach poprzednich. Pomimo tego w 2018 roku 36 obiektów wymagało niewielkich uzupełnień, przy 14 wykonano prace prewencyjne.

Do zadań pracowni konserwatorskiej należy również nadzór nad projektem wystawy pod kątem bezpieczeństwa dla eksponowanych dzieł sztuki oraz bezpieczeństwa dla zastosowanych w nich materiałów. Na przykład użycie płyt wydzielających formaldehyd może w drastyczny sposób wpłynąć na stan zachowania zabytkowych szkielek. Takich pułapek jest wiele, trzeba na bieżąco sprawdzać atesty, karty charakterystyki...

Działania prewencyjne obejmowały praktycznie większość muzealiów – służył temu monitoring mikroklimatu wnętrza, a szczególnie nawilżanie powietrza w sezonie grzewczym.

Jednym z ciekawszych wyzwań dla Pracowni była konserwacja fragmentów Tory. Jest to obiekt szczególny dla lokalnej społeczności – ukryty w jednej z kieleckich kamienic, odnaleziony po wojnie w jej ruinach, obecnie eksponowany w siedzibie Stowarzyszenia im. Jana Karłowicza w Kielcach.

Przekazany został do konserwacji w formie sztywnego zwiniętego rulonu, z czterech fragmentów, z których każdy był zszyty z dwóch kart pergaminu. Wysokość zwoju wynosi ok. 50 cm, poszczególne karty mają zróżnicowaną długość od 60,5 do 74,2 cm, łączna powierzchnia przeznaczona do konserwacji miała ponad 10 m² – a trzeba podkreślić, że przy tego typu eksponacie część działań wykonuje się oddzielnie na awersie i na rewersie.

Każdy kolejny rulon był bardziej zniszczony, co nasuwa przypuszczenie, że przechowywano je zwinięte razem i zewnętrzne warstwy pergaminu uległy najdalej posuniętej destrukcji.

Rulony z obu stron były silnie zdeformowane i sztywne, zaatakowane przez mikroorganizmy, zabrudzone błotem, zanie-

czyszczeniami organicznymi i wbitymi ziarnami piasku, pogniecione. Widoczne były liczne zacieki i plamy, w niektórych występowały rozdarcia i ubytki. Lokalnie zacieki i rozpląnięcia atramentu uniemożliwiały identyfikację liter.

Prace przy Torze były nie lada wyzwaniem, zwłaszcza, że kolekcja obiektów pergaminowych w MNKi nie jest liczna, a obiekty są w zdecydowanie lepszym stanie zachowania. Konserwacja wymaga nieustannego dokształcania się, śledzenia publikacji – współczesne metody badawcze potrafią w sposób obiektywny zweryfikować wpływ materiałów i metod konserwatorskich. Przed przystąpieniem do działań przeprowadzono kwerendę metod stosowanych przy konserwacji innych rodzajów i współczesnych zaleceń dotyczących konserwacji pergaminów.

Przy konserwacji obiektów, które są lub były przedmiotem kultu oprócz pytań „jak to można zrobić”, pojawiają się pytania, czy „wypa-

da” ze względów etycznych. Proces powstawania Tory obwarowany był licznymi przepisami, np. nici używane do zszywania mogły być wyłącznie pochodzenia zwierzęcego. Zniszczone egzemplarze

zwyczajowo przechowywano w specjalnych pomieszczeniach przy synagodze i grzebano na cmentarzu. Pojawiły się więc wątpliwości etyczne, czy są ograniczenia dotyczące konserwacji, wyboru metod, użytych materiałów. Zastosowanie materiałów analogicznych do oryginalnych lub syntetycznych było rozwiązaniem bezpiecznym.

Po wyjęciu fragmentów rodzaju z opakowania i wykonaniu wstępnej dokumentacji fotograficznej, niezbędna była dezynfekcja wszystkich elementów w parach środków grzybobójczych. Dalsze prace mogły być kontynuowane dopiero po wywietrzeniu substancji czynnych z eksponatu. Praca wymagała zachowania dużej ostrożności, gdyż szkodliwe dla zdrowia konserwatorów są nie tylko żywe zarodniki grzybów, ale również produkty rozkładu, które pomimo dezynfekcji pozostają w obiekcie.

Przystąpiono do oczyszczania powierzchni, które prowadzone było mechanicznie (gumki, gumki elektryczne z wkładem winylowym, pędzle o naturalnym i syntetycznym włosiu, sztyfty z włókien szklanych o różnych średnicach, skalpele). Dodatkowo czynności utrudniał brak elastyczności i odkształcenia pergaminu, które z trudem stopniowo udawało się rozprostować, aby usunąć grzybnię z zakamarków. W niektórych przypadkach zagniecenia pergaminu uelastyczniano przez zwilżanie mieszaniną wodno-rozpuszczalnikową. Dużą pomocą okazały się magnesy neodymowe, którymi można było unieruchomić kartę nie tylko przy krawędziach, ale w każdym koniecznym miejscu.

Dwie najlepiej zachowane karty oczyszczono i pergaminem uzupełniono rozległy ubytek. Kolejne karty po oczyszczeniu wymagały rozprężenia, czyli rozprostowania. Aby tego dokonać,

konieczne okazało się rozprucie szwów łączących bryty. Kolejnym wyzwaniem było opracowanie sposobu bezpiecznej prezentacji obiektu – tak, aby pokazać jego charakter, ale też umożliwić bezpieczny dostęp do całości. Zaproponowano, aby dwie najlepiej zachowane karty nawinąć na nowe wałki i ustawić na pulpicie. Pozostałe fragmenty zostały zamontowane w passe-partout na tekturach bezkwasowych.

Prace konserwatorskie, trwające od 2017 roku, prowadzone były przez Alinę Celichowską i Izabellę Żołowicz.

Kolejnym wyzwaniem dla Pracowni były działania podjęte przy obrazie Zofii Stryjeńskiej *Przędka* z 1925 roku, do których przygotowania trwały kilka lat, ponieważ wstępne rozpoznanie sugerowało, że jest to obraz temperowy wrażliwy na środki jonowe w tym wodę. *Przędkę* przedstawiono do badań technologicznych w ramach I Konkursu Krajowego Centrum Badań nad Dziedzictwem w roku 2015. Wyniki badań otrzymano w kolejnym

roku. Potwierdziły one wstępne rozpoznanie. Stanęliśmy przed szeregiem wyzwań. Jak oczyścić kruchą i osypującą się warstwę z zabrudzeń możliwych do usunięcia na mokro, ale bez użycia wody, na którą obiekt jest wrażliwy? Jak skonsolidować warstwę malarską z podobrazem, żeby równocześnie nie utrwałać zabrudzeń? Jak ochronić porowatą, niewerniksowaną warstwę malarską przed kolejnymi zabrudzeniami, ale tak, żeby nie wpływać negatywnie na odbiór dzieła przez na przykład przysłonięcie go szybą, w której odbija się całe pomieszczenie?

Najprostsze okazało się rozwiązanie ostatniego ze wspomnianych problemów. Zastosowano szybę „muzealną” UltraVue®

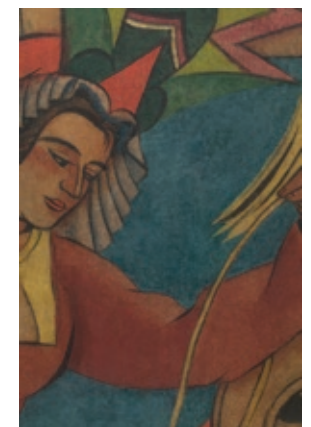
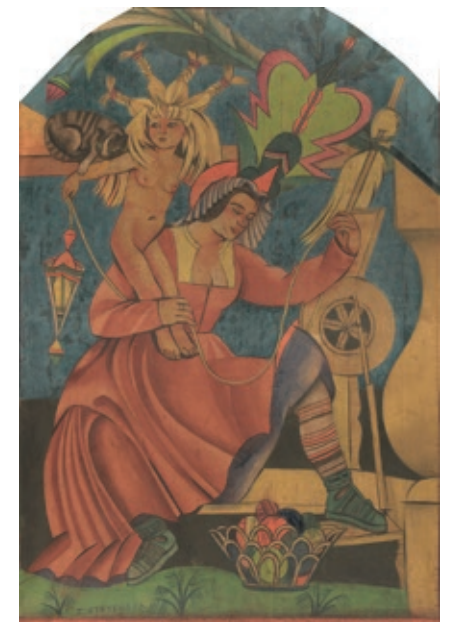

UV70 Glass, która sprawdziła się rewelacyjnie. Podjęcie prac konserwatorskich wymagało gruntownego przygotowania i rozpoznania literatury przedmiotu. Na wstępie porównano stan zachowania i zastosowane metody przy konserwacji analogicznych pod względem technologicznym obrazów, znajdujących się w innych muzeach oraz wykonano liczne próby czyszczenia. Obraz był już wcześniej kilkakrotnie konserwowany, czego dowodziły lokalne retusze. Wykonano próby oczyszczania warstwy malarskiej dostępnymi rozpuszczalnikami i ich mieszkami (aceton, alkohol etylowy, izopropanol, Contrad 2000, Vulpex, toluen, benzyna lakowa), a także przygotowanym żelem agar z dodatkiem acetonu i kompresami metylocelulozy z dodatkiem toluenu. Przetestowano również nowe produkty proponowane przez florenckich konserwatorów – nanożele, które pozwalają na kontaktową metodę pracy ze środkami wodnymi bez wprowadzania jej w strukturę obiektu.

W celu prawidłowego napięcia podobrazia zdecydowano, że obraz zostanie napięty na krosna o formacie dostosowanym do wymiaru ramy (przed konserwacją obraz o przyciętych skośnie górnych narożnikach przymocowany był do sklejk zszywkami tapicerskimi, co uniemożliwiało korektę lekko sfalowanego podobrazia). Doklejono od odwrotu pasy brzeżne oraz trójkątne narożniki w górnej części.

Prace konserwatorskie prowadziły Anna Żak-Snopak oraz Justyna Król. Konserwację ramy Anna Studzińska i Marzena Karczewska.

Kolejnym obiektem, przy którym były prowadzone poważne prace konserwatorskie, był obraz Augustyna Mirysa *Portret szlachcica w zbroi*. Jan Klemens Branicki,

pochodzący z pierwszej połowy XVIII wieku. Identyfikacja portretowanego nigdy nie nastręczała trudności – jest to typowe przedstawienie jednego z największych polskich magnatów, hetmana Jana Klemensa Branickiego (1698–1771), w zbroi i z buławą w dłoni.

W zbiorach MNKi posiadamy jeszcze jeden obraz magnata w identycznej pozycji – tylko młodszego. Jak zwykle w takich przypadkach rodzi się pytanie, co jest oryginałem, co repliką, a co kopią? Często trudno o jednoznaczną odpowiedź. Dzieło, które trafiło do pracowni konserwatorskiej, pomimo powtarzalnego schematu niepodważalnie jest dobrego pędzla.

Konterfekt namalowano na podobrazie płóciennym, zapewne lnianym, które po przeklejeniu zostało zagruntowane zaprawą w jasnym, ugrzewanym kolorze. Warstwa malarska olejna nałożona została cienko, wymodelowana miękko, lecz swobodnie, w sposób ukazujący różnorodność przedstawianej materii,

w partiach najwyższych światła zastosowano mięsiste impasty. Wiekowy obraz był przybrudzony, jego powierzchnię pokrywał mocno już pożółkły werniks. Obserwacja wizualna potwierdziła, że w strukturę obrazu w przeszłości ingerowano wielokrotnie, czego śladem są liczne retusze, kity oraz podklejenie całości płótnem dublażowym. Zaobserwowano trzy rodzaje kitów uzupełniających ubytki warstwy malarskiej z gruntem, co dowodzi o zakładaniu ich w różnych odstępach czasu. Pierwsze białe prawdopodobnie kredowo-klejowe, drugie czerwone woskowo-żywiczne oraz ostatnie szare, prawdopodobnie emulsyjne. Część retuszy położona była także bezpośrednio na płótnie. Dodatkowo analiza w świetle ultrafioletowym ujawniła dość szeroki zakres przema-

lowań – głównie przy krawędziach malowidła. Krosna malarskie miały narożniki ustabilizowane drewnianymi trójkątami, co uniemożliwiało ich regulację. O konieczności podjęcia przy obiekcie pełnego zakresu prac przesądziły jednak miseczkowato uniesione krawędzie spękań warstwy malarskiej z gruntem oraz słaba adhezja zaprawy do podobrazia, ponieważ stwarzały zagrożenie powstawania kolejnych ubytków warstwy malarskiej.

Aktualnie dzieło po konserwacji można zobaczyć w Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej.

Przy obrazie pracowały Alicja Mogielska i Małgorzata Misztal, konserwację złożonej ramy przeprowadziły Anna Studzińska i Marzena Karczewska, dokumentację fotograficzną Paweł Suchanek i Krzysztof Sowiński.

Od 2017 roku Muzeum Narodowe w Kielcach uczestniczy w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, dzięki któremu pozyskano środki na konserwację zabytkowych elementów Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich oraz muzealnych obiektów.

Głównym powodem, dla którego zdecydowano o włączeniu do projektu POLiS konserwacji polichromii ściennych w Izbie Stołowej Górnej, był niepokój, dotyczący stabilności tynków pod malowidłami. Podczas regularnych przeglądów konserwatorskich zaobserwowano duże obszary głuchego odgłosu przy „ostukiwaniu” ścian, które sugerowały istnienie rozległych odspojień tynku. W ciągu kilkusetletniego użytkowania sala była wielokrotnie remontowana i przekształcana do różnych funkcji. Konserwacja takiego obiektu zazwyczaj jest trudna. Wymaga skrupulatnego poznania stratygrafii i technologii poszczególnych warstw, aby

właściwie zidentyfikować, co jest oryginałem, a co warstwami wtórnymi. Trzeba dokładnie zidentyfikować, które nawarstwienia są wykonane „po formie”, a które zmieniają jej pierwotny wygląd.

Przystępując do prac konserwatorskich, chciałoby się przywrócić pierwotną dekorację, zwłaszcza gdy miała wysoką wartość artystyczną. Czasem jednak z pokorą trzeba przyznać, że należy pozostać przy wtórnych, ale już historycznych warstwach. Przy polichromiach w Izbie Stołowej Górnej można wyróżnić kilka obszarów o odmiennej problematyce. Są to: malowany temperą, lecz kilkukrotnie przemalowywany w technice olejnej XVII-wieczny rząd portretów biskupów w obramieniach, dekoracja łącząca herby, portrety i sceny batalistyczne na ścianie nadokiennej oraz dolny rząd XIX-wiecznych portretów malowanych olejno przez Aleksandra Rycerskiego. Całość dopełniają dwa iluzjonistyczne portale drzwiowe.

Prace konserwatorskie przy zadaniu, które prowadzi pracownia Secco Krzysztofa Opiłły, rozpoczęły się w 2018 roku, obejmują nie tylko odświeżenie pomieszczenia i przywrócenie wartości dekoracyjnych przybrudzonym ścianom, ale również kwerendę w zakresie dokumentacji konserwatorskich z poprzednich działań oraz dostępnych historycznych fotografii pomieszczenia. Wykonano dokumentację fotograficzną przed konserwacją oraz badania powierzchni polichromii w świetle UV

i podczerwieni. Rozpoznano zakres odspojień metodą akustyczną i termowizyjną. Pobrano próbki do badań identyfikacyjnych pigmentów i spoiw. Do końca 2019 roku wykonano niemal pełny zakres konserwacji technicznej, polegający na rozpoznaniu warstw, oczyszczeniu polichromii oraz podklejeniu rozwarstwień tynku metodą iniekcji. Pomimo że nie udało się wypełnić wszystkich pustych przestrzeni, stwierdzono, że nie ma powodu do obaw o zagrożenie odpadnięcia tynku z malowidłami.

W zakresie konserwacji estetycznej największym sukcesem zespołu konserwatorskiego jest częściowe odczytanie kompozycji scen batalistycznych na ścianie nadokiennej. Kompozycje zamalowane w XVIII wieku, przysłonięte rzędem portretów, pozostawały przemalowane do początku XX wieku. Obecnie jedynym śladem po nich są prostokątne podziały wyryte w tynku, zauważalne jedynie z poziomu rusztowania.

W początkowym okresie prac rozstrzygnięto wiele kwestii kompozycyjnych, dotyczących całego wnętrza. Na podstawie odsłoniętych śladów udowodniono, że w górnej partii malowideł kartusze przeplatały się z girlandami roślinnymi, analogicznymi jak na belkach stropowych. Również kształt kartuszy został skorygowany w stosunku do ostatniej konserwacji pochodzącej z lat 60.

Kolejnym zadaniem konserwatorskim prowadzonym w pałacu, nadzorowanym przez Głównego Konserwatora MNKi, jest konserwacja stropu ramowego *Pożar Ławry Troickiej* w Drugim Pokoju Senatorskim. To ostatni ze stropów ramowych w kieleckim pałacu, który jeszcze nie został poddany gruntownym pracom konserwatorskim. Malowidło było od lat bardzo ciemne, niemal nieczytelne, co przekładało się na brak odpowiedniego opracowania naukowego oraz niedostateczną promocję obiektu.

Konserwacja stropu ramowego to nie tylko odnowienie obrazów i złożonych ram. To również przygotowanie konstrukcji i zabezpieczenie obiektu przed zagrożeniami zewnętrznymi – strop ramowy pomieszczenia pod strychem bywa narażony na zalanie przy nieszczelnościach dachu, a ponieważ jest bardzo trudny do ewentualnej ewakuacji, musi mieć jak najlepsze zabezpieczenie przeciwpożarowe.

Strop ramowy był w przeszłości poddany dwóm gruntownym konserwacjom. W roku 1860 silnie zniszczone obrazy zostały zdublowane na nowe płótna, a utracone fragmenty malarz, Aleksander Rycerski, uzupełnił według własnej koncepcji. W tym czasie przełożono ramy, co wiązało się z wymianą zaprawy. Dru-

ga konserwacja, prowadzona przez Bohdana Marconiego, miała miejsce w latach 1953–1954. W jej trakcie, poza wykonaniem konserwacji technicznej, częściowo usunięto przemalowania w partiach, gdzie badania potwierdziły obecność oryginału pod nawarstwieniami.

Skomplikowanego zadania konserwacji obiektu podjęła się pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki Pawła Osełki, pod kierunkiem Małgorzaty Osełki, która ma doświadczenie w pracach przy sąsiadującym plafonie *Pakty i traktaty szwedzkie*.

Już pierwsze rozpoznanie w bezpośrednim kontakcie z obrazem wzbudziło wątpliwości co do poprawności współczesnej interpretacji tytułu głównego dzieła *Pożar Ławry Troickiej*. Analizując detale rozbudowanej sceny wielopostaciowej, oprócz sceny batalistycznej na pierwszym planie, zauważono trzy niewielkie postaci kobiece w antycznych strojach, skąpo zasłaniających kobiece wdzięki oraz scenę porwania królowny przez jeźdźca. Oszczędnie ukazana architektura w tle bardziej przypomina bu-

downie antyczne niż cerkwie. Tak więc już na samym początku bliższy wykonawcom jest pierwotnie zapisany w inwentarzach tytuł *Excidium Troie*. O rozpoznanie tematu ikonograficznego konserwatorzy poprosili historyka sztuki Jerzego Żmudzińskiego, który odnalazł pierwowzory malar-

skie alegorii *Czterech Żywiołów*, wiążąc je z cyklem obrazów flamandzkiego artysty działającego w Wenecji – Pauwelsa Francka, zwanego Paolo Fiammingo.

Podczas prac przygotowawczych okazało się, że strop nie jest zamontowany w jednej płaszczyźnie – wysokość poszczególnych elementów różni się aż o 16 cm. Pojawiła się konieczność zdemontowania elementów w celu ich wypoziomowania. Przy poprzednich słabych krosnach drewnianych ich listwy dopasowywały się do krzywizn ram, ale nie naprężyły malowidła, co skutkowało obwiśnięciem podobrazii.

Demontaż poszczególnych elementów stropu (po raz pierwszy w historii) odsłonił relikty oryginalnego opracowania kolorystycznego ram, które pozwolą na przywrócenie pierwotnego charakteru opracowania całego stropu. Znajomość pierwotnych malarskich kompozycji obrazów narożnikowych okazała się bezcenna – umożli-

wiła interpretację znacznych partii odsłoniętych spod przemalowań relikwów oryginalnych polichromii. W 2019 roku skupiono się głównie na rozpoznaniu obiektu – jego inwentaryzacji, na badaniach identyfikacyjnych oraz pracach technicznych przy konstrukcji stropu. Wykonano również znaczny zakres prac pozłotniczych przy elementach ram.

Wstępne rozpoznanie oraz trwające prace przy usuwaniu werniksów i retuszy potwierdziło, że obrazy zachowane są w bardzo różnym stanie – od dobrego, gdzie cała oryginalna kompozycja jest możliwa do odczytania, a ubytki występują jedynie lokalnie, jak to ma miejsce w obrazie przedstawiającym żywioł wody oraz w scenie centralnej, aż po niemal destrukcję przy przedstawieniu żywiołu ognia, gdzie bardzo zniszczona oryginalna kompozycja została niemal w całości przemalowana przez Alek-

sandra Rycerskiego. Po wykonaniu licznych odkrywek i przeanalizowaniu różnych możliwości aranżacji dzieła podjęto decyzję o usunięciu wszystkich XIX-wiecznych nawarstwień. Rozpoczęto prace przy konserwacji technicznej, mającej na celu wymianę starego dublażu i napięcie na nowe aluminiowe krosna, oraz nad systemem montażu ich na stropie. Wszystkie prace kontynuowane są w 2020 roku.

W ramach projektu Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko konserwowane są dwie tapiserie z kolekcji MNKi: *Bitwa nad Granikiem* według kartonu Charlesa le Bruna z 1 połowy XVIII wieku i *Triumf Ateny – opiekunki pokoju, sztuk pięknych nad bogiem wojny Aressem* z ok. 1732 roku.

Konserwacja tkanin nie jest łatwym zadaniem, a o powierzchni niewielkiego mieszkania (ok. 25 m²) to już prawdziwy wyczyn. Zadania podjął się Międzyuczelniany Instytut Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki. Prace, prowadzone są przez zespół konserwatorów tkaniny pod kierunkiem Anny Makulec, rozpoczęły się pod koniec 2018 roku. Do końca 2019 roku udało się wykonać znaczny zakres działań. Wykonano badania mikrobiologiczne i identyfikacyjne włókien i barwników. Odpruto podszewki, łąty, liczne przeszycia, wyprano tkaniny oraz rozprostowa-

no deformacje w trakcie suszenia. Pranie tkanin zabytkowych jest bardzo trudnym zadaniem – należy sprawdzić odporność poszczególnych kolorów na działanie wody, aby nie dopuścić do sytuacji,

gdy źle utrwalony kolor w niekontrolowany sposób może przebarwić inne miejsca. Przy obiektach już konserwowanych farbować mogą również wtórnie użyte materiały lub retusze nakładane powierzchniowo, które miały na celu scalenie kolorystyczne plam i odbarwień. Pranie odbywało się w specjalnie przygotowanych kuwetach i przy zastosowaniu specjalistycznego detergentu dedykowanego do włókien białkowych. Rozłożone na płasko tkaniny kilkakrotnie tamponowano po stronie awersu i rewersu, a następnie po wypłukaniu nadmiar wilgoci usuwano przez zrolowanie z chłonną mikrofibrą. W trakcie suszenia starano się prostować deformacje, układając tkaniny zgodnie z kierunkiem osnowy i wątków.

Ufarbowano przędzę wełnianą i jedwabną w zestawach kolorystycznych, występujących w tapiseriach, przygotowano również płótno dublażowe, na które mocowane są tapiserie. Prace konserwatorskie prowadzone są na specjalnie przygotowanych krosnach, które pozwalają na obustronną pracę na kolejnych fragmentach tkanin.

W 2019 roku poddano pracom konserwatorskim niemal całą scenę centralną *Triumfu Ateny*, pozostawiając na kolejny rok skomplikowane zadanie konserwacji bardzo zniszczonej bordiury.

Zakres zniszczeń tapiserii zatytułowanej *Bitwa nad Granikiem* był zdecydowanie większy – tkanina wymagała więcej uzupełnień, dlatego wszystkie czynności prowadzone przy niej przebiegają w nieco innym tempie.

Zakończenie prac konserwatorskich przy tkaninach planowane jest na 2020 rok.

A na koniec zupełnie inny przykład z działalności pracowni – postarzanie i patynowanie współczesnych plastikowych modeli, które z przyczyn etycznych zastępują prawdziwe elementy na wystawie archeologicznej.

EDUKACJA

Edukacja Muzeum Narodowego w Kielcach to wspólne działania wszystkich oddziałów: Dawnego Pałacu Biskupów Krakowskich, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, Muzeum Dialogu Kultur, Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku oraz Muzeum Archeologicznego w Wiślicy. We wszystkich odbywają się warsztaty, lekcje muzealne lub zajęcia edukacyjne, opierające się na wystawach stałych i czasowych. Wykorzystując obiekty muzealne, multimedia, przestrzeń architektoniczną Muzeum tworzy ofertę, którą kieruje do jak największej grupy odbiorców. Patrzymy na nasze zbiory w sposób kreatywny, szukając nowych pomysłów na pokazanie ich niepowtarzalności, a następnie organizujemy zajęcia będące odpowiedzią na potrzeby naszych gości w wieku szkolnym. Tworzymy przestrzeń do rozmów na wiele tematów związanych ze sztuką, historią, tolerancją. Pokazujemy, że Muzeum może być miejscem spotkań niezależnie od wieku, wyznania, uwarunkowań fizycznych.

Wybrane zajęcia edukacyjne w Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich

W ramach projektu *Niepodległa. Barwy i brzmienia* w 2018 roku w Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach oraz Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego prowadzone były bezpłatne warsztaty dla dzieci i młodzieży. Poruszane na lekcjach

tematy dotyczyły barw i symboli narodowych oraz historii państwa polskiego. Tematy warsztatów to: *Damy i rycerze – dawne insygnia władzy a symbole narodowe, Między chorągwią a sztandarem, Biel i czerwień w strojach ludowych, Polska – moja ojczyzna.*

W muzealnej sali edukacyjnej dzieci wraz z rodzicami mogą skorzystać z ciekawej propozycji zajęć plastyczno-edukacyjnych. Podczas sobotnich warsztatów uczestnicy poznają ekspozycje stałe i czasowe, jednocześnie spędzając czas z najbliższymi. Wśród tematów poruszanych na zajęciach znajdują się te nawiązujące do wybranych, ciekawych „świąt” z kalendarza.

Oprócz tak oczywistych i ważnych dni jak Dzień Babci i Dziadka edukatorzy proponują też inne – na przykład Dzień Krajobrazu czy Higieny.

2017 rok – 50 zajęć, w których wzięło udział 709 osób

2018 rok – 49 zajęć, w których wzięło udział 232 osób

2019 rok – 37 zajęć, w których wzięło udział 188 osób

Razem, w 136 zajęciach wzięło udział 1129 osób

W 2019 roku po raz pierwszy odbyły się w Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich warsztaty pt. *Okulografia. Sztuka patrzenia, czyli o oczach i emocjach artysty*. Było to możliwe dzięki okulografom, śledzącym punkt skupienia gałek ocznych oraz rozmiar źrenicy podczas patrzenia na dzieła sztuki. Warsztaty pozwoliły uczestnikom lepiej zrozumieć reakcje swojego organizmu na widok obrazów takich artystów jak: Władysław Strzemiński, Henryk Berlewi, Jan Matejko, Andrzej Wróblewski, El Greco, Claude Monet, Francisco de Goya.

► Piknik rodzinny „Alicja i Kapelusznik – herbatka w ogrodzie włoskim”

W ogrodzie włoskim, znajdującym się przy Dawnym Pałacu Biskupów Krakowskich, 24 czerwca 2017 roku odbył się piknik rodzinny „Alicja i Kapelusznik – herbatka w ogrodzie włoskim”.

Nawiązując do książki Lewisa Carrolla *Alicja w Krainie Czarów*, uczestnicy mogli wziąć udział w grach i zabawach ukrytych pod cytatami z książki. Wers „podążaj za białym królikiem” skrywał grę w krokieta, a „wszystko jest możliwe, trzeba tylko wiedzieć o sposobach” – chodzenie na szczudłach. W pałacowym ogrodzie na gości czekały niespodzianki ceramiczne.

► Teatr, Mama, Tata i Ja

Projekt skierowany jest do dzieci, których rodzice odbywają karę pozbawienia wolności w kieleckim Areszcie Śledczym. W ramach współpracy z Teatrem Lalki i Aktora „Kubuś” w 2018 roku odbył się piknik i plener malarski w ogrodzie włoskim dla rodzin więźniów osadzonych w areszcie. W 2019 roku zajęcia odbyły się w oparciu o wystawę *O stołach i bankietach pańskich. Jak ucztowano w dawnych wiekach*. Dzieci wraz z rodzicami, po zwiedzeniu ekspozycji, wspólnie wykonali przepisnik oraz projekt zastawy stołowej.

Wybrane zajęcia edukacyjne w Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, w związku z przeprowadzaną reformą szkolnictwa i zmianami w kanonie lektur, stale uzupełnia i ulepsza swą ofertę edukacyjną, której odbiorcami są przede wszystkim uczniowie. Dbając o potrzeby szkół, nauczycieli oraz samych uczniów, Muzeum stara się wychodzić naprzeciw ich oczekiwaniom i przystosowywać ofertę do rocznic ustanowionych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, świąt wojewódzkich czy akcji okolicznościowych.

Zajęcia *Szkoła moich przodków* pozwoliły uczestnikom na poznanie XIX-wiecznej szkoły i uświadomienie sobie, że edukacja była kiedyś przywilejem i tylko wybrani mogli z niej korzystać.

Bazgrolić, gryzmolić, czyli o trudnej sztuce kaligrafii to zajęcia, na których uczestnicy przenieśli się w czasie do szkolnej ławy Żeromskiego i mieli okazję użyć takich przedmiotów jak stalówka w obsadkach, biała kartka z rygą czy wzornik.

Bardzo ważne dla Muzeum jest szerzenie wśród dzieci i młodzieży wiedzy na temat naszego regionu, dlatego na zajęciach *Świętokrzyskie – legendarna kraina* uczestnicy poznali legendy i dowiedzieli się skąd wziął się symbol Kielc – kiel. Uczniowie wcielili się także w rolę pielgrzyma świętokrzyskiego i przymierzyli tradycyjny strój – zapaskę świętokrzyską.

► Tydzień Kultury Języka

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego w 2018, jak co roku, włączyło się w projekt organizowany przez Święto-

krzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli pt. *Tydzień Kultury Języka*. Muzealni edukatorzy przygotowali nietypowe zajęcia podporządkowane hasłom: „Oracja i czytelnictwo zawsze w modzie”, „Kto czyta, błądzi mądrze i z refleksją. Upowszechnianie czytelnictwa, rozwijanie kompetencji czytelniczych wśród dzieci i młodzieży”. Celem zajęć było propagowanie czytelnictwa, kultury języka w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie estetyki i formy wypowiedzi w sytuacjach codziennych i publicznych oraz uświadomienie roli języka ojczystego w życiu człowieka i narodu. Spotkania przygotowywały uczniów do świadomego uczestnictwa w kulturze, a także rozwijały umiejętność w obszarach czytania, pisania, mówienia, słuchania oraz wyrażania własnych emocji i opinii.

► VI, VII i VIII Imieninowy Rajd Śladami Stefana Żeromskiego

Rokrocznie, w dniu imienin Stefana Żeromskiego, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego organizuje wycieczkę śladami pisarza. W 2017 roku udaliśmy się na ziemię włoszczowską i jędrzejowską w podróż śladami rodziców i krewnych Stefana Żeromskiego – Żeromskich, Saskich, Katerłów. Podsumowaniem wycieczki była wizyta w największym muzeum zegarów w Pol-

sce – Muzeum im. Przy-
pkowskich w Jędrzejo-
wie – miejscu związanym
z córką pisarza – Moniką.
To tutaj bowiem, goszcząc u rodziny Przypkow-
skich, spędziła ona wraz
z matką ostatnie chwile II
wojny światowej. W 2018
roku w setną rocznicę od-
zyskania przez Polskę nie-
podległości Imieninowy

Rajd Śladami Stefana Żeromskiego biegł przez zakątki Warszawy, miejsca opisywane przez Żeromskiego w *Przedwiośniu* – powieści, która była tegoroczną lekturą Narodowego Czytania. Odwie-
dziliśmy Belweder, Łazienki Królewskie, Stare Miasto, Ogród Saski, gdzie „obok fontanny o godzinie drugiej po południu” Cezary Ba-
ryka spotkał się po raz ostatni z Laurą Kościeniecką oraz Zamek Królewski, gdzie obejrzelśmy przedstawienie pt. *Przedwiośnie. Awantura o niepodległą*. W 2019 roku celem wyprawy był Kon-
stancin-Jeziorna – wchodzące w obręb aglomeracji warszawskiej miasto uzdrowiskowe, z którym Stefan Żeromski związał się w la-
tach 20. XX wieku. Zamieszkał tu wraz z rodziną – Anną i Moniką – w willi „Świt”.

▀ Narodowe Czytanie

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, będąc muzeum
literackim, każdego roku włącza się w największą kampanię
na rzecz promocji czytelnictwa – akcję Narodowego Czytania.
W 2018 roku miłośnicy literatury oraz uczniowie z czternastu kie-
leckich szkół średnich spotkali się na dziedzińcu wewnętrznym
Pałacyku Dyrektora Gimnazjum, na którego tarasie odczytano

fragmenty tegorocznej lektury – *Przedwiośnia* Stefana Żerom-
skiego. Spotkanie odbyło się w miejscu szczególnym – budynku
zamieszkiwanym w XIX wieku przez, nadzorujące i zarządzające
procesem rusyfikacji, władze gimnazjum szkoły, do której uczęsz-
czał Stefan Żeromski. Pracownicy
Muzeum odczytywali najbardziej
znane fragmenty tegorocznej lek-
tury również w miejskim autobusie.
Akcję Narodowego Czytania za-
kończył spacer po Kielcach śladami
Stefana Żeromskiego. W 2019 roku
na dziedzińcu Pałacyku Dyrekto-
ra Gimnazjum odczytane zostały
fragmenty noweli Stefana Żerom-
skiego *Rozdziobią nas kruki, wrony*.

Spotkanie uświetnił recital Jana
Kondraka *Nie rozdziobią nas kruki
i wrony. Najpiękniejsze piosenki na
świecie* oraz wystawa plenerowa
*Życie i twórczość Gustawa Herlin-
ga-Grudzińskiego* przygotowana
z okazji 100. rocznicy urodzin pi-
sarza, który podobnie jak Żerom-
ski uczył się w kieleckim gimna-
zjum.

Wybrane zajęcia edukacyjne w Muzeum Dialogu Kultur

Zobacz, usłysz, poczuj to zajęcia, podczas których stawia się na emocje, zmysły i tolerancję. Zajęcia te, przeznaczone dla najmłodszych, mają pokazać dzieciom, że są wokół nas osoby z niepełnosprawnościami. Rozmowa, zajęcia ruchowe obrazujące poruszaną tematykę, pozwalają na poznanie się grupy i pokazanie jej różnorodności. Cieszące się popularnością wśród młodzieży

zajęcia *Hejt i mowa nienawiści* poruszają zagadnienia hejtu, stalkingu, mowy nienawiści w Internecie. Zajęcia są dialogiem z młodzieżą na temat problemów, które znają z relacji szkolnych. Uczą jak rozmawiać, jak tworzyć właściwe komunikaty, pokazują różnice między konstruktywną krytyką a agresją. W Muzeum Dialogu Kultur rok 2018 był czasem poznawania różnych zakątków świata. Młodzi ludzie mogli uczestniczyć m.in. w warsztatach *Wzory, kształty i symbole w kulturach świata*, które stały się pretekstem do

podróży po całym świecie i poszukiwania charakterystycznych dla poznawanych kultur symboli. Uczestnicy dowiedzieli się, jak tworzyć estońskie wzory na rękawiczkach i jak pisać chińskie litery, poznawali ukraińskie symbole, „podróżowali” własnoręcznie ozdobionym cygańskim wozem.

► Tydzień Praw Człowieka

To cykl wydarzeń edukacyjnych odbywających się przez tydzień w Muzeum Dialogu Kultur w okolicach 10 grudnia – daty, która uznawana jest za Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka na pamiątkę uchwalenia przez Organizację Narodów Zjednoczonych Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Podczas tego tygodnia Muzeum jest otwarte dla wszystkich chętnych, którzy chcą napisać list zainspirowany przez organizację Amnesty International w obronie praw człowieka, uczestniczyć w ciekawych zajęciach edukacyjnych, m.in. *ABC praw człowieka*, *Szanuję – nie dyskryminuję*, obejrzeć tematyczny film lub porozmawiać z osobami z grup postrzeganych stereotypowo w ramach Żywej Biblioteki.

Wybrane zajęcia edukacyjne w Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

Muzeum w swojej ofercie poświęca wiele uwagi edukacji dzieci i młodzieży. Służy temu szeroki wachlarz lekcji muzealnych i zajęć edukacyjnych nawiązujących do życia i twórczości Henryka Sienkiewicza. Mają one na celu uzupełnienie podstawy programowej szkół i pozwalają wyjść poza standardowe ramy nauczania. W latach 2017–2019 w Pałacyku w Oblęgorku odbyło się 305 takich zajęć. W stałej ofercie Muzeum znalazło się 10 tematów lekcji do wyboru, ale istnieje też możliwość przygotowania zajęć na życzenie naszych gości.

Największą popularnością cieszyła się lekcja *Afrykańska podróż Henryka Sienkiewicza* poświęcona powieści *W pustyni i w puszczy*. Podczas niej uczestnicy poznają genezę powstania książki i szczegóły podróży autora na Czarny Ląd. Wszystkim lekcjom towarzyszą prezentacje multimedialne z fotografiami, rękopisami, fragmentami filmowymi itd. Najmłodsi goście Muzeum najczęściej ko-

rzystają z zajęć edukacyjnych *Pocztówka z Oblęgorka* oraz *Baśnie i legendy afrykańskie*.

► Rajd pieszy *Strawczyńskimi lasami*

Muzeum promuje aktywne formy wypoczynku. 15 czerwca 2019 roku we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Dorzecze Bobrzy” zorganizowano rajd pieszy *Strawczyńskimi lasami*.

Trasa rajdu, licząca 8 km, wiodła przez szczyt Baraniej Góry, u którego stóp położony jest Oblęgorek. Wydarzenie zakończyło się zwiedzaniem Muzeum oraz piknikiem w oblęgoreckim parku.

► Rodzinny Piknik Sarmacki „Czołem Mości Panowie!”

W parku przy Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, 14 lipca 2019 roku, odbył się rodzinny piknik sarmacki „Czołem Mości Panowie!”, nawiązujący tematyką do twórczości autora Trylogii. Główną atrakcją wydarzenia były pokazy XVII-wiecznej broni białej i palnej, strojów z epoki, musztry i obozowiska wojskowego, przygotowane przez rekonstruktorów historycznych z Kompanii Wolontarskiej oraz warsztaty aktorskie polegające na odtwarzaniu najbardziej znanych scen z *Ogniem i mieczem* w odpowiednim stroju i scenerii pod okiem zawodowej aktorki. Piknik zakończył recital artystów Teatru Stu w Krakowie – Joanny Pocię, przy akompaniamencie Konrada Mastyla. W programie koncertu, zatytułowanego *W słowach ślad*, znalazły się utwory z okresu dwudziestolecia międzywojennego, piosenki z repertuaru Kabaretu Starszych Panów oraz musicalu *Cabaret*.

Wybrane zajęcia edukacyjne w Muzeum Archeologicznym w Wiślicy

Muzeum Archeologiczne w Wiślicy w 2016 roku stało się piątym oddziałem Muzeum. Od tego czasu stale rozwija swoją działalność edukacyjną skierowaną do dzieci i młodzieży. Od kilku lat dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia i warsztaty edukacyjne nawiązujące do dziedzictwa kulturowego regionu, średniowiecznych zabytków, legend. Wśród nich: warsztaty o królu Kazimierzu Wielkim, zajęcia edukacyjne dotyczące początków państwa polskiego i misji chrystianizacyjnej oraz spacer z mapą (zajęcia *Mapa średniowiecznej Wiślicy*), pokazujący piękno zabytków Wiślicy i przenoszący uczestników w epokę średniowiecza. Organizowana przez Muzeum oferta edukacyjna z roku na rok cieszy się coraz większą popularnością. Świadczą o tym dane liczbowe. W 2018 roku w warsztatach i zajęciach edukacyjnych uczestniczyło o 360 osób więcej niż w poprzednim roku.

► Senioriada

Wiślica otworzyła swoje podwoje nie tylko dla dzieci. Po raz pierwszy w historii Buska-Zdroju zorganizowana została Senioriada, czyli święto seniorów. Wydarzenie rozpoczęło się 15 września 2018 i trwało przez 3 dni! Muzeum Archeologiczne w Wiślicy brało w nich czynny udział, tworząc atrakcyjne zajęcia. Seniorzy mogli samodzielnie wykonać pamiątkową przypinkę z wczesnośredniowiecznymi symbolami związanymi z zabytkami wiślickimi, a także stworzyć pamiątkową pocztówkę z Wiślicy.

Oferta dla nauczycieli i edukatorów

Kontynuując współpracę z Samorządowym Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach oraz Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w latach 2017–2019 Muzeum przygotowało 21 tematów na 54 konferencje, w których udział wzięło ponad 1700 osób.

Spotkania były poświęcone podstawie programowej, wątkom patriotycznym w malarstwie polskim ze zbiorów MNKi, wystawie *Biel, Czerwień, Braterstwo* oraz, jak co roku, tematom świątecznym. Jak zawsze na tego typu spotkaniach był czas na działania warsztatowe, pokazujące ciekawe zadania plastyczne, które mogą być wykorzystywane na lekcjach plastyki.

Edukacja dla dorosłych

Niedziela w Muzeum to cykl wykładów skierowanych do dorosłych odbiorców. Pracownicy merytoryczni Muzeum od lat przybliżają słuchaczom tematy z historii, historii sztuki, które najczęściej nawiązują do zbiorów MNKi. W przystępnej formie, w oparciu o prezentacje multimedialne, prelegenci wyjaśniają zagadnienia i pojęcia potrzebne do pełnego zrozumienia omawianych zagadnień.

2017 rok – 49 spotkań, w których wzięło udział 1029 osób

2018 rok – 49 spotkań, w których wzięło udział 929 osób

2019 rok – 48 spotkań, w których wzięło udział 1346 osób

Razem: 146 spotkań, w których wzięło udział 3304 osób

Muzeum Dialogu Kultur od 2017 roku prowadzi edukację dla dorosłych z zakresu wielokulturowości, edukacji antydyskryminacyjnej, a także przygotowuje na specjalne potrzeby zajęcia z wybranego zakresu dotyczącego aspektów związanych z dialogiem międzykulturowym i rozwiązywaniem konfliktów na tle różnic kulturowych. Zajęcia skierowane są głównie do przedstawicieli różnych grup zawodowych, m.in. służb prewencyjnych, nauczycieli, pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej, którzy na co dzień mają do czynienia z różnymi grupami narodowymi, etnicznymi i społecznymi.

Od 2017 roku pracownicy Muzeum spotykają się na zajęciach fotograficznych z grupą kursantów z Uniwersytetu Trzeciego Wieku Ponad Czasem. Tworzenie fotografii, poznawanie prac najwybitniejszych fotografików ze świata to główne zagadnienia zajęć. Prace wykonane przez uczestników, omawiane w grupie,

pozwalają na zdobycie wiedzy i nowych umiejętności, budują również relacje międzyludzkie.

Muzeum angażuje się też w akcję 60+ kultura. Kampania ma na celu zachęcić osoby powyżej sześćdziesiątego roku życia do uczestniczenia w życiu kulturalnym, dzięki skorzystaniu z oferty różnych muzeów.

Wystawy edukacyjne

Oprócz „zwykłych” wystaw stałych i czasowych w naszym Muzeum tworzone są prezentacje, wokół których organizowane są zajęcia edukacyjne. Takie wystawy przedstawiają zazwyczaj obiekty

z kolekcji Muzeum, trwają krótko, są związane z porą roku, świętami czy wybranym zagadnieniem z dziedziny sztuki. Przykładowo, w latach 2017–2019 wystawy edukacyjne prezentowały: działalność społeczno-polityczną Henryka Sienkiewicza, szopki bożonarodzeniowe w plastyce ludowej,

zbiory etnograficzne MNKi nawiązujące do kalendarza kościelnego, prace laureatów konkursu *Wszystkie dzieci świata*, historyczne i współczesne wzory estońskich rękawiczek, historię i dziedzictwo kulturowe Ormian, Winnicę widzianą oczami świętokrzyskich fotografików i filmowców.

FREKWENCJA i FINANSE

**Frekwencja
w oddziałach**

2017	12 270
2018	12 264
2019	17 097

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego

Dawny Pałac Biskupów Krakowskich

2017	49 475
2018	40 398
2019	35 475

2017	18 168
2018	17 308
2019	16 605

Muzeum Dialogu Kultur

Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

2017	56 517
2018	65 591
2019	65 624

2017	6924
2018	7297
2019	7125

Muzeum Archeologiczne w Wiślicy

Frekwencja na warsztatach i lekcjach

2017 **22 995** osób
wzięło udział
w **1011** zajęciach

2018 **18 141** osób
wzięło udział
w **852** zajęciach

2019 **14 644** osób
wzięło udział
w **748** zajęciach

2017	7401
2018	6989
2019	4045

Noc muzeów

Liczba wejść
na stronę internetową
www.mnki.pl

2017	264 539
2018	288 319
2019	361 453

Przychody i koszty 2017

PRZYCHODY OGÓŁEM	9 711 908,96
w tym:	
I. Dotacje podmiotowe	8 640 161,00
1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4 440 161,00
2. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	4 200 000,00
II. Dotacje celowe	24 372,00
III. Przychody własne	1 047 375,96
1. Przychody ze sprzedaży biletów	248 278,92
2. Przychody ze sprzedaży wydawnictw	59 838,95
3. Przychody ze sprzedaży usług	177 926,66
4. Przychody finansowe	6 542,93
5. Pozostałe przychody	554 788,50
KOSZTY OGÓŁEM	10 279 311,78
w tym:	
1. Wynagrodzenia	6 231 818,54
2. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	1 356 506,24
3. Podatki i opłaty	93 462,18
4. Zużycie materiałów i energii	656 622,08
5. Usługi obce	781 773,98
6. Amortyzacja	457 860,50
7. Pozostałe koszty	701 268,26

Przychody i koszty 2018

PRZYCHODY OGÓŁEM	9 643 449,91
w tym:	
I. Dotacje podmiotowe	8 429 600,00
1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4 229 600,00
2. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	4 200 000,00
II. Dotacje celowe	231 798,75
III. Przychody własne	982 051,16
1. Przychody ze sprzedaży biletów	249 763,23
2. Przychody ze sprzedaży wydawnictw	51 428,25
3. Przychody ze sprzedaży usług	192 768,92
4. Przychody finansowe	4 862,41
5. Pozostałe przychody	483 228,35
KOSZTY OGÓŁEM	10 082 402,70
w tym:	
1. Wynagrodzenia	6 342 157,61
2. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	1 389 223,52
3. Podatki i opłaty	129 669,63
4. Zużycie materiałów i energii	715 373,50
5. Usługi obce	652 821,09
6. Amortyzacja	468 834,09
7. Pozostałe koszty	384 323,26

Przychody i koszty 2019

PRZYCHODY OGÓŁEM	10 875 730,80
w tym:	
I. Dotacje podmiotowe	9 268 785,00
1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4 823 785,00
2. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	4 445 000,00
II. Dotacje celowe	605 245,38
III. Przychody własne	1 001 700,42
1. Przychody ze sprzedaży biletów	293 303,87
2. Przychody ze sprzedaży wydawnictw	43 547,82
3. Przychody ze sprzedaży usług	129 401,65
4. Przychody finansowe	4 117,50
5. Pozostałe przychody	531 329,58
KOSZTY OGÓŁEM	12 278 983,13
w tym:	
1. Wynagrodzenia	7 331 093,21
2. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	1 503 882,21
3. Podatki i opłaty	141 531,76
4. Zużycie materiałów i energii	804 716,53
5. Usługi obce	1 000 578,32
6. Amortyzacja	425 032,08
7. Pozostałe koszty	1 072 149,02

PRZYJACIELE MUZEUM

Patronat honorowy

Ambasada Meksyku w Polsce
Biblioteka Polska w Paryżu
Małżonka Prezydenta RP Agata Kornhauser-Duda
Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Adam Jarubas
Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Andrzej Bętkowski
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie
prof. Adam Myjak
Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury,
Dziedzictwa Narodowego i Sportu
prof. dr hab. Piotr Gliński

Współpraca

Ambasada Estonii w Warszawie
Ambasada Izraela w Warszawie
Fundacja Nowa Przestrzeń Sztuki
Green Velo
Instytut Sztuk Pięknych, Uniwersytet Jana
Kochanowskiego w Kielcach
Nadleśnictwo Kielce
Poczta Polska SA
Regionalna Organizacja Turystyczna
Województwa Świętokrzyskiego
Studio Ruchu Mięta

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach
Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
Urząd Miasta Kielce
Zespół Państwowych Szkół Plastycznych
im. Józefa Szermentowskiego w Kielcach

Sponsorzy

Bank Spółdzielczy w Kielcach
Bank Zachodni WBK. Grupa Santander
Gmina Strawczyn
Polskie Składy Budowlane
Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
Społem Kielce
Totalizator Sportowy Sp. z o.o.

Partnerzy

ACM Agrocentrum
Automobilklub Kielecki
Blobber Team
Fundacja Dialog Pheniben
Fundacja im. Bolesława Biegasa
Fundacja Picture Doc
Galeria Echo
Gmina Zagnańsk
Hotel Ibis
Kwiaciarnia Bierz go Bukiet

Miasto i Gmina Bodzentyn
Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kielcach
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Kielcach
Muzeum Kultury Romów w Warszawie
Muzeum Nowojiczyńskie
Narodowe Archiwum Cyfrowe
Polski Związek Motorowy
Producer
Qubus Hotel Kielce
Radomskie Stowarzyszenie Romów Romano Waśt
Rosenthal Ceramica Group
Skrivanek. Agencja tłumaczeń i szkoła językowa
Stowarzyszenie im. Jana Karłowicza w Kielcach
Stowarzyszenie Romów Polskich DYWES
Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami
Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych
KOIPOL
Teatr im. Stefana Żeromskiego w Kielcach
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
VIVE Group

Patronat medialny

„Arteon. Magazyn o sztuce”
„Auto Świat Classic”
„Echo Dnia”
Folk Radio

„Konteksty. Polska Sztuka Ludowa”
KukBuk
KulturaLudowa.pl
„Made in Świętokrzyskie”
Magazyn Psychologiczny „Charaktery”
Melo Radio
Międzynarodowe Centrum Kultury
„Mówią Wieki”
o.pl
Portal Informacji Kulturalnej Województwa
Świętokrzyskiego
Portal Rynek i Sztuka
„Projektor. Magazyn kulturalny”
Radio eM
Radio Kielce
RMF Classic
„Spotkania z Zabytkami”
TVP 3 Kielce
TVP Historia
TVP Kultura
W Tonacji Kultury
„Weranda”
Zabytkowi.com
„Zwierciadło”
Zwierciadło.pl

muzeum
narodowe
w kielcach

... dla odmianny

www.mnki.pl

fb.com/mnki.pl

[nationalmuseuminkielce](#)

